

ΤΓΔΣ

ΤΜΗΜΑ
ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

Πτυχιακή Εργασία

Η ένταξη των αλβανικών ως μαθήματος στο ελληνικό σχολείο:

Μια κριτική ανάλυση μιντιακού λόγου ως προς τις στάσεις των
χρηστών/τριών του X (Twitter)

Βασιλική Κοντούρι

A.M.: 3920069

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ρούλα Κίτσιου

Βόλος, 2025

Μέλη της Τριμελούς Επιτροπής Αξιολόγησης

1^ο μέλος

Κατερίνα Μακρή

Επίκουρη Καθηγήτρια / Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών /
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

2^ο μέλος

Έλενα Αναστασάκη

Επίκουρη Καθηγήτρια / Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών /
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © [Βασιλική Κοντούρη, 2025]

Η έγκριση της Πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Γλωσσικών & Διαπολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας δεν δηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων της συγγραφέως

Υπεύθυνη Δήλωση

«Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της Πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στη συγγραφή της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, πρωτογενείς και δευτερογενείς, είτε η συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση»

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	6
Falenderime	6
Περίληψη	7
Λέξεις-Κλειδιά.....	7
Përmbledhje.....	8
Fjalë kyçe.....	8
Abstract	9
Keywords.....	9
Προειδοποιητικό μήνυμα/Disclaimer	10
Συνοτομογραφίες και Ακρωνύμια	11
1. Εισαγωγή.....	12
1.1 Τα κοινωνικοπολιτικά συμφραζόμενα στην Ελλάδα: Δηλώσεις του Στέφανου Κασσελάκη για την αλβανική γλώσσα	13
1.2 Χαρτογράφηση θεσμικού πλαισίου στην Ελλάδα για τη γλωσσική εκπαίδευση μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	16
2. Θεωρητικό πλαίσιο	20
2.1 Εθνική γλώσσα και εθνική ταυτότητα.....	20
2.1.1 Στάσεις απέναντι στη γλώσσα	21
2.1.2 Διγλωσσία και γλώσσες υψηλού/χαμηλού κύρους	22
2.2 Μίντια και μιντιακός λόγος.....	23
2.2.1 Λόγος & ανάλυση λόγου	23
2.2.2 ΜΜΕ και ΜΚΔ.....	24
2.2.3 Ο χώρος του Χ (Twitter)	27
2.3 Ρατσισμός & ρατσιστικός λόγος	29
2.3.1 Θεσμικός ρατσισμός.....	29
2.3.2 Ρατσιστικός, εθνικιστικός και αντι-μεταναστευτικός λόγος	30
3. Αλβανική γλώσσα: Στάσεις & κυρίαρχοι λόγοι στο Χ.....	35
3.1 Στάσεις απέναντι στην αλβανική γλώσσα	35
3.2 Κυρίαρχοι λόγοι στο Χ.....	36
3.3 Εκπαιδευτικές γλωσσικές πολιτικές για την αλβανική γλώσσα	38
4. Μεθοδολογία της έρευνας.....	40
4.1 Κριτική Ανάλυση Λόγου	40
4.2 Συλλογή δεδομένων- Σχηματισμός του corpus των tweets	42
4.3 Ανάλυση δεδομένων-Αποτελέσματα	46
4.4 Περιορισμοί της έρευνας	74

4.5 Ηθική και Δεοντολογία	75
5. Συμπεράσματα-Συζήτηση	76
6. Βιβλιογραφία.....	80
Παράρτημα Α: Θεματικές Κατηγορίες.....	89
Παράρτημα Β: Απόσπασμα από τον Πίνακα κωδικοποίησης των 50 Κορυφαίων tweets.	93
Παράρτημα Γ: Σύμβολα μεταγραμμένων tweets	95
Παράρτημα Δ: Fairclough's three-dimensional framework.....	97

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσά μου, Ρούλα Κίτσιου για τη διαρκή υποστήριξη και πολύτιμη καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Η αφοσίωση και η επιστημονική της προσέγγιση ήταν για εμένα πηγή έμπνευσης για τη διαμόρφωση της έρευνάς μου. Ευχαριστώ θερμά όλα τα άτομα που ήταν δίπλα μου, τη μητέρα μου, τη Νικολέτα για τη στήριξη και την κατανόηση που μου έδωσαν σε όλη τη διάρκεια αυτού του απαιτητικού, αλλά και συνάμα συναρπαστικού ταξιδιού μου στην έρευνα και την προσπάθεια αναστοχασμού απέναντι στις υπάρχουσες κοινωνικές δομές.

Falenderime

Dëshiroj të falenderoj mbikëqyrësen time, Roula Kitsiou, për mbështetjen e vazhdueshme dhe udhëzimet e vlefshme gjatë gjithë kohës së shtjellimit të temës sime të diplomës. Përkushtimi dhe qasja e saj shkencore, ishin për mua burim frymëzimi për formësimin e studimit tim. Një falenderim të ngrohtë për të gjithë ata/ato që ishin pranë meje, për mamanë time, për Nikoletën, për mirëkuptimin dhe mbështetjen që më dhanë gjatë gjithë këtij rrugëtimi sa kërkues aq edhe emocionues, në përpjekje për të reflektuar mbi strukturat ekzistuese sociale.

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα εξέτασε τις αντιδράσεις των χρηστών/τριών του X (Twitter) στην πρόταση του Στέφανου Κασσελάκη στις 17 Ιανουαρίου 2024, σχετικά με την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας ως γλώσσας επιλογής στα ελληνικά σχολεία. Για τον σκοπό αυτό, αναλύθηκαν συνολικά 50 «κορυφαία» tweets που εμφανίστηκαν κάτω από τη λέξη «αλβανικά» στις 18 Ιανουαρίου 2024. Ξεκινώντας από την παραδοχή ότι ο λόγος διαμορφώνει και διαμορφώνεται από την κοινωνική πραγματικότητα, εξετάστηκαν οι λόγοι από τους οποίους οι χρήστριες/τες άντλησαν προκειμένου να κατασκευάσουν την αλβανική γλώσσα μέσα στο ελληνικό περιβάλλον, καθώς επίσης και εκείνες τις στρατηγικές λόγου που επιστράτευαν μέσα στα μικρο-κείμενά τους.

Η έρευνα επικεντρώθηκε στο πώς έγινε δεκτή αυτή η πρόταση εκπαιδευτικής πολιτικής, όχι απλώς ως εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, αλλά ως έναυσμα για έντονο ψηφιακό διάλογο που αντανάκλα τις ευρύτερες κοινωνικές αντιλήψεις για τη γλώσσα, την ταυτότητα και τη θέση των Αλβανών/ίδων στην ελληνική κοινωνία. Μέσω της κριτικής ανάλυσης λόγου των tweets, η μελέτη αποκάλυψε ένα φάσμα στάσεων, που κυμαίνονται από την «αδιαφορία» για την αλβανική γλώσσα και τη μη αναγνώριση της πολυγλωσσίας έως τη ρατσιστική και αποκλειστική ρητορική που στοχεύει τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες και τη γλώσσα τους.

Αυτά τα tweets, το περιεχόμενο των οποίων εκφράζει μια έντονη αντίθεση στην πολιτική πρόταση για την ένταξη των αλβανικών ως γλώσσα του ελληνικού σχολείου, μπορούν να λειτουργήσουν ως φακός μέσα από τον οποίο μπορούν να εξεταστούν ευρύτερες κοινωνικές στάσεις απέναντι στη γλώσσα, τη μετανάστευση και την εθνική ταυτότητα στην Ελλάδα. Κατά αυτό τον τρόπο, διερευνήθηκε το πώς οι χρήστες/τριες κατασκευάζουν αφηγήσεις που απορρίπτουν την παρουσία της αλβανικής γλώσσας στην ελληνική εκπαίδευση, αποκαλύπτοντας βαθιές ιδεολογικές στάσεις που εκφράζονται μέσα από εθνικιστική και αντι-μεταναστευτική ρητορική έως και μέσα από πρόσκληση σε πράξεις βίας.

Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τον τρόπο με τον οποίο η αλβανική γλώσσα συνδέεται με λόγους που ενισχύουν τις υπάρχουσες ιεραρχικές αντιλήψεις για τις γλώσσες και τους/τις ομιλητές/τριές τους. Πολλοί/ές χρήστες/τριες του X (Twitter), αντιλαμβάνονται τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού επιπέδου, ανάξια να ενταχθούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ή ακόμα και ως απειλή για την εθνική «καθαρότητα», συσχετίζοντας τα παραπάνω χαρακτηριστικά με προϋπάρχουσες προκαταλήψεις απέναντι στους Αλβανούς και τις Αλβανίδες.

Λέξεις-Κλειδιά

Αλβανικά, Κριτική Ανάλυση Λόγου, X (Twitter), ρατσιστικός λόγος, δήλωση Κασσελάκη, ελληνικό σχολείο

Përmbledhje

Ky studim shqyrtoi reagimet e përdoruesve të X (Twitter) ndaj propozimit të Stefanos Kasselakis më 17 janar 2024, në lidhje me futjen e gjuhës shqipe si gjuhë zgjedhjeje në shkollat greke. Për këtë qëllim, u analizuan gjithsej 50 "tweet-e kryesore" që u shfaqën nën fjalën "shqip" më 18 janar 2024. Duke u nisur nga supozimi se gjuha formëson dhe formësohet nga realiteti shoqëror, u studiuan arsyet nga të cilat përdoruesit kanë nxjerrë për të ndërtuar gjuhën shqipe brenda kontekstit grek, si dhe strategjitë diskursive që kanë përdorur në mikro-tekstet e tyre.

Studimi u përqendrua në mënyrën se si ky propozim i politikës arsimore u prit, jo thjesht si një reformë arsimore, por si një nxitje për një dialog të ashpër digjital që pasqyron perceptimet më të gjera shoqërore për gjuhën, identitetin dhe pozitën e shqiptarëve në shoqërinë greke. Përmes analizës kritike të diskursit të tweet-eve, studimi zbulon një gamë qëndrimesh, nga indiferenca ndaj gjuhës shqipe te njohja e heshtur e shumëgjuhësisë, deri te retorika raciste dhe përjashtuese që synon emigrantët shqiptarë dhe gjuhën e tyre.

Këto tweet-e, përmbajtja e të cilave shpreh kundërshtim të fortë ndaj propozimit politik për përfshirjen e gjuhës shqipe si gjuhë në shkollat greke, mund të shërbejnë si një lente përmes së cilës mund të ekzaminohen qëndrimet më të gjera shoqërore ndaj gjuhës, emigracionit dhe identitetit kombëtar në Greqi. Në këtë mënyrë, është hulumtuar se si përdoruesit ndërtojnë narrativa që refuzojnë praninë e gjuhës shqipe në arsimin grek, duke zbuluar qëndrime të thella ideologjike që shprehen përmes retorikës nacionaliste dhe anti-emigracionit, deri edhe në thirrje për veprime dhune.

Gjetjet theksojnë mënyrën se si gjuha shqipe lidhet me diskurse që forcojnë perceptimet ekzistuese hierarkike mbi gjuhët dhe folësit e tyre. Shumë përdorues të X (Twitter) e perceptojnë shqipen si një gjuhë të nivelit të ulët, të padenjë për t'u përfshirë në sistemin arsimor grek apo edhe si një kërcënim për "pastërtinë" kombëtare, duke i lidhur këto karakteristika me paragjykimet ekzistuese ndaj shqiptarëve.

Fjalë kyçe

Shqip, Analizë Kritike e Diskursit, X (Twitter), diskurs racist, deklarata e Kasselakit, shkolla greke

Abstract

This study examined the reactions of X (Twitter) users to Stefanos Kasselakis' proposal on January 17, 2024, regarding the introduction of the Albanian language as an elective language in Greek schools. To this end, a total of 50 "top" tweets that appeared under the keyword "Albanian" on January 18, 2024, were analyzed. Based on the premise that discourse both shapes and is shaped by social reality, this research explored the discursive strategies users employed to construct the Albanian language within the Greek context, as well as the rhetorical mechanisms they utilized in their micro-texts.

The study focused on how this educational policy proposal was received—not merely as an educational reform but as a catalyst for intense digital debate reflecting broader societal perceptions of language, identity, and the position of Albanians in Greek society. Through the Critical Discourse Analysis of tweets, the study reveals a spectrum of attitudes, ranging from "indifference" toward the Albanian language and the rejection of multilingualism to explicitly racist and exclusionary rhetoric targeting Albanian migrants and their language.

These tweets, which express strong opposition to the educational policy proposal for the inclusion of Albanian as a language within the Greek educational system, serve as a lens through which broader social attitudes toward language, migration and national identity in Greece can be examined. In this way, the study reveals how users construct narratives that reject the presence of the Albanian language in Greek education, exposing deep-seated ideological stances articulated through nationalist and anti-immigration rhetoric, sometimes escalating to calls for acts of violence.

The findings underscore how the Albanian language is linked to discourses that reinforce existing hierarchical perceptions of languages and their speakers. Many X (Twitter) users, perceive Albanian as a language of lower status, unworthy of inclusion in the Greek educational system, or even as a threat to the so called national "purity", associating these characteristics with pre-existing prejudices against Albanians.

Keywords

Albanian language, Critical Discourse Analysis, X (Twitter), racist discourse, Kasselakis' statement, Greek school

Προειδοποιητικό μήνυμα/Disclaimer

Στην παρούσα εργασία, περιλαμβάνεται περιεχόμενο με ρατσιστικές δηλώσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις στοιχεία ρητορικής μίσους. Περιλαμβάνονται αυτούσια αποσπάσματα που περιέχουν λεκτική βία ή ακόμη και υποκίνηση σε βία. Η παρουσίαση αυτού του περιεχομένου αποσκοπεί αποκλειστικά στην ακαδημαϊκή ανάλυση και την ορατοποίηση των συγκεκριμένων θεματικών για την αλβανική γλώσσα και τους/τις ομιλητές/τριές της. Οφείλει να υπογραμμιστεί ότι καταδικάζεται από την ερευνήτρια οποιαδήποτε μορφή βίας ή μίσους και γίνεται κάθε προσπάθεια, ώστε να μην συμβάλει η εργασία στην αναπαραγωγή των στερεοτύπων και της βίας που καταγράφηκαν. Οι αναγνώστες/τριες προειδοποιούνται προληπτικά για την πιθανότητα συναισθηματικής φόρτισης που μπορεί να προκαλέσουν τα δεδομένα της παρούσας έρευνας.

Συντομογραφίες και Ακρωνύμια

ΚΑΛ: Κριτική Ανάλυση Λόγου

ΜΚΔ: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

ΘΚ: Θεματική/ές Κατηγορία/ες

ΘΥΚ: Θεματική/ές Υποκατηγορία/ες

tw: tweet/s

1. Εισαγωγή

Στόχος της έρευνας ήταν η μελέτη της πρόσληψης της αλβανικής γλώσσας από την ελληνική κοινωνία στο ελληνικό Χ (Twitter). Μέσα από την παρουσίαση και ανάλυση των tweets που αναρτήθηκαν αμέσως μετά τις δηλώσεις του Στέφανου Κασσελάκη στις 17 Ιανουαρίου 2024 (τότε πρόεδρος του πολιτικού κόμματος ΣΥ.ΡΙΖ.Α), σχετικά με την εισαγωγή της αλβανικής ως γλώσσα επιλογής στο ελληνικό σχολείο, η παρούσα έρευνα έχει στόχο να μελετήσει τις στάσεις, καθώς και τους λόγους από τους οποίους αντλούν οι χρήστριες/τες του Χ (Twitter) επιχειρηματολογώντας υπέρ ή κατά της πρότασης του πολιτικού προσώπου. Η ιδέα αυτή είχε ήδη εμφανιστεί 10 χρόνια νωρίτερα, το 2014, στο πλαίσιο συζήτησης που προέκυψε από την επίσημη επίσκεψη του τότε Υπουργού Παιδείας, Αντρέα Λοβέρδου στην Αλβανία, όπου και είχε συνομιλήσει με την Αλβανίδα ομόλογό του, Λιντίτα Νικόλλα. Ο Ανδρέας Λοβέρδος αποφεύγοντας να πάρει ρητή θέση απάντησε σε ερώτηση που του τέθηκε τότε για την εισαγωγή των αλβανικών στο ελληνικό σχολείο ότι ένα τέτοιο ζήτημα θα πρέπει να συζητηθεί από μια μεικτή επιτροπή διαλόγου και προϋποθέτει τη συναίνεση και των δυο πλευρών.¹

Μια ενδελεχής παρουσίαση των στάσεων που αναπαράγονται γύρω από ένα επίκαιρο θέμα όπως είναι τα αλβανικά ως μέρος του ελληνικού σχολείου, το οποίο και έχει συζητηθεί στο παρελθόν («Διδασκαλία Αλβανικών στα ελληνικά σχολεία σχεδιάζει το υπουργείο Παιδείας», 2014²), είναι κρίσιμη, λαμβάνοντας υπόψη ότι το Twitter στη Ελλάδα, αν και ευρείας χρήσης, έχει προκαλέσει πρόσφατα ερευνητικό ενδιαφέρον (Pontiki et al., 2020· Chrysou, 2021· Fronseca et al., 2024), προκειμένου να μελετηθούν οι λόγοι (discourses) που χρησιμοποιούν οι χρήστες/στριες του Twitter. Στα ΜΜΕ, πλέον, έχουν προστεθεί και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με τα οποία αρκετοί άνθρωποι επιλέγουν να ενημερώνονται καθημερινά, αντικαθιστώντας με αυτό τον τρόπο τα συμβατικά μέσα ενημέρωσης (Keirí et al., 2017). Γι' αυτό και η μελέτη των αντιδράσεων που πυροδότησε η πρόταση «τα αλβανικά ως γλώσσα επιλογής στο ελληνικό σχολείο» στο Χ (Twitter) μπορεί να συμβάλει στο να γίνουν ορατές οι κυρίαρχες στερεοτυπικές αντιλήψεις, οι οποίες συνδιαμορφώνουν τη «δημόσια σφαίρα» και συνάμα αποτυπώνονται στον χώρο του Χ (Twitter). Η ανάδειξη, λοιπόν, της δυνατότητας του Χ (Twitter) να (ανα)παράγει στερεοτυπικές αντιλήψεις, όπως στην περίπτωση της αλβανικής γλώσσας και κατ' επέκταση των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών (Jones, et. al, 2015· Pontiki, et. al, 2020), αποσκοπεί στην ορατοποίηση και ευαισθητοποίηση για τη βαρύτητα των γλωσσικών

¹ «είναι θέμα της μεικτής επιτροπής διαλόγου, η οποία και θα το συζητήσει. «Ό,τι θέτει η μία πλευρά, η επιτροπή είναι εδώ για να το συζητήσει. Αλλά η επιτροπή αποφασίζει όταν και τα δύο μέρη ταυτίζονται και συμφωνούν. Κανένας δεν θα επιβληθεί στον άλλο. Για να υπάρχει απόφαση απαιτείται συναίνεση».

²Διδασκαλία Αλβανικών στα ελληνικά σχολεία σχεδιάζει το υπουργείο Παιδείας (2014, Νοέμβριος 22) Ανακτήθηκε από: <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/250919-Didaskalia-Albanikwn-sta-ellhnika-scholeia-schediazei-to-ypourgeio-Paideias>

επιλογών στον μιντιακό λόγο που συνεισφέρουν στις σημερινές βαθιά ριζωμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις και στον ρευστό, αλλά και θεσμικό ρατσισμό για τους Αλβανούς και τις Αλβανίδες στο επίπεδο της καθημερινότητας, ενώ συνάμα αποτελεί και μια προσπάθεια να ξανανοίξει ο διάλογος για τη σημασία που θα είχε μια τέτοιου είδους απόφαση συμπερίληψης της αλβανικής γλώσσας στην εκπαίδευση.

Ως προς τη θεσιακότητα της ερευνήτριας, η ίδια έχοντας ένα μεταναστευτικό υπόβαθρο λόγω της μητέρας μου, όντας δίγλωσση και μαθαίνοντας τα αλβανικά ταυτόχρονα με τα ελληνικά κι έχοντας έρθει αντιμέτωπη με ρατσιστικές συμπεριφορές, με ενδιαφέρει πολύ να μελετήσω τη συζήτηση που αναπτύσσεται γύρω από την αλβανική γλώσσα στα ΜΚΔ, ειδικότερα στο Χ (Twitter), όπου με τα hashtags και την ανωνυμία που προσφέρει αποτελεί μια μικρογραφία των συζητήσεων που λαμβάνουν και θα λάμβαναν χώρα στην «πραγματική ζωή». Έχοντας εκτεθεί στα μαθητικά μου χρόνια στα αλβανικά, μόνο μέσα από την οικογένεια, εύλογα φαντάστηκα πώς θα ήταν αν τα αλβανικά ήταν σε κάποιο στάδιο της εκπαίδευσής μου ως γλώσσα επιλογής. Μέσα από τη συγκεκριμένη εργασία θεωρώ σημαντικό να αναδειχθούν οι αντιλήψεις και οι συζητήσεις γύρω από ένα θέμα που έχει συζητηθεί πολλάκις ανά τα χρόνια και που μάλιστα συνεχίζει να αφορά άμεσα μια μεγάλη μερίδα μαθητών/τριών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας. Η παρούσα εργασία, λοιπόν, αποτελεί προσπάθεια αλλαγής των υφιστάμενων στερεοτυπικών αντιλήψεων μέσα από την ευαισθητοποίηση και την ανάδειξη της δύναμης που έχουν οι λέξεις και οι λόγοι που παράγουμε και αναπαράγουμε καθημερινά. Ίσως έτσι συνεχίσουμε τα βήματα που ήδη έχουμε κάνει στο να δούμε και να μιλήσουμε για τον «κόσμο» και την/τον «άλλη/άλλο» με έναν διαφορετικό τρόπο.

1.1 Τα κοινωνικοπολιτικά συμφραζόμενα στην Ελλάδα: Δηλώσεις του Στέφανου Κασσελάκη για την αλβανική γλώσσα

Ο Στέφανος Κασσελάκης, διετέλεσε πρόεδρος του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. κατά την περίοδο 24 Σεπτεμβρίου 2023 – 8 Σεπτεμβρίου 2024, σε μια περίοδο μάλιστα που το κόμμα βίωνε εσωκομματικές αναταράξεις, μετά την παραίτηση του Α. Τσίπρα (Στασινού, 2024). Ο Στ. Κασσελάκης ως νεοεκλεγείς πρόεδρος του ΣΥ.ΡΙΖ.Α., εκείνη την περίοδο πραγματοποίησε διάφορες συναντήσεις σε ένα πλαίσιο αναδιαμόρφωσης και ανάδειξης της στάσης του κόμματος απέναντι σε ποικίλα κοινωνικά ζητήματα. Η πρότασή του, για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία έγινε στις 17 Ιανουαρίου του 2024 (όσο δηλαδή ήταν πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ), κατά τη διάρκεια συνάντησής του στα γραφεία του κόμματος με εκπροσώπους της αλβανικής κοινότητας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, ο Στ. Κασσελάκης δήλωσε μεταξύ άλλων:

«Πρέπει να σκεφτούμε και λίγο πιο δημιουργικά για τις σχέσεις των δύο λαών. Παραδείγματος χάρη, έχουμε το θέμα της επιλογής 2ης/ξένης γλώσσας, όπου σήμερα στην Ελλάδα δεν έχουμε τα αλβανικά ως μία γλώσσα επιλογής. Συγχρόνως, θεωρώ πως και η Αλβανία πρέπει να είχε τα ελληνικά ως γλώσσα επιλογής για 2η/ξένη γλώσσα σε

όλη την επικράτεια της Αλβανίας» (Ethnos Newspaper, 2024· EPT, 2024· Πρώτο Θέμα, 2024).

Η συγκεκριμένη δήλωση του Στ. Κασσελάκη δημοσιοποιήθηκε στο διαδίκτυο μέσω ειδησεογραφικών τηλεοπτικών σταθμών και εφημερίδων, που διαχειρίζονται επίσημους λογαριασμούς και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα στην περίπτωση του Twitter, η δημοσίευση της δήλωσης επέτρεψε τη δραστηριοποίηση των χρηστών/τριών της εφαρμογής μέσω μιας σειράς αναρτήσεων γύρω από τη συγκεκριμένη είδηση. Βάσει αυτών των tweets, είναι δυνατή η διερεύνηση των απόψεων του κοινού σχετικά με τη δήλωση του Κασσελάκη.

Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι η πρόταση του Στ. Κασσελάκη για την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία, έρχεται σε μια κρίσιμη πολιτική στιγμή. Από τη μία πλευρά, στόχος του ήταν να προωθήσει τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ των δύο κοινοτήτων, προβάλλοντας την ανάγκη για έναν πιο πολυπολιτισμικό προσανατολισμό στην ελληνική εκπαίδευση. Από την άλλη πλευρά, η πρόταση αυτή είχε και ισχυρές πολιτικές συνδηλώσεις, καθώς αποτέλεσε μέρος μιας ευρύτερης ατζέντας του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. για τη διαχείριση της μετανάστευσης, την εξάλειψη του θεσμικού ρατσισμού και την προώθηση της πολυπολιτισμικότητας στην Ελλάδα (syriza.gr, 17/01/2024). Η πρόταση αυτή επιδίωκε να διαφοροποιηθεί από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία σύμφωνα με τον Κασσελάκη, είχε τεκνοθετήσει σκληρότερες θέσεις στη μεταναστευτική πολιτική (βλ. για παράδειγμα την τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας ν. 4735/2020, ο οποίος αλλάζει δραστικά το ν. 4332/15, που είχε εφαρμοστεί επί κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, Generation 2.0 RED, 20/10/2020· syrizagr, 05/10/2020). Η ενσωμάτωση της αλβανικής γλώσσας στα σχολεία ήταν, σύμφωνα με τον Κασσελάκη, μια κίνηση που θα βοηθούσε στη μείωση των κοινωνικών εντάσεων και στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων (syriza.gr, 17/01/2024).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η πρόταση αυτή διατυπώθηκε μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο σημαντικών κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών εξελίξεων που επηρεάζουν τις στάσεις της κοινωνίας απέναντι στη μετανάστευση και τη διαφορετικότητα. Η προσφυγική κρίση, που κορυφώθηκε το 2015-2016, έφερε στη χώρα εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες, κυρίως από τη Συρία, το Αφγανιστάν και άλλες εμπόλεμες ζώνες. Στην Ελλάδα, ως πρώτη χώρα εισόδου στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρά τις ανθρωπιστικές προσπάθειες, προέκυψαν σημαντικές δυσκολίες συντονισμού και διαχείρισης των ροών γεγονός που πυροδότησε ξενοφοβικές τάσεις (Καρκούλη, 2016).

Παράλληλα, η πανδημία COVID-19, οδήγησε στην εξάπλωση συντηρητικών στάσεων, καθώς οι οικονομικές δυσκολίες και τα υγειονομικά μέτρα (απαγόρευση κυκλοφορίας, κλείσιμο συνόρων) ενίσχυσαν την ανασφάλεια και τον φόβο μεταξύ των πολιτών. Με τα πρώτα κρούσματα του κορονοϊού να εντοπίζονται στην Κίνα, πολλοί έσπευσαν να χαρακτηρίσουν τον ιό «κινεζικό» με τις βίαιες ρατσιστικές

επιθέσεις κατά Κινέζων μεταναστών/τριών να πληθαίνουν (Reny & Barreto, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, όπου οι μετακινήσεις των ανθρώπων συνδέθηκαν άμεσα με την εξάπλωση του ιού και οι αλληλοκατηγορίες ευθυνών ήταν διάχυτες τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και σε επίπεδο κρατών, ζητήματα όπως η ενσωμάτωση των μεταναστών/τριών, η πολυπολιτισμικότητα έγιναν εύκολα αντικείμενο αρνητικής ρητορικής, με πολλούς να τα συνδέουν με την απειλή της «εθνικής ακεραιότητας».

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η άνοδος της ακροδεξιάς καλλιέργησε ένα εχθρικό κλίμα απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες και τις μειονοτικές ομάδες. Πολιτικά κόμματα και κινήματα που προωθούν εθνικιστική και αντι-μεταναστευτική ρητορική, όπως το AfD στη Γερμανία (Alternative für Deutschland, Manifesto for Germany³), το Vox στην Ισπανία (*“how Spain’s far-right Vox party is rising toward power”*, The Guardian, June 11, 2023) και η Marine Le Pen στη Γαλλία (*“Far-right National Rally in reach of being dominant French party after election first round”*, The Guardian, July 1, 2024), έχουν ενισχύσει τις πολιτικές που αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση ως πρόβλημα για την εθνική ασφάλεια. Αυτό το κλίμα διαχέεται ωστόσο και στην ελληνική κοινωνία, όπου τα τελευταία χρόνια η ακροδεξιά ανακάμπτει, προωθώντας ξενοφοβικό λόγο και υποστηρίζοντας την επίτευξη μιας υποτιθέμενης ομοιογένειας ως θεμέλιο της κοινωνικής συνοχής (Tsagkroni, 2023).

Η δήλωση Κασσελάκη

Σε αυτό το πλαίσιο, η πρόταση του Στέφανου Κασσελάκη να ενταχθούν τα αλβανικά ως γλώσσα επιλογής στο ελληνικό σχολείο λειτούργησε ως πυροκροτητής έντονων αντιδράσεων. Η πρόταση αυτή, παρότι στοχεύει στην προώθηση της ενσωμάτωσης και της διαπολιτισμικής κατανόησης, ήρθε σε αντίθεση με τις κυρίαρχες ξενοφοβικές αντιλήψεις που διαμορφώνονται στην ελληνική κοινωνία. Η αλβανική γλώσσα, συνδεδεμένη με τους μετανάστες από την Αλβανία, οι οποίοι αποτελούν την πολυπληθέστερη μεταναστευτική ομάδα στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1990, συμβολίζει για πολλούς την «ξένη» παρουσία που θεωρείται απειλή για την ελληνική ταυτότητα.

Η πρόταση του Κασσελάκη, μέσα σε αυτό το κλίμα πολλαπλών κρίσεων – προσφυγικής, κλιματικής, υγειονομικής – που έχουν ενισχύσει την κοινωνική πόλωση, πυροδότησε μια σειρά αντιδράσεων. Οι αντιδράσεις στο X (Twitter), καθώς και σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναδεικνύουν πώς οι χρήστες/τριες υιοθετούν λόγους (discourses) που αντλούν από τον εθνικισμό, την ξενοφοβία, ή/και τη ρητορική μίσους, προκειμένου να απορρίψουν τη συγκεκριμένη πρόταση. Οι ρητορικές αυτές δεν είναι ανεξάρτητες, αλλά συνδέονται άμεσα με τις

³ Αποτελεί την πολιτική ατζέντα του κόμματος, η οποία και είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο και αναφέρει ρητά τις στάσεις του κόμματος απέναντι σε διάφορα ζητήματα όπως τη μετανάστευση, την πολυπολιτισμικότητα, τη μη χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας. https://www.afd.de/wp-content/uploads/2017/04/2017-04-12_afd-grundsatzprogramm-englisch_web.pdf

προϋπάρχουσες συνθήκες πολιτικής αστάθειας, κοινωνικής ανισότητας και πολιτισμικής ανασφάλειας όπως προαναφέρθηκαν.

Επιπλέον, τον Μάιο του 2023, λίγες ημέρες πριν από τις αυτοδιοικητικές εκλογές της Αλβανίας, ο τότε υποψήφιος δήμαρχος Χειμάρρας, Φρέντι Μπελέρης, μέλος της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία, συνελήφθη από τις αλβανικές αρχές με την κατηγορία της απόπειρας εξαγοράς ψήφων. Παρά την εκλογή του, παρέμεινε υπό κράτηση και διεξήχθησαν νέες εκλογές από τις οποίες αναδείχθηκε άλλος υποψήφιος, γεγονός που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Αλβανία. Η υπόθεση του Φρέντι Μπελέρη (εν ενεργεία ευρωβουλευτή της Νέας Δημοκρατίας από τον Ιούλιο του 2024) αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός που επηρέασε σημαντικά τις ελληνοαλβανικές σχέσεις. Συγκεκριμένα, έφερε στο προσκήνιο ζητήματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία και την αντιμετώπιση των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα. Η υπόθεση αυτή συνέβαλε στην αναζωπύρωση της αλβανοφοβίας στην ελληνική κοινωνία, επηρεάζοντας τις αντιλήψεις και τις στάσεις απέναντι στους/στις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες (Μαλλιός, 2024· Ελέζι, 2024). Με την υπόθεση του Φρ. Μπελέρη να παραμένει ανοιχτή και τις σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας να είναι τεταμένες, ορισμένοι είδαν την πρόταση του Κασσελάκη ως μια χειρονομία προσέγγισης ψηφοφόρων, ενώ άλλοι την επίκριναν, θεωρώντας την ακατάλληλη για την περίσταση και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Μελέτης, 2024· «Ελληνική Λύση για την πρόταση Κασσελάκη να διδάσκονται αλβανικά σε σχολεία: Καλύτερα να επιστρέψει στην Αμερική», 2024).

1.2 Χαρτογράφηση θεσμικού πλαισίου στην Ελλάδα για τη γλωσσική εκπαίδευση μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Η γλωσσική εκπαίδευση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, ιδιαίτερα εντός του πλαισίου της ολοένα και αυξανόμενης πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας. Η σχετική νομοθεσία γύρω από αυτό το ζήτημα διαμορφώθηκε κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες στην προσπάθεια ανταπόκρισης στην ανάγκη ενσωμάτωσης των μεταναστών/τριών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αρχικά, η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα θεσπίστηκε επίσημα με το Νόμο 2413/1996⁴, ο οποίος εισήγαγε τα Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Δαμανάκης, 2005). Ο νόμος αυτός αφορούσε την ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, αλλά και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση εντός της χώρας γι' αυτό και τα σχολεία παλιννοστούντων/σών μετατράπηκαν σε διαπολιτισμικά σχολεία. Ωστόσο παρά τις προβλέψεις του ν. 2413/1996, δεν δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στη διατήρηση και

⁴ Νόμος 2413/1996: Η ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις. Οι διατάξεις των άρθρων 34, 35, καθώς και 36 ορίζονται οι στόχοι των τάξεων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, καθώς και τα προσόντα των εκπαιδευτικών.

αξιοποίηση των «άλλων» γλωσσών των μαθητριών/τών παρόλο που η πιστοποιημένη γνώση τέτοιων γλωσσών όπως π.χ. της αλβανικής, αποτελεί μοριοδοτούμενο προσόν για την πρόσληψη εκπαιδευτικών σε αυτά τα σχολεία (Υπουργική Απόφαση 114163/Δ2/2004 - ΦΕΚ 1592/25-10-2004 «Διαδικασίες και προϋποθέσεις μετάθεσης εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης»).

Κατά αυτό τον τρόπο η εφαρμογή του συγκεκριμένου νόμου χαρακτηρίζεται από σημαντικές ελλείψεις, καθώς δεν επήλθαν ουσιαστικές αλλαγές στα σχολικά αναλυτικά προγράμματα, ενώ παραγκωνίστηκε το γλωσσικό υπόβαθρο των δίγλωσσων μαθητών/τριών (Γκόβαρης, 2011· Μαλιγκούδη, 2010· Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023). Σύμφωνα με το Άρθρο 34, παρ. 1, στόχος της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης είναι «η παροχή εκπαίδευσης σε νέους με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες». Οι «ιδιαιτερότητες» αυτές, όμως δεν φαίνεται να λαμβάνονται υπόψη από τον συγκεκριμένο νόμο, του οποίου οι σχετικές διατάξεις μοιάζουν να φέρνουν στο προσκήνιο τον όρο «διαπολιτισμικό» εννοώντας μια απλή παραδοχή της ύπαρξης μαθητών/τριών με διαφορετικά γλωσσικά ρεπερτόρια. Οι γλώσσες ωστόσο των μαθητών/τριών τόσο από το περιεχόμενο του ίδιου νόμου όσο και από την πρακτική του εφαρμογή αποδείχθηκε ότι δεν αποτελούσαν προτεραιότητα (Μαυρομμάτης & Τσιτσελίκης, 2004).

Το 2016, ένας νέος νόμος για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, ο Νόμος 4415/2016 «Για την Ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη Διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις» επιχείρησε να εμπλουτίσει το νόμο 2413/1996, προκειμένου η εφαρμογή του να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες για την άρση των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού. Με το Νόμο αυτό, θεσπίζονται τα Πειραματικά Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, στα οποία σύμφωνα με το Άρθρο 20 θα εγγράφονται μαθητές και μαθήτριες από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, μαζί με μαθητές/τριες του κυρίαρχου πολιτισμού. Στο Άρθρο 24, μάλιστα, προβλέπεται ως μέτρο υποστήριξης της μητρικής γλώσσας και η σύνταξη υποστηρικτικού υλικού στις γλώσσες των κυριότερων μεταναστευτικών ομάδων στην Ελλάδα. Πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι κατά το σχολικό έτος 2005-2006 οι εγγεγραμμένοι/ες μαθητές/τριες αλβανικής καταγωγής στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούσαν το 76,8% των αλλοδαπών μαθητών στα ελληνικά σχολεία και το 60% στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Μαλιγκούδη, 2010). Σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας που παρουσιάζονται στην Καθημερινή, στα τέλη του 2021 στα ελληνικά σχολεία φοιτούσαν 15.532 μαθητές/τριες αλβανικής καταγωγής, τοποθετώντας την αλβανική κοινότητα στην κορυφή όσον αφορά τους/τις δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Λακασάς, 2022).

Ωστόσο, τα τελευταία 30 χρόνια δεν υπάρχει πρόβλεψη για συστηματική διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των δίγλωσσων μαθητών, παρόλο που κάτι τέτοιο αναφερόταν ρητά ήδη από το νόμο 2413 του 1996 (Μαλιγκούδη, 2010). Τέλος, έχει

ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι στην Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 1789Β/28-09-1999) για τη λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής, απαιτείται ένας ελάχιστος αριθμός μαθητών (9), προκειμένου να συσταθεί η εν λόγω τάξη και να λειτουργεί μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. Οι τάξεις αυτές, ωστόσο, έδιναν και πάλι βαρύτητα στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να ενταχθούν οι μαθητές/τριες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αν και σε δεύτερη φάση η Υπουργική Απόφαση αναφερόταν στην προαιρετική εκμάθηση της γλώσσας και του πολιτισμού της χώρας προέλευσης -εφόσον υπάρξει ικανοποιητικός αριθμός ενδιαφερόμενων μαθητών/τριών, 7 με 15- η πρόταση αυτή παρέμεινε σε θεωρητικό μόνο επίπεδο και δεν υλοποιήθηκε (Μαλιγκούδη, 2010).

Ειδικότερα για την αλβανική γλώσσα, παρά την ύπαρξη μεγάλου αριθμού Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών, δεν υπάρχουν επίσημες πρωτοβουλίες για τη διδασκαλία της στα ελληνικά σχολεία. Οι προσπάθειες διατήρησης της γλώσσας καταγωγής περιορίζονται σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες, όπως κοινότητες που οργανώνουν μαθήματα γλώσσας εκτός σχολικού ωραρίου (Μαλιγκούδη & Κοντούρι, 2018). Η έλλειψη θεσμικής υποστήριξης ενισχύει τη γλωσσική και πολιτισμική περιθωριοποίηση των Αλβανών/ίδων μαθητών/τριών, σύμφωνα με έρευνες που δείχνουν ότι η μη αναγνώριση της μητρικής τους γλώσσας συνδέεται με χαμηλότερη σχολική επίδοση και κοινωνικό αποκλεισμό (Γκόβαρης, 2011· Triandafyllidou & Gropas, 2014). Η απουσία της αλβανικής γλώσσας από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύει τις αντιλήψεις περί γλωσσικής ιεραρχίας, με την ελληνική να κατέχει την ανώτερη θέση και τις μητρικές γλώσσες των μεταναστών/τριών να θεωρούνται υποδεέστερες (Γκόβαρης, 2011).

Η θεσμοθέτηση μαθημάτων αλβανικής γλώσσας σε μερικά σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ή μέσω κοινοτικών προγραμμάτων παραμένει περιορισμένη και συχνά εξαρτάται από την πρωτοβουλία τοπικών οργανώσεων ή γονέων (Μαλιγκούδη, 2014). Συνολικά, οι πολιτικές για τη γλωσσική εκπαίδευση στην Ελλάδα παραμένουν μονογλωσσικές και αφομοιωτικές (Τσοκαλίδου, 2012), αγνοώντας τη σημασία της μητρικής γλώσσας για τη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο (Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023).

Παρότι έχουν γίνει βήματα προς τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, οι πολιτικές που αφορούν τη διδασκαλία των γλωσσών των μεταναστευτικών ομάδων, όπως η αλβανική, παραμένουν ανεπαρκείς. Για παράδειγμα, η εστίαση στην εκμάθηση της ελληνικής, συχνά παραγνωρίζει τη σημασία της διατήρησης της γλώσσας προέλευσης, δημιουργώντας έναν διττό στόχο που δεν εξυπηρετείται πάντα αποτελεσματικά από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο (Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023, Γκόβαρης, 2011). Η εκμάθηση της αλβανικής ή άλλων μητρικών γλωσσών δεν αποτελεί προτεραιότητα, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των γλωσσικών δεσμών των μαθητών/τριών με τη μητρική τους γλώσσα. Η πιο σημαντική κριτική στις έως τώρα νομοθετικές ρυθμίσεις, επικεντρώνεται στην έλλειψη ενός επίσημου πλαισίου

για την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας στα δημόσια σχολεία. Παρά το γεγονός ότι οι Αλβανοί/ίδες αποτελούν μία από τις μεγαλύτερες μεταναστευτικές κοινότητες στην Ελλάδα, δεν υπάρχουν ρυθμίσεις που να επιτρέπουν την εκμάθηση της μητρικής τους γλώσσας εντός του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι οι Αλβανοί/ίδες μαθητές/τριες, ακόμη και όταν εντάσσονται σε Τάξεις Υποδοχής ή Διαπολιτισμικά Σχολεία, δεν έχουν πρόσβαση σε μαθήματα στη γλώσσα τους.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Εθνική γλώσσα και εθνική ταυτότητα

Η γλώσσα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ύπαρξης. Χρησιμοποιείται για την κατανόηση της πραγματικότητας, για τη δημιουργία μίας άλλης πραγματικότητας, στο πλαίσιο της καθημερινής επικοινωνίας. Μία εξίσου σημαντική και πολλές φορές υποσυνείδητη λειτουργία της γλώσσας είναι η ικανότητα που δίνει στα άτομα να κατηγοριοποιούν αυτόματα τους/τις άλλους/ες με βάση τη γλώσσα την οποία μιλούν, άλλα και τις συγκεκριμένες γλωσσικές τους επιλογές (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2019). Μέσω αυτής της λειτουργίας, λοιπόν, τα άτομα κατασκευάζουν τόσο τις δικές τους ταυτότητες όσο και τις ταυτότητες των άλλων. Κατά αυτόν τον τρόπο, η γλώσσα και συγκεκριμένα η εθνική γλώσσα, αποτελεί συστατικό στοιχείο των ταυτοτήτων αλλά και της «εθνικής ταυτότητας» μέσω της οποίας τα άτομα προσλαμβάνουν τις διάφορες ομάδες ανθρώπων (Σελλά-Μάζη, 2016).

Η *εθνική ταυτότητα*, αποτελεί μια σύνθετη έννοια, καθώς διαμορφώνεται τόσο από υποκειμενικά όσο και από αντικειμενικά στοιχεία. Για τον Smith (1991), η εθνική ταυτότητα αποτελείται από ένα σύνολο ιστορικών, πολιτισμικών και γλωσσικών στοιχείων τα οποία μαζί συνθέτουν το κοινό αίσθημα του ανήκειν στην ίδια ομάδα (εμείς). Η εθνική ταυτότητα, γίνεται αντιληπτή μέσα σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό πλαίσιο και αποτυπώνεται από αυτό που ο Smith (1991: 40) όρισε το *έθνος* ως εξής:

«ένας επώνυμος (named) ανθρώπινος πληθυσμός ο οποίος μοιράζεται μια ιστορική γεωγραφική περιοχή, κοινούς μύθους και ιστορικές μνήμες, μια μαζική δημόσια κουλτούρα, μια κοινή οικονομία και κοινά νόμιμα δικαιώματα, όπως και υποχρεώσεις για όλα τα μέλη του». (Smith, 1991: 40)

Σύμφωνα με τον Anderson (2006: 44), μεταξύ άλλων, η συμβολή του έντυπου καπιταλισμού υπήρξε καταλυτική στην εδραίωση των εθνικών γλωσσών και κατ' επέκταση της εθνικής συνείδησης. Μέσω της μαζικότερης παραγωγής κειμένων τα οποία μπορούσαν να κατανοηθούν από μέλη της ίδιας γλωσσικής ομάδας, ενισχύθηκε η αίσθηση του ανήκειν στην ίδια ομογενοποιητικά φαντασιακή εθνική κοινότητα. Μέσα στο συγκεκριμένο περιβάλλον, λοιπόν, που δημιούργησε η εμπορευματοποίηση των κειμένων τίθενται και οι βάσεις για την επικράτηση μίας συγκεκριμένης γλωσσικής ποικιλίας και την «προαγωγή» αυτής σε εθνική γλώσσα. Ο ανταγωνισμός, όμως, μεταξύ των γλωσσικών ποικιλιών καλλιέργησε και την αίσθηση ότι οι γλώσσες μπορούν να τοποθετηθούν σε μία αξιακή κλίμακα (Αρχάκης, 2020). Η αίσθηση αυτή, αποτυπώνεται στις γλωσσικές ιδεολογίες, δηλαδή στις στάσεις και τις απόψεις των ατόμων για τη διαφορετική αξία των γλωσσών (Αρχάκης, 2020: 39· Φραγκουδάκη, 1987). Η αποδοχή μάλιστα, της αξίας ή μη της εκάστοτε γλώσσας

έναντι κάποιας άλλης ή κάποιων άλλων γλωσσών, εδραιώνεται και επιβεβαιώνεται, όταν η πλειονότητα της ομάδας ασπάζεται τη συγκεκριμένη στάση.

2.1.1 Στάσεις απέναντι στη γλώσσα

Οι γλωσσικές στάσεις αναφέρονται στις απόψεις, τα συναισθήματα και τις αξιολογήσεις που διαμορφώνουν οι ομιλητές/τριες απέναντι σε μια γλώσσα ή σε ποικιλίες μιας γλώσσας. Οι στάσεις απέναντι σε μια γλώσσα δεν σχετίζονται με τα καθαρά γλωσσικά της χαρακτηριστικά, καθώς η γλώσσα από μόνη της δε φέρει εγγενείς αξίες. Αντίθετα, οι στάσεις αυτές αφορούν τις κοινωνικές ή εθνικές ομάδες που συνδέονται με την εκάστοτε γλώσσα. Οι προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και τα συναισθήματα που υπάρχουν για αυτές τις ομάδες προβάλλονται και στη γλώσσα που μιλούν, επηρεάζοντας την κοινωνική αντίληψη και αξιολόγησή της. Έτσι, γλώσσες που συνδέονται με κοινωνικές ή εθνικές μειονοτικοποιημένες ομάδες αντιμετωπίζονται με ανάλογη υποτίμηση, κάτι που αντικατοπτρίζει τις ιεραρχημένες κατηγοριοποιήσεις των κοινωνικών ομάδων (Κακριδή-Φερράρι, 2007).

Σύμφωνα με την Lippi-Green (1997), οι γλωσσικές στάσεις αντανakλούν τις κοινωνικές ιεραρχίες, καθώς οι γλώσσες ή οι ποικιλίες που σχετίζονται με κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες, συνήθως αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη αποδοχή, ενώ οι γλώσσες των μειονοτήτων ή των μεταναστών/τριών συχνά συνδέονται με αρνητικές προκαταλήψεις. Αυτές οι στάσεις επεκτείνονται από τα στερεότυπα για τους ομιλητές/τριες σε γλωσσικές αξιολογήσεις, δημιουργώντας διακρίσεις και κοινωνικές ανισότητες (Kokkali, 2015).

Στην περίπτωση της αλβανόφωνης κοινότητας στην Ελλάδα, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που επικρατούν για τους Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες έχουν αντίκτυπο και στη στάση των ατόμων απέναντι στην αλβανική γλώσσα, η οποία και αντιμετωπίζεται ως «γλώσσα χαμηλού κύρους» λόγω της σύνδεσής της με τους/τις οικονομικούς/ές μετανάστες/τριες και τη διαστρεβλωμένη αντίληψη ότι είναι ενδείκτης (index) χαμηλότερης κοινωνικής τάξης ή/και εγκληματικότητας (Kokkali, 2015). Οι Αλβανοί/ίδες μετανάστες/τριες συχνά αντιμετωπίζονται ως κοινωνικά κατώτεροι/ες, λόγω του ιστορικού τους ως μετανάστες/τριες που έφτασαν μαζικά στην Ελλάδα μετά τη διάλυση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία. Αυτή η εικόνα ενισχύεται από στερεότυπα που τους/τις παρουσιάζουν ως εγκληματίες, λαθρομετανάστες/τριες ή ανειδίκευτους/ες εργάτες/τριες. Κατ' επέκταση, η γλώσσα που μιλούν, τα αλβανικά, αντιμετωπίζεται αρνητικά, καθώς συνδέεται με τα ίδια αυτά στερεότυπα. Κατά αυτό τον τρόπο, αυτές οι γλωσσικές στάσεις έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις πολιτικές αποφάσεις και στη δημόσια αντίληψη των ομιλητών/τριών της γλώσσας.

2.1.2 Διγλωσσία και γλώσσες υψηλού/χαμηλού κύρους

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί γύρω από τη διγλωσσία. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τον Bloomfield (1933) η διγλωσσία αφορά στη γνώση δύο γλωσσών σε βαθμό τελειότητας, ενώ ο Weinreich (1953) ορίζει τη διγλωσσία ως την πρακτική της εναλλακτικής χρήσης δύο γλωσσών και ο MacNamara (1970) θεωρεί τη διγλωσσία μια κατάσταση όπου υπάρχει έστω και ελάχιστη γλωσσική ικανότητα ενός ατόμου σε διάφορες γλώσσες (Τσοκαλίδου, 2012). Οι παλαιότεροι αυτοί ορισμοί δίνοντας έμφαση στον βαθμό κατοχής της γλώσσας, τη χρήση της ή την επικοινωνιακή ικανότητα, παραβλέπουν το πολιτισμικό φορτίο που μεταφέρουν οι γλώσσες και τις πολλαπλές γλωσσικές πρακτικές των δίγλωσσων ατόμων.

Ένας πιο ολοκληρωμένος ορισμός της διγλωσσίας είναι αυτός των Brutt-Griffler & Varghese (2004) που παρουσιάζει τη διγλωσσία ως έναν ενδιάμεσο γλωσσικό χώρο, παραδοσιακά αντιληπτό ως αποτελούμενο από δύο διακριτές οντότητες, ως ξεχωριστές γλώσσες. Τα δίγλωσσα άτομα,

«μας υπενθυμίζουν ότι ο γλωσσικός χώρος αποτελεί μάλλον ένα συνεχές και ότι δεν είναι μόνο οι γλώσσες οι οποίες συγκατοικούν στον ίδιο χώρο, αλλά ένα μείγμα από κουλτούρες και οπτικές γωνίες, το οποίο για κάποιους είναι ακατανόητο και για άλλους ανησυχητικό» (Τσοκαλίδου, 2017: 42).

Ο συγκεκριμένος ορισμός αναφέρεται εκτός από τη συνύπαρξη των γλωσσών, στις κουλτούρες και τις οπτικές γωνίες, στην επαφή των γλωσσών που δίνουν φωνή στις πολλαπλές ταυτότητες και εμπειρίες των δίγλωσσων ατόμων.

Σύμφωνα με τους Brutt-Griffler & Varghese (2004), για το θέμα της διγλωσσίας, συχνά παρατηρείται μια διστακτικότητα, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αδράνεια στην εφαρμογή πρακτικών, αρχικά από την εκπαίδευση. Αυτή η διστακτικότητα, μπορεί να σημαίνει την παραδοχή από μέρους της ευρύτερης κοινωνίας, ενός αβάσιμου φόβου που αφορά την οποιαδήποτε αλλαγή στη γλωσσική νόρμα (Τσοκαλίδου, 2014), καθώς δεν αντιλαμβάνονται τα πλεονεκτήματα της ένταξης της διγλωσσίας των παιδιών στην μαθησιακή διαδικασία ή θεωρούν τη διγλωσσία τους ως ανασταλτικό παράγοντα στην επίτευξη αυτής. Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη διγλωσσία λόγω αυτής της άγνοιας, είναι βασισμένη σε μια λανθασμένη αντίληψη, η οποία σε συνδυασμό με τη βαθιά ριζωμένη μονογλωσσική αντίληψη ακόμη και στις εκπαιδευτικές πολιτικές, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει στην καλύτερη αντιμετώπιση της διγλωσσίας των ατόμων (Gkaintartzi, Tsokalidou, Kompiadou & Markou, 2018).

Αντ' αυτού, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να μιλούν για τη διγλωσσία σε θεωρητικό μόνο επίπεδο (Gkaintartzi & Tsokalidou, 2011) και ταυτόχρονα προτρέπουν τους γονείς των παιδιών αυτών, να μην αναπτύξουν τη διγλωσσία τους, χρησιμοποιώντας μόνο την ελληνική γλώσσα στο σπίτι, καθώς, υπάρχει το ενδεχόμενο να μπερδευτούν κατέχοντας και τις δυο γλώσσες (Tsokalidou, 2005, Gkaintartzi, Tsokalidou, Kompiadou & Markou, 2018).

Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντικό ρόλο, φαίνεται να έχει το «πακέτο» των δύο γλωσσών που ο/η μαθητής/τρια δυνητικά φέρει. Οι όροι *γλώσσα χαμηλού κύρους* και *γλώσσα υψηλού κύρους*, αναφέρονται στην κοινωνική και πολιτισμική αξία που αποδίδεται σε μια γλώσσα από την εκάστοτε κοινωνία, συνήθως ανάλογα με παράγοντες, όπως, η χρήση της σε θεσμούς, η παρουσία της στην εκπαίδευση και ο συσχετισμός της με την κοινωνική ή οικονομική ισχύ της χώρας προέλευσης. Ως γλώσσες υψηλού κύρους θεωρούνται εκείνες οι οποίες χρησιμοποιούνται στο δημόσιο τομέα και στην εκπαίδευση και κατέχουν ισχυρή θέση σε θεσμικά πλαίσια, ενώ οι γλώσσες χαμηλού κύρους είναι συχνά συνδεδεμένες με μειονοτικές ή/και μεταναστευτικές ομάδες, των οποίων η γλώσσα δε χρησιμοποιείται σε επίσημα περιβάλλοντα και δεν τυγχάνει ευρείας χρήσης και αποδοχής και στο εκπαιδευτικό σύστημα (Coulmas, 2018).

Στην περίπτωση της αλβανικής γλώσσας στην Ελλάδα, αυτή θεωρείται γλώσσα χαμηλού κύρους, παρόλο που έχει ευρεία παρουσία λόγω της μεγάλης κοινότητας Αλβανίδων/νών μεταναστριών/τών. Τα αλβανικά σπάνια διδάσκονται στα ελληνικά σχολεία, όχι ως μέρος του προγράμματος μαθημάτων, αλλά κυρίως λόγω πρωτοβουλιών της ίδιας της αλβανικής κοινότητας (Skourtou, 2011). Η έλλειψη εκπαιδευτικών πολιτικών για τη γλώσσα και οι διάφοροι περιορισμοί στη χρήση της (κοινωνική πίεση, ρατσισμός, προτεραιοποίηση της ελληνικής), έχουν αναδειχθεί από διάφορες προγενέστερες έρευνες, ως παράγοντες που οδηγούν στην περιορισμένη διατήρηση της γλώσσας, ειδικά από τις νεότερες γενιές (Tsokalidou, 2012· Gogonas, 2009), καθώς επίσης και στον γενικότερο στιγματισμό της γλωσσικής κοινότητας. Η αλβανική γλώσσα έχει συνδεθεί με αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις στην Ελλάδα, γεγονός που ενισχύει το χαμηλό της κύρος και περιορίζει την αποδοχή της στην ελληνική κοινωνία (Gogonas, 2010).

2.2 Μίντια και μιντιακός λόγος

2.2.1 Λόγος & ανάλυση λόγου

Η *ανάλυση λόγου* είναι ένα μεθοδολογικό εργαλείο που μελετά τον «λόγο» (discourse), δηλαδή τη χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα, με σκοπό την κατανόηση των σχέσεων εξουσίας, των ιδεολογιών και των ταυτοτήτων. Ο «λόγος», λοιπόν, αν και ασαφής, καθώς έχει χρησιμοποιηθεί από διάφορους κλάδους, σήμερα, γίνεται αντιληπτός τόσο ως προφορικός όσο και γραπτός. Με αυτόν τον τρόπο, οι όροι «λόγος» και «κείμενο» συχνά εναλλάσσονται με το κείμενο να αποτελεί την πραγμάτωση των «λόγων», δηλαδή των συγκεκριμένων τρόπων χρήσης της γλώσσας στους οποίους ενυπάρχουν και οι σχετικές ιδεολογίες (ρατσιστικός λόγος, λόγος των ΜΜΕ) (Σηφιανού, 2020). Έτσι ο λόγος δεν είναι απλώς μια ουδέτερη αναπαράσταση της πραγματικότητας, αλλά δρα ως μέσο κατασκευής νοημάτων που διαμορφώνει την κοινωνική

πραγματικότητα (Gee, 2005). Οι ερευνητές/τριες που ασχολούνται με την ανάλυση λόγου μελετούν τα κείμενα και τις συζητήσεις για να εντοπίσουν υποκείμενα μηνύματα, όπως τα στερεότυπα και οι κοινωνικές ανισότητες, που μπορεί να ενσωματώνονται στην παραγωγή νοημάτων. Η ανάλυση αυτή συχνά εφαρμόζεται σε κείμενα των μέσων ενημέρωσης, της πολιτικής ή της εκπαίδευσης, καθώς σε αυτά βρίσκονται ισχυρά παραδείγματα της αλληλεπίδρασης μεταξύ γλώσσας και εξουσίας (Fairclough, 1995).

Ένα βασικό στοιχείο της ανάλυσης λόγου, είναι η εξέταση του πλαισίου στο οποίο λαμβάνει χώρα η αλληλεπίδραση, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι συμμετέχοντες/ουσες χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να διαμορφώσουν τις εκάστοτε κοινωνικές πραγματικότητες (Wodak & Meyer, 2015). Η Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ) για παράδειγμα, αναλύει πώς η γλώσσα μπορεί να αναπαράγει ή να αποδομήσει κυρίαρχες ιδεολογίες, όπως ο ρατσισμός ή ο εθνικισμός, αποκαλύπτοντας τις αόρατες δομές εξουσίας που διαιωνίζουν αυτές τις ιδεολογίες (van Dijk, 2000). Μέσα από την ανάλυση των λέξεων, των συντακτικών δομών και των επιχειρηματικών τεχνικών, η ανάλυση λόγου αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις κοινωνικές διεργασίες και την κατασκευή νοημάτων (Σηφianού, 2020).

Στην παρούσα έρευνα, η ανάλυση λόγου στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, αποτελεί σημαντικό εργαλείο, καθώς πλατφόρμες όπως το X (Twitter), προσφέρουν ένα σχετικά ελεύθερο περιβάλλον για την έκφραση και την ανταλλαγή απόψεων, σε ένα χώρο που ευνοεί την ταχεία διάδοση των μηνυμάτων. Οι ιδεολογικές δομές που βρίσκονται πίσω από τον λόγους που χρησιμοποιούνται στα μηνύματα των χρηστών/τριών, μπορούν να αποκαλύψουν πτυχές της κοινωνικής πραγματικότητας οι οποίες αλληλοεπηρεάζουν τα εκάστοτε αφηγήματα (Bonilla-Silva, 2006). Κατά αυτόν τον τρόπο, τα ΜΚΔ λειτουργούν συχνά ως ένα είδος «θεσμικής οθόνης», όπου οι ιδεολογίες αυτές νομιμοποιούνται και διαδίδονται πιο γρήγορα και πιο εύκολα (Bognár & Szakács, 2021).

2.2.2 MME και ΜΚΔ

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη σύγχρονη κοινωνία, καθορίζοντας την πρόσβαση των πολιτών στην πληροφορία. Αποτελούν δίαυλο μέσω του οποίου επικοινωνούνται ειδήσεις, πολιτικές εξελίξεις, πολιτιστικά γεγονότα, αλλά και οι απόψεις και οι αντιδράσεις της κοινωνίας. Με την τεχνολογική πρόοδο, τα παραδοσιακά ΜΜΕ, όπως η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και ο έντυπος Τύπος, έχουν επεκταθεί σε ψηφιακές πλατφόρμες, δημιουργώντας νέα μέσα, όπως τα ειδησεογραφικά sites, τα blogs και τα κοινωνικά δίκτυα. Η διείσδυση αυτών των μέσων σε καθημερινές συνήθειες έχει κάνει την πληροφορία πιο άμεση και προσβάσιμη σε παγκόσμιο επίπεδο (Albadri, 2023).

Παράλληλα, τα ΜΜΕ αποτελούν αντικείμενο έντονης κριτικής, καθώς η δύναμή τους να ελέγχουν την ατζέντα της δημόσιας συζήτησης εγείρει ερωτήματα σχετικά με την αντικειμενικότητα και τη διαφάνεια. Προβάλλουν στερεότυπα, αναπαράγουν ιδεολογίες και πολλές φορές εξυπηρετούν συγκεκριμένα συμφέροντα. Σύμφωνα με τον Γκολφινόπουλο (2004: 55) «Η λειτουργία των Μέσων είναι ενεργητική, καθώς η αναφορά σε κάποιο συμβάν είναι ήδη και μια ερμηνεία του, μια τοποθέτηση απέναντί του». Διαχρονικά, η σχέση των μέσων με τις μειονότητες έχει χαρακτηριστεί από συγκρούσεις (Cottle, 2000). Σε γενικές γραμμές μάλιστα, τα ΜΜΕ στιγματίζουν και κάνουν διακρίσεις σε βάρος μειονοτικοποιημένων ομάδων⁵ (Τσοκαλίδου, 2016), υποστηρίζοντας ότι θέτουν σε κίνδυνο την εθνική και πολιτισμική «καθαρότητα» (Wal, 2002), ευνοώντας παράλληλα την καλλιέργεια ρατσιστικών συμπεριφορών (Παπαδόπουλος, 2004).

Η συγκέντρωση των μέσων σε λίγα επιχειρηματικά χέρια δημιουργεί προβλήματα πλουραλισμού και πολυφωνίας. Ωστόσο, η ανάπτυξη των Μέσων Κοινωνικών Δικτύωσης έχει αναδείξει και νέες μορφές αναπαραγωγής της είδησης, δίνοντας φωνή σε πολίτες να παρουσιάσουν πιο άμεσα την πραγματικότητά τους και συνάμα τα εκφράσουν άποψη για αυτή (Curran & Seaton, 2018). Στα ΜΜΕ, λοιπόν, έχουν προστεθεί και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, με τα οποία αρκετοί άνθρωποι επιλέγουν να ενημερώνονται καθημερινά, αντικαθιστώντας με αυτό τον τρόπο τα συμβατικά μέσα ενημέρωσης (Keiri et al., 2017).

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (εφεξής ΜΚΔ) έχουν μεταμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ενημερώνονται, επικοινωνούν και αλληλεπιδρούν στον ψηφιακό χώρο. Πλατφόρμες όπως το Twitter, το Facebook, και το Instagram προσφέρουν νέες ευκαιρίες για δημόσια συζήτηση, ανταλλαγή πληροφοριών, δημιουργία κοινοτήτων και σχολιασμό της επικαιρότητας (Wodak & Meyer, 2015). Μέσω των ΜΚΔ δίνεται η δυνατότητα στους/στις πολίτες να παράγουν λόγους γύρω από κοινωνικοπολιτικά ζητήματα που τους/τις αφορούν, να μοιράζονται εμπειρίες, να ενημερώνουν και να ενημερώνονται, να αντιδρούν και να εκφράζουν σκέψεις και προβληματισμούς (Georgalou, 2015), σε συνθήκες μάλιστα που ευνοούν την ανάπτυξη νέων τρόπων επικοινωνίας και (ανα)παραγωγής νοημάτων (Murthy, 2012· Jones, et al., 2015).

Η κατακόρυφη αύξηση της χρήσης των ΜΚΔ έχει διευκολύνει τη μετάδοση και την αναπαραγωγή οποιουδήποτε είδους μηνυμάτων και πληροφοριών, αλλάζοντας κατά αυτόν τον τρόπο το μονοπώλιο που κατείχαν μέχρι πρότινος στην ενημέρωση τα παραδοσιακά ΜΜΕ (Arcila-Calderón, et. al., 2020). Ανάμεσα σε αυτά τα ΜΚΔ βρίσκεται και το X (πρώην Twitter). Το X (Twitter), με τη λειτουργία του σε πραγματικό χρόνο και τη δυνατότητα χρήσης hashtag, επιτρέπει στους/στις

⁵ Ο όρος «μειονοτικοποιημένες» ομάδες επιλέγεται στην παρούσα έρευνα, ακολουθώντας την Τσοκαλίδου (2016), ως «αντικατάσταση» του όρου «μειονοτικές» για να αναδείξει την αλβανόφωνη κοινότητα ως μια κοινότητα η οποία τοποθετείται σε μια γλωσσικά και κοινωνικοπολιτικά «μειονεκτικότερη» θέση, λόγω αποφάσεων και συνθηκών μέσα στον κυρίαρχο πολιτισμό και δεν είναι εξ ορισμού «μειονοτική» ή «μειονεκτική».

χρήστες/τριες να συμμετέχουν άμεσα σε δημόσιες συζητήσεις και να διαμορφώνουν λόγους γύρω από κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα (boyd & Ellison, 2007). Αυτή η άμεση πρόσβαση στον δημόσιο διάλογο έχει αλλάξει τη φύση της πληροφόρησης και της μετάδοσης των γεγονότων, διευκολύνοντας μεν τη συμμετοχή των πολιτών σε ζητήματα που τους/τις αφορούν, δημιουργώντας ωστόσο και ένα εύφορο «έδαφος», χώρο για την ανάπτυξη και την (ανα)παραγωγή πιο επικίνδυνων ιδεολογιών (Harlow, 2011).

Παρά τις θετικές δυνατότητες των ΜΚΔ, οι εφαρμογές αυτές έχουν πολλές φορές χρησιμοποιηθεί ως πλατφόρμες για την (ανα)παραγωγή ρατσιστικού, εθνικιστικού και αντι-μεταναστευτικού λόγου. Το Χ (Twitter), για παράδειγμα, έχει μελετηθεί εκτενώς ως ένα περιβάλλον, όπου αναπτύσσονται ρητορικές μίσους, καθώς η αίσθηση της ανωνυμίας, συχνά ενθαρρύνουν ακραίες συμπεριφορές προς άλλους/ες χρήστες/τριες ή και ολόκληρες κοινωνικές ομάδες έξω από το Χ (Twitter) (Daniels, 2013). Επιπλέον, όπως αναφέρουν οι Wodak και Meyers (2015), οι χρήστες/τριες των ΜΚΔ μπορούν εύκολα να αναπαράγουν εθνοκεντρικά ή ρατσιστικά στερεότυπα, τα οποία διαδίδονται ταχύτατα μέσα στις ψηφιακές κοινότητες και ενισχύονται από τις διαδραστικές δυνατότητες αυτών των μέσων. Το Twitter, με τον περιορισμό των λέξεων ανά tweet, διευκολύνει τη διάδοση απλοϊκών και συχνά επικίνδυνων αφηγημάτων, κάνοντας την ανάλυση του ρατσιστικού λόγου μέσα από τα ΜΚΔ κρίσιμη για την κατανόηση των σύγχρονων ρατσιστικών πρακτικών στον ψηφιακό χώρο (Murthy, 2012).

Με την εξάπλωση των ΜΚΔ, των πιο σημαντικών εργαλείων επικοινωνίας στην καθημερινότητα, η ικανότητα γρήγορης διάδοσης οποιουδήποτε περιεχομένου, ακόμα και μίσους, έχει αυξηθεί ραγδαία. Το γεγονός ότι στο πλαίσιο του διαδικτύου τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης διευκολύνουν τη μετατροπή ενός αρνητικού περιεχομένου σε κάτι τοξικό ισχυροποιώντας το εκάστοτε περιεχόμενο οφείλεται στη μακροζωία καθώς και στη δυσκολία διαγραφής των εκάστοτε αναρτήσεων (Arcila-Calderón, et. al., 2020). Μάλιστα η τοξικότητα έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι η εκάστοτε διαδικτυακή ρητορική μίσους με τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για να την εκφράσουν ενέχει τον κίνδυνο να επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα, ακόμη και μετά την πάροδο του χρόνου ή την αντικατάστασή της με άλλα παρόμοια περιεχόμενα (Keipi et al., 2017). Οι εκφάνσεις της ρητορικής μίσους είναι ποικίλες και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη διαδικτυακή εχθρότητα, την υποκίνηση βίας, την παραπληροφόρηση και τις διακρίσεις σε δημόσιες συζητήσεις. Η διαδικτυακή ρητορική μίσους, για παράδειγμα, έχει ενταθεί με την ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, επιτρέποντας σε μισαλλόδοξα σχόλια να διαδίδονται γρήγορα και ευρέως. Οι επιθέσεις αυτές, συχνά καλλιεργούν ένα κλίμα φόβου και ανασφάλειας, επηρεάζοντας τις ζωές των ατόμων που στοχοποιούνται (Waqas et al., 2019). Στον χώρο του Χ (Twitter) έχει εξαπλωθεί έντονα η ρητορική μίσους, ο ρατσιστικός και αντι-μεταναστευτικός λόγος με την εύκολη διάδοση των μηνυμάτων στη συγκεκριμένη πλατφόρμα, σε συνδυασμό με την ανωνυμία που προσφέρει,

μπορεί να οδηγήσει σε μια κλιμάκωση των αρνητικών και ρατσιστικών αντιλήψεων, ενισχύοντας τις υπάρχουσες κοινωνικές διαίρεσεις.

Υπογραμμίζεται ότι στην Ελλάδα, η ρητορική μίσους ρυθμίζεται από το Νόμο 4285/2014⁶ ο οποίος αφορά τη δημόσια υποκίνηση σε βία ή μίσος, ενώ η Ε.Ε. έχει μεριμνήσει για τη ραγδαία άνοδο της ρητορικής μίσους στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, μέσω του Κώδικα Συμπεριφοράς⁷ βάσει του οποίου οι εταιρείες υποχρεούνται «να μετριάσουν τον κίνδυνο διάδοσης παράνομου περιεχομένου στις υπηρεσίες τους» (Σπύρου, 2022). Αν και υπάρχει σχετικό νομοθετικό πλαίσιο για τη ρητορική μίσους, οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Χ (Twitter), λειτουργούν βάσει του νομικού πλαισίου της χώρας όπου εδρεύουν (δηλ. ΗΠΑ). Έτσι, στις ΗΠΑ, η Πρώτη Τροπολογία του Συντάγματος, προστατεύει την «ελευθερία της έκφρασης» σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι στην Ε.Ε. ή στην Ελλάδα, ενώ οι πολιτικές του μέσου επηρεάζονται σημαντικά από την εκάστοτε ιδιοκτησία του, περιορίζοντας τη δυνατότητα δίωξης της ρητορικής μίσους (Keane, 2024).

2.2.3 Ο χώρος του Χ (Twitter)

Το περιεχόμενο των αναρτήσεων στο διαδίκτυο, αλληλεπιδρά άμεσα με τα γεγονότα που συμβαίνουν έξω από αυτό (Arcila-Calderón, et. al., 2020). Οι συγγραφείς των tweets έχουν τη δυνατότητα να οικοδομήσουν διαφορετικές αναπαραστάσεις της πραγματικότητας ανάλογα με τα συμφέροντα, τις ιδεολογίες τους και το προφίλ που επιθυμούν να προβάλουν στο Χ (Twitter) (Παπαδόπουλος, 2020).

Το Χ (παλαιότερα γνωστό ως Twitter, <https://twitter.com>) είναι μια διαδικτυακή υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης με στυλ μικρο-ιστολόγησης (Murthy, 2012), που επιτρέπει στους/στις χρήστες/τριες να συμμετέχουν σε συνομιλίες σε πραγματικό χρόνο και να παρακολουθούν ενημερώσεις μέσω μιας ροής ειδήσεων. Το Χ/Twitter ιδρύθηκε το 2006 και ήταν γνωστό για το λογότυπο του μικρού μπλε πουλιού, το οποίο σήμαινε ότι αντί να «δημοσιεύουν» περιεχόμενο, οι χρήστριες/στες «τιτιβίζουν» (tweet), μέσα σε ένα όριο των 280 χαρακτήρων (Gray, 2021). Το Χ/Twitter κατέχει μια σημαντική θέση ανάμεσα στα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης με πάνω από 661 εκατομμύρια μηνιαίους ενεργούς χρήστες (Statista, 2024). Τον Οκτώβριο του 2022, ο επιχειρηματίας Elon Musk, ανακοίνωσε ότι είναι ο νέος ιδιοκτήτης και CEO του Twitter, ενώ τον Απρίλιο του 2023, το Twitter έγινε Χ

⁶ Πρόκειται για τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην Απόφαση - Πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, «για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου και άλλες διατάξεις».

⁷ Αποτελεί αναθεώρηση του «Κώδικα Συμπεριφοράς για την Καταπολέμηση της Παράνομης Ρητορικής Μίσους στο Διαδίκτυο». Ως παράνομη «νοείται κάθε πράξη δημόσιας υποκίνησης βίας ή μίσους που στρέφεται κατά ομάδας προσώπων ή μέλους ομάδας που προσδιορίζεται βάσει της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών ή της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής». Ο εν λόγω Κώδικας έχει υπογραφή από: Dailymotion, Facebook, Instagram, Jeuxvideo.com, LinkedIn, Microsoft, Snapchat, Rakuten Viber, TikTok, Twitch, Χ και YouTube.

Corp., με την υπηρεσία να ονομάζεται πλέον X και να προσθέτει νέες υπηρεσίες επί πληρωμή (Twitter blue).

Μέσω της πλατφόρμας, οι χρήστες/τριες έχουν τη δυνατότητα να μοιράζονται σκέψεις, ειδήσεις, απόψεις και πολυμέσα, όπως εικόνες, βίντεο και συνδέσμους. Η αμεσότητα της πλατφόρμας, καθιστά το X (Twitter) ιδιαίτερα δημοφιλές για τη συζήτηση θεμάτων σε πραγματικό χρόνο, γεγονός που το κάνει ιδανικό για την παρακολούθηση της αντίδρασης του κοινού σε συγκεκριμένα γεγονότα της κοινωνικοπολιτικής επικαιρότητας (Gray, 2021), όπως στην παρούσα έρευνα η πρόταση του Στέφανου Κασσελάκη για την εισαγωγή των αλβανικών ως γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία.

Στο X (Twitter), χρησιμοποιούνται διάφοροι μηχανισμοί για την οργάνωση και κατηγοριοποίηση του περιεχομένου. Ένα **tweet** είναι το βασικό μήνυμα που μπορεί να περιέχει κείμενο, εικόνες, βίντεο ή συνδέσμους. Οι χρήστες/τριες, μπορούν επίσης, να δημιουργούν ακολουθίες μηνυμάτων, γνωστές ως **threads**, όταν θέλουν να παραθέσουν ένα μεγαλύτερο κείμενο, που υπερβαίνει τους 280 χαρακτήρες, παρουσιάζοντας τα μηνύματα σε συνεχόμενη σειρά. Επιπλέον, το **hashtag** (#) είναι ένα από τα βασικά εργαλεία κατηγοριοποίησης των tweets, όπου λέξεις ή φράσεις, χωρίς κενά, προηγούνται από το σύμβολο #, π.χ. **#αλβανικά**, επιτρέποντας την ευκολότερη αναζήτηση και σύνδεση των tweets που αναφέρονται στο ίδιο θέμα. Η πλατφόρμα ενισχύει την αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών/τριών μέσω της λειτουργίας των **mentions** (@), όπου οι χρήστριες/τες μπορούν να αναφερθούν σε άλλους λογαριασμούς, π.χ. **@username**, προσκαλώντας τους στη συζήτηση ή κάνοντάς τους μέρος της συζήτησης. Οι χρήστες/τριες επίσης, μπορούν να αναδημοσιεύουν το περιεχόμενο άλλων, μέσω του **retweet** (RT), είτε απευθείας είτε προσθέτοντας το δικό τους σχόλιο. Οι αντιδράσεις στο περιεχόμενο των tweets εκφράζονται μέσω του **like**, που απεικονίζεται με ένα εικονίδιο καρδιάς, ενώ η λειτουργία **reply**, επιτρέπει την άμεση απάντηση σε ένα tweet, συνεχίζοντας τη συζήτηση.

Οι παραπάνω συμβάσεις, καθιστούν το X (Twitter) ένα ευέλικτο μέσο κοινωνικής δικύωσης για την ανάλυση δημόσιων αντιδράσεων και συζητήσεων σε θέματα πολιτικού ή κοινωνικού ενδιαφέροντος, επιτρέποντας την εύκολη πρόσβαση στις απόψεις μεγάλου αριθμού χρηστών/τριών. Η δυνατότητα παρακολούθησης των παραπάνω συμβάσεων γύρω από συγκεκριμένες θεματικές, διευκολύνει την καταγραφή των διαλόγων που αναπτύσσονται σε σχέση με την πρόταση του Κασσελάκη, επιτρέποντας μια πιο ενδεδειγμένη ερμηνεία και κατανόηση των λόγων των χρηστών/τριών στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας.

2.3 Ρατσισμός & ρατσιστικός λόγος

2.3.1 Θεσμικός ρατσισμός

Ο *θεσμικός ρατσισμός* (ή συστημικός ρατσισμός) αναφέρεται στις διακρίσεις που είναι ενσωματωμένες και αναπαράγονται μέσα από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δομές μιας κοινωνίας. Δεν αφορά μεμονωμένες εκδηλώσεις ρατσιστικής συμπεριφοράς από άτομα, αλλά διαρθρωτικές ανισότητες και αποκλεισμούς που προκύπτουν από τις λειτουργίες των θεσμών, όπως είναι το κράτος, η δικαιοσύνη, η υγεία, η εκπαίδευση και η αγορά εργασίας (Bonilla-Silva, 1997). Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει το πώς οι νόμοι, οι πολιτικές και οι πρακτικές των θεσμών μπορεί να (ανα)παράγουν, να συντηρούν και να κανονικοποιούν ρατσιστικές ιδεολογίες, ακόμη και αν δεν είναι φανερά ρατσιστικές στις διατυπώσεις τους. Για παράδειγμα, πολιτικές που αφορούν τη δικαιοσύνη, την εργασία ή την εκπαίδευση, μπορεί να επηρεάζουν δυσανάλογα κάποιες εθνοτικές, μεταναστευτικές ομάδες, επιδεινώνοντας τις υπάρχουσες ανισότητες. Αυτό συμβαίνει, επειδή, ο θεσμικός ρατσισμός λειτουργεί μέσω της κανονικοποίησης των διακρίσεων και της δημιουργίας εμποδίων που είναι δύσκολο να αναγνωριστούν ή να αντιμετωπιστούν από τα άτομα που πλήττονται.

Ο θεσμικός ρατσισμός είναι συχνά αόρατος ή δύσκολος να ανιχνευθεί, διότι κρύβεται πίσω από τους φαινομενικά ουδέτερους κανόνες και τους νόμους ενός κράτους, τους οποίους η κοινωνία διατηρεί μέσω της ανοχής της στην καθεστηκυία τάξη πράγματων (Bonilla-Silva, 2021). Ωστόσο, τα αποτελέσματά του είναι μετρήσιμα και εκδηλώνονται μέσα από τις ανισότητες και τις συγκρούσεις που διαιωνίζονται σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής. Ο Bonilla-Silva (1997) μάλιστα, υποστηρίζει, ότι ο θεσμικός ρατσισμός στη σύγχρονη κοινωνία δίνει «φωνή» και υπόσταση στα στερεότυπα και τις διακρίσεις μέσω των δομών εξουσίας, με τους θεσμούς να συνεχίζουν να αναπαράγουν τις προϋπάρχουσες αυτές σχέσεις εξουσίας.

Ο θεσμικός ρατσισμός μπορεί να παρατηρηθεί στις πολιτικές που αφορούν τη γλωσσική εκπαίδευση και την ένταξη των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών στην ελληνική κοινωνία. Παρά την πολυπληθή παρουσία των Αλβανών/ίδων στην Ελλάδα, οι πολιτικές που αφορούν την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας, ειδικά στα σχολεία, ήταν για πολλά χρόνια ανύπαρκτες ή υποβαθμισμένες (Mattheoudakis, Chatzidaki, & Maligkoudi 2020). Για παράδειγμα, οι θεσμοί εκπαίδευσης στην Ελλάδα έχουν δώσει έμφαση στην αφομοίωση των μεταναστών/τριών μέσω της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, ενώ η αλβανική γλώσσα αντιμετωπίζεται ως γλώσσα χαμηλού κύρους (Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023). Η έλλειψη δομών και προγραμμάτων που να υποστηρίζουν τη διατήρηση και την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας στα παιδιά των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών ενισχύει τις κοινωνικές και εθνοτικές ανισότητες. Η απουσία αναγνωρισμένων δικαιωμάτων για τη δίγλωσση εκπαίδευση, μπορεί να θεωρηθεί αποτέλεσμα θεσμικών προκαταλήψεων, καθώς οι Αλβανοί και οι Αλβανίδες, μεταναστεύουν σε ένα περιβάλλον όπου η γλώσσα τους θεωρείται

κατώτερη ή ακατάλληλη για την ελληνική κοινωνία και εκπαίδευση (Μαλιγκούδη, 2010).

2.3.2 Ρατσιστικός, εθνικιστικός και αντι-μεταναστευτικός λόγος

Ο όρος λόγος (discourse) αναφέρεται σε ένα ευρύ και πολυσύνθετο φαινόμενο που περιλαμβάνει την επικοινωνία μέσω γλώσσας, τόσο σε γραπτή όσο και σε προφορική μορφή. Ωστόσο, στην Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ), ο λόγος δεν θεωρείται απλώς ένα σύνολο λέξεων ή φράσεων, αλλά ένα σύστημα σημείων που παράγει και διαμορφώνει νόημα στο εκάστοτε κοινωνικό συγκείμενο. Ο Fairclough (1995), περιγράφει τον λόγο ως μια κοινωνική πρακτική που συμβάλλει στη διαμόρφωση και τη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων εξουσίας, γνώσης και ταυτότητας. Η γλώσσα, με αυτή την έννοια, δεν είναι ουδέτερη, αλλά συνδέεται με τη δημιουργία και τη νομιμοποίηση ιδεολογιών.

Ο «λόγος» περιλαμβάνει όχι μόνο ό,τι λέγεται ή γράφεται, αλλά και το πώς διαρθρώνεται, ποιος το λέει, σε ποιον, και υπό ποιες συνθήκες. Μέσω του λόγου κατασκευάζονται οι ταυτότητες, οι κοινωνικές κατηγορίες, οι αξίες και οι κανόνες. Στη μελέτη του λόγου, ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος με τον οποίο η γλώσσα χρησιμοποιείται για να διαμορφώσει τη σκέψη, την αντίληψη και τη δράση των ανθρώπων (Gee, 2005). Για παράδειγμα, οι διάφοροι τύποι λόγου, όπως ο πολιτικός, ο ρατσιστικός ή ο αντι-μεταναστευτικός, επιτελούν συγκεκριμένες κοινωνικές λειτουργίες, καθορίζοντας ποιοι είναι οι «εντός» και ποιοι οι «εκτός» της κοινωνίας, ή ποιες ομάδες έχουν αξία και ποιες όχι. Ο Foucault (1980) εμβάθυνε τη σχέση μεταξύ λόγου και εξουσίας, υποστηρίζοντας ότι ο λόγος δεν είναι μόνο ένα εργαλείο επικοινωνίας, αλλά ένα σύστημα που καθορίζει ποιοι/ες έχουν τη δύναμη να μιλούν και τι μπορεί να ειπωθεί. Ο λόγος, με αυτόν τον τρόπο, κατασκευάζει πραγματικότητες, καθορίζοντας τι θεωρείται αποδεκτό ή μη αποδεκτό στην εκάστοτε κοινωνία (Σηφιανού, 2020).

Ο ρατσιστικός, εθνικιστικός και αντι-μεταναστευτικός λόγος αποτελούν βασικές θεωρητικές έννοιες στη μελέτη της γλώσσας, της πολιτικής και της κοινωνίας, και συνδέονται στενά με τη διαμόρφωση και την αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων, διακρίσεων και στερεοτύπων. Αυτές οι μορφές λόγου, όχι μόνο αντικατοπτρίζουν, αλλά και διαμορφώνουν τις αντιλήψεις γύρω από τις εθνικές, γλωσσικές και πολιτισμικές ταυτότητες, ιδιαίτερα σε περιόδους κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, όταν οι μετανάστες/τριες, οι μειονότητες και άλλες ομάδες γίνονται αποδιοπομπαίοι τράγοι.

Ρατσιστικός λόγος

Ο ρατσιστικός λόγος αναφέρεται στη γλωσσική και επικοινωνιακή έκφραση της φυλετικής ανωτερότητας και ανισότητας, καθώς και στις διακρίσεις που αποδίδονται σε κοινωνικές ομάδες με βάση τη φυλή ή την εθνική τους καταγωγή. Ο ρατσιστικός

λόγος συχνά χρησιμοποιεί στερεότυπα και αρνητικές αναπαραστάσεις για να δικαιολογήσει τις υπάρχουσες δομές εξουσίας και ανισότητας. Όπως επισημαίνει ο van Dijk (1992), ο ρατσιστικός λόγος είναι εγγενής στη γλώσσα των ελίτ και των μέσων ενημέρωσης, οι οποίοι αναπαράγουν την εθνοτική ανωτερότητα, κατασκευάζοντας τις μειονότητες ως απειλές και αποκλείοντάς τες από το πολιτισμικό και κοινωνικό σύνολο. Η γλώσσα αυτή, συχνά διαμορφώνει την αντίληψη ότι ορισμένες ομάδες είναι κατώτερες, ανίκανες ή επικίνδυνες, ενισχύοντας τις προκαταλήψεις και τη διάκριση σε θεσμικό και καθημερινό επίπεδο.

Σύμφωνα με τον Fairclough (1995), η ανάλυση των ρατσιστικών λόγων αποκαλύπτει την ιδεολογική λειτουργία της γλώσσας στη συντήρηση των ανισοτήτων. Ο ρατσιστικός λόγος δεν είναι μόνο ένας φανερός και επιθετικός τρόπος ομιλίας, αλλά μπορεί να είναι και πιο έμμεσος, εμφανιζόμενος ως «κοινή λογική» ή ως ουδέτερη αναπαράσταση του κόσμου. Παραδείγματα τέτοιου λόγου περιλαμβάνουν αναφορές σε μεταναστευτικές κοινότητες ως «κίνδυνο» και «απειλή» για την κοινωνία, δημιουργώντας έτσι συναισθήματα φόβου και εχθρότητας προς αυτές. Ο ρατσιστικός λόγος κατασκευάζει και αναπαράγει στερεότυπα και προκαταλήψεις, τα οποία συμβάλλουν στη δημιουργία εθνικών ταυτοτήτων μέσω της αντιπαράθεσης με τον «Άλλο», τον ξένο, τον διαφορετικό, τον μετανάστη (Αρχάκης, 2020· Fekete, 2001).

Ακραία μορφή ρατσιστικού λόγου αποτελεί η *ρητορική μίσους*. Στο Χ (Twitter), η ρητορική μίσους εμφανίζεται ως ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο φαινόμενο, λόγω της δομής και του χαρακτήρα της πλατφόρμας. Το περιορισμένο μέγεθος των tweets μάλιστα, φαίνεται να ενισχύει τη χρήση επιθετικής γλώσσας, ενώ η δυνατότητα (ανα)μετάδοσης περιεχομένου μέσω *retweet* και *like* συμβάλλει στη γρήγορη εξάπλωση αυτών των μηνυμάτων (Matamoros-Fernández, 2017). Στο πλαίσιο αυτό, συχνά παρατηρείται η συγκρότηση αρνητικών λόγων εναντίον συγκεκριμένων μειονοτικοποιημένων ομάδων, όπως οι μετανάστες/τριες ή οι δίγλωσσες κοινότητες, με αναφορές που υποβαθμίζουν τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους, ενώ ενισχύουν εθνικιστικές και αντι-μεταναστευτικές ρητορικές (Jones et al., 2020). Η ανωνυμία και η αίσθηση «ασφάλειας» που παρέχεται στους/στις χρήστες/τριες ενθαρρύνουν την έκφραση ακραίων και ρατσιστικών απόψεων, ενώ ορισμένες φορές η ρητορική μίσους καλύπτεται υπό τον μανδύα του υποτιθέμενου χιούμορ ή της ειρωνείας, κάνοντάς την πιο δύσκολη να αναγνωριστεί και να αντιμετωπιστεί κριτικά (Keirí et al., 2017).

Ως ρητορική μίσους (*hate speech*) ορίζεται η κάθε μορφή έκφρασης που παράγει, υποκινεί, διαδίδει ή/και δικαιολογεί τη βία, τη μισαλλοδοξία, τον αποκλεισμό εναντίον ατόμων ή ομάδων με βάση χαρακτηριστικά όπως η εθνικότητα, η θρησκεία, η γλώσσα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η κοινωνικο-οικονομική τάξη. Στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, η ρητορική μίσους αποκτά ιδιαίτερη δυναμική λόγω της ταχύτητας διάδοσης της ευρείας απήχησης, καθώς και της ανωνυμίας που προσφέρεται στους/στις χρήστες/τριες (Brown, 2017, σ. 305).

Ειδικότερα, η ρητορική μίσους στα ψηφιακά περιβάλλοντα, χαρακτηρίζεται από επιθετική γλώσσα, ειρωνεία, χλευασμό και ακραία παρουσίαση πραγματικών ή μη γεγονότων, με σκοπό την αποδόμηση της ταυτότητας συγκεκριμένων ατόμων ή ομάδων (Matamoros-Fernández, 2017).

Η ρητορική μίσους κατά των μεταναστών/τριών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, όπως το Χ (Twitter), έχει μελετηθεί ευρέως, αποκαλύπτοντας την πολυδιάστατη φύση της και τη σύνδεσή της με κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις. Σύμφωνα με την έρευνα των Arcila-Calderón, de la Vega & Herrero (2020), που εστίασε στη ρητορική μίσους κατά των μεταναστών/τριών στο Χ (Twitter) κατά την άνοδο ενός ακροδεξιού κόμματος στην Ισπανία, τα κύρια μοτίβα μίσους βασίζονται σε αναπαραστάσεις των μεταναστών/τριών ως απειλή για τον πολιτισμό, την οικονομία ή/και την εθνική ασφάλεια. Η μελέτη αυτή, ανέδειξε τη χρήση της πλατφόρμας ως μέσο για τη διάδοση ξενοφοβικών αφηγήσεων, κυρίως μέσω της δημιουργίας και της ενίσχυσης στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

Εθνικιστικός λόγος

Ο εθνικιστικός λόγος αναφέρεται στην ιδεολογική χρήση της γλώσσας για την προώθηση της ιδέας ότι μια συγκεκριμένη εθνική κοινότητα είναι ανώτερη ή πιο σημαντική από άλλες. Στην εθνικιστική ρητορική, η έννοια του έθνους προβάλλεται ως μοναδική, αυθεντική και αναλλοίωτη, ενώ οποιαδήποτε εξωτερική επιρροή ή παρουσία (π.χ. μετανάστευση) θεωρείται ως απειλή για την «καθαρότητα» και τη συνοχή του έθνους (Αρχάκης, 2020· Smith, 1991) τον λόγο αυτό, η «εθνική ταυτότητα» παρουσιάζεται ως ένα φυσικό και σταθερό χαρακτηριστικό, ενώ οι άλλες εθνοτικές ομάδες θεωρούνται εξωτερικοί παράγοντες που επιδιώκουν να αλλοιώσουν την κοινωνία και τον πολιτισμό της κυρίαρχης ομάδας.

Η γλώσσα αυτή χρησιμοποιείται συχνά από πολιτικά κόμματα και οργανώσεις για να τονίσουν την «υπεράσπιση» του έθνους από εξωτερικές απειλές, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών/τριών, των προσφύγων/ισσών ή των εθνοτικών μειονοτήτων. Η Wodak (2015) τονίζει ότι ο εθνικιστικός λόγος κατασκευάζεται συχνά με βάση έναν διχοτομικό διαχωρισμό ανάμεσα στο «εμείς» και στο «άλλοι», όπου οι «άλλοι» παρουσιάζονται ως κατώτεροι ή απειλητικοί. Αυτή η χρήση του εθνικιστικού λόγου λειτουργεί ως εργαλείο κοινωνικής κατηγοριοποίησης, που εξυπηρετεί την ενίσχυση του πατριωτισμού και την αποδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, ειδικά σε περιόδους κρίσης ή κοινωνικής αλλαγής.

Αντι-μεταναστευτικός λόγος

Ο αντι-μεταναστευτικός λόγος είναι μια μορφή πολιτικού και κοινωνικού λόγου που συνδέεται στενά με τον εθνικιστικό λόγο και εστιάζει στην παρουσία και την απειλή των μεταναστών/τριών, προβάλλοντας την ιδέα ότι οι μετανάστες/τριες είναι

ανεπιθύμητοι/ες ή επικίνδυνοι/ες για την κοινωνία. Αυτή η μορφή λόγου τείνει να κατασκευάζει τους/τις μετανάστες/τριες ως «ξένους» που διαταράσσουν την κοινωνική τάξη, εισάγοντας εγκληματικότητα, οικονομικά προβλήματα ή πολιτισμική διάβρωση (Cottle, 2000). Ο αντι-μεταναστευτικός λόγος συχνά στηρίζεται σε στερεότυπα που συνδέονται με φυλετικές και πολιτισμικές διακρίσεις, επιδιώκοντας να δικαιολογήσει πολιτικές αποκλεισμού και περιορισμού των μεταναστών/τριών (Αρχάκης, 2020).

Η ανάλυση λόγου αναδεικνύει ότι ο αντι-μεταναστευτικός λόγος βασίζεται συχνά στη χρήση συμβολικών λέξεων και εικόνων, όπως η «πλημμύρα», ο «ιός» ή το «κύμα», που δημιουργούν ένα αίσθημα υπερβολής και απειλής. Ο van Dijk (2000) αναλύει πώς οι πολιτικές ρητορικές και τα μέσα ενημέρωσης κατασκευάζουν αρνητικές εικόνες για τους/τις μετανάστες/τριες, ενισχύοντας την προκατάληψη και τον φόβο προς αυτούς/ές. Αυτή η μορφή λόγου, έχει ισχυρή επιρροή στην κοινή γνώμη και συχνά συνδέεται με πολιτικές που στοχεύουν στον περιορισμό της μετανάστευσης, όπως οι αυστηρότεροι έλεγχοι συνόρων και οι αποτρεπτικές πολιτικές ασύλου.

Ο Αρχάκης (2020), τονίζει ότι ο ρατσισμός δεν εκδηλώνεται μόνο μέσω άμεσων επιθέσεων ή ύβρεων, αλλά συχνά υποκρύπτεται σε καθημερινές πρακτικές, στον δημόσιο λόγο και στα ΜΜΕ, αναπαράγοντας διακρίσεις μέσα από την παρουσίαση των «Άλλων», των μεταναστών/τριών, ως κατώτερων και επικίνδυνων. Στις σύγχρονες ολοένα και πολυπολιτισμικότερες κοινωνίες, όπου οι ταυτότητες γίνονται πιο ρευστές, ο ρατσισμός παίρνει πιο σύνθετες μορφές, μεταλλάσσεται και προσαρμόζεται σε ένα νέο πλαίσιο, όπως η ξеноφοβία, οι φόβοι για την απώλεια της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας.

Η ξеноφοβία, ως εργαλείο του εθνικού και αντι-μεταναστευτικού λόγου, αναφέρεται στον φόβο ή την εχθρότητα απέναντι σε άτομα που προέρχονται από άλλες χώρες ή πολιτισμικά πλαίσια, καθώς θεωρούνται απειλή για την εθνική ταυτότητα και την κοινωνική συνοχή. Συχνά, στον εθνικό λόγο, οι μετανάστες/τριες παρουσιάζονται ως ξένοι που απειλούν την οικονομία, την ασφάλεια ή τις πολιτισμικές αξίες του κυρίαρχου έθνους, καλλιεργώντας τον φόβο για «αλλοίωση» του ομοιογενούς εθνικού χαρακτήρα. Ο αντι-μεταναστευτικός λόγος, στηρίζεται σε στερεότυπα και προκαταλήψεις, παρουσιάζοντας τους/τις μετανάστες/τριες ως επικίνδυνους/ες ή ανεπιθύμητους/ες, προωθώντας κατά αυτό τον τρόπο την ιδέα ότι η προστασία της εθνικής ταυτότητας απαιτεί τον αποκλεισμό των ξένων. Έτσι, η ξеноφοβία γίνεται εργαλείο ενίσχυσης της εθνικής ενότητας μέσω της αντίθεσης στον/στην «Άλλο/η», υπονομεύοντας τη διαπολιτισμική κατανόηση και εντείνοντας τις κοινωνικές ανισότητες (Fekete, 2001).

Η ξеноφοβία στο πλαίσιο του ελληνικού Χ (Twitter), δείχνει να είναι πολιτισμικά θεμελιωμένη και όχι απλώς μια απάντηση στην αναταραχή που επέφερε η οικονομική κρίση. Απότομες αυξήσεις στις λεκτικές επιθέσεις κατά των μεταναστών/τριών μέσω του Χ (Twitter), τόσο κατά τα πρώτα χρόνια της οικονομικής

κρίσης όσο και κατά το 2019, αφορούσαν αρκετές ομάδες μεταναστών/τριών (Pontiki, et al., 2020). Μάλιστα, κατά την πρώτη περίοδο υπήρχε συγκριτικά μια μεγαλύτερη στοχοποίηση των Αλβανών/ίδων, η οποία το 2019 μεταβιβάστηκε ελαφρώς σε όλους/ες τους/τις μετανάστες/τριες ανεξαρτήτως, γεγονός το οποίο συνδέεται άμεσα με την προσφυγική κρίση που βρίσκεται σε εξέλιξη από το 2011 (ό.π.).

3. Αλβανική γλώσσα: Στάσεις & κυρίαρχοι λόγοι στο Χ

3.1 Στάσεις απέναντι στην αλβανική γλώσσα

Οι αντιλήψεις για την αλβανική γλώσσα και κατ' επέκταση τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες στην Ελλάδα, διαμορφώθηκε κυρίως από κοινωνικοπολιτικούς και ιστορικούς παράγοντες που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις των δύο κρατών. Ιδιαίτερα, από τη μετανάστευση πολλών Αλβανών/ίδων στην Ελλάδα μετά την κατάρρευση του κομμουνισμού στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι αλληλεπιδράσεις των δυο λαών ενέτειναν την κανονικοποίηση ρατσιστικών συμπεριφορών (Γκολφινόπουλος, 2007). Οι Αλβανοί/ίδες μετανάστες/τριες έγιναν μια από τις μεγαλύτερες μεταναστευτικές ομάδες στην Ελλάδα (Iosifides et al., 2007· Gemi, 2013), όπου η γλώσσα και η εθνική τους ταυτότητα συνδέθηκε κατά κύριο λόγο με αρνητικά στερεότυπα (Gogonas, 2009).

Στην αρνητική πρόσληψη των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών στην ελληνική κοινωνία συνέβαλαν σημαντικά και τα ΜΜΕ, τα οποία (ανα)παρήγαγαν ειδήσεις που ταύτιζαν εγκληματικές πράξεις με την ταυτότητα των Αλβανών/ίδων (Κωνσταντινίδου, 2001· Maroukis, 2009). Μάλιστα, σύμφωνα με τον Αλεξιά (2001) όσον αφορά την κοινωνική πρόσληψη της μετανάστευσης, κατέδειξε ότι η «παράνομη» μετανάστευση και η διαμονή των μεταναστών/τριών, χωρίς δηλαδή τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα, συνέβαλε στη δημιουργία και ενίσχυση στερεοτύπων που συνδέουν τους/τις μετανάστες/τριες με την παρανομία γενικότερα. Στην περίπτωση των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών, το αρχικό κλίμα της παράτυπης μετανάστευσής τους στην Ελλάδα και η ταύτισή τους με το προφίλ του εγκληματία, ίσως να επηρέασε και την πρόσληψη της αλβανικής γλώσσας ως κάτι το «απαγορευμένο», επηρεάζοντας έτσι αρνητικά την κοινωνική τους ένταξη. Κατά αυτό τον τρόπο, το φαινόμενο της «Αλβανοφοβίας» όπως χαρακτηρίστηκε από ορισμένες/ους ερευνήτριες/τες (Triandafyllidou, 2002· Gogonas & Michail, 2014), συνδέεται άμεσα με την πρόσληψη της αλβανικής γλώσσας και την ιεράρχησή της σε γλώσσα χαμηλότερου κύρους (Kokkali, 2015).

Για παράδειγμα, σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονταν από τους/τις εκπαιδευτικούς να περιορίσουν τη χρήση της αλβανικής, ακόμη και με τους γονείς τους, επικαλούμενοι/ες την υποτιθέμενη μη ομαλή γλωσσική και κοινωνική ένταξη των παιδιών μεταναστευτικής καταγωγής στην ελληνική κοινωνία (Τσοκαλίδου, 2005· Μαλιγκούδη, 2010). Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την έλλειψη θεσμικής πρόβλεψης για την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία (Chatzidaki & Maligkoudi, 2013) συνέβαλε στην κανονικοποίηση της αλβανικής σε μια γλώσσα χαμηλού κύρους (Kokkali, 2015) και άρα και τους/τις ομιλητές/τριές της σε ανάλογη κοινωνική θέση. Προκειμένου, λοιπόν, να μην περιθωριοποιηθούν και να μην αποκλειστούν από τη δυνατότητα κοινωνικής και οικονομικής ανέλιξης, αρκετοί/ές Αλβανοί/ίδες μετανάστες/τριες, προσπάθησαν να αποκρύψουν την ταυτότητά τους επιλέγοντας να μη μιλήσουν

αλβανικά σε δημόσιους χώρους (Gogonas & Michail, 2014). Κατά αυτό τον τρόπο, η ενθάρρυνση προς τη γλωσσική αφομοίωση, καθώς και η απεικόνιση των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών ως εγκληματιών (Κωνσταντινίδου, 2001), έθεσε τις βάσεις για την ευρύτερη εξάπλωση ξενοφοβικών αφηγήσεων (Pontiki et al., 2020), έχοντας ως επακόλουθο τον περεταίρω στιγματισμό της αλβανικής γλώσσας, ως ενδείκτη πλέον, αρνητικών χαρακτηριστικών συνυφασμένης με προϋπάρχουσες βαθιά ριζωμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους ομιλητές/τριές της (Gogonas & Michail, 2014).

Τα αλβανικά, ως γλώσσα, συχνά χαρακτηρίζονται ως «γλώσσα χαμηλού κύρους» και ταυτίζονται με την κοινωνική θέση των ομιλητών τους. Ενδεικτικά, η πρόταση για την εισαγωγή των αλβανικών στα ελληνικά σχολεία, όπως εκφράστηκε από τον Στ. Κασσελάκη, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Αυτές οι αντιδράσεις δεν αφορούν την ίδια τη γλώσσα ως εκπαιδευτικό αντικείμενο, αλλά προέρχονται από βαθύτερες προκαταλήψεις και στερεοτυπικές αντιλήψεις που σχετίζονται με την αλβανόφωνη κοινότητα και την υποτιθέμενη απειλή που αυτή μπορεί να αντιπροσωπεύει για την ελληνική ταυτότητα.

3.2 Κυρίαρχοι λόγοι στο Χ

Τα τελευταία χρόνια η μελέτη των λόγων που αναπτύσσονται στα ΜΚΔ παρουσιάζει αύξηση του ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος. Εν προκειμένω, το Χ (Twitter) αποτελεί ένα από τα διαδικτυακά περιβάλλοντα στο οποίο ευνοείται η καλλιέργεια επιθετικού περιεχομένου (Ekman, 2019). Ο αλγόριθμος του Χ (Twitter), ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο εμφανίζεται το περιεχόμενο σε κάθε χρήστη/τρια, αν και εξατομικευμένος, ενθαρρύνει tweets τα οποία έχουν συγκεκριμένα μορφοσυντακτικά χαρακτηριστικά που τα καθιστούν απλά, εύληπτα και αποτελούμενα από έντονα συναισθηματικό και υβριστικό λεξιλόγιο (Ott, 2017).

Κατά καιρούς, το Χ (Twitter) έχει υπάρξει αντικείμενο έντονης κριτικής από πολλαπλά άρθρα γνωστών ειδησεογραφικών εφημερίδων, ιδιαίτερα μετά την εξαγορά του Twitter από τον Elon Musk το 2022 και τη μετονομασία του σε Χ, επικριτές του υποστηρίζουν ότι αλλαγές που έχει επιφέρει στην πλατφόρμα, επιτρέπουν την αυξημένη διάδοση ρητορικής μίσους (Williams, 2024). Αν και το Twitter προ Musk ήταν γνωστό για τις αμφιλεγόμενες αναρτήσεις που περιλάμβανε και την ανοχή που έδειχνε σε περιεχόμενα βίας, πορνογραφίας και ρητορικής μίσους (McNamara, 2020), το Χ φαίνεται πως υπό τον μανδύα υπόσχεσης μιας πλατφόρμας που προάγει την «ελευθερία του λόγου» ενθαρρύνει παράλληλα και την κανονικοποίηση διαφόρων μορφών βίας (Warzel, 2024). Επιπλέον, το Κέντρο για την Αντιμετώπιση του Ψηφιακού Μίσους (CCDH) σε έκθεση του παρατήρησε την κατακόρυφη αύξηση ρητορικών μίσους μετά την εξαγορά του Twitter από τον Elon Musk, με τον ίδιο να καταθέτει μήνυση εναντίον του εν λόγω κέντρου, η οποία ωστόσο δεν έγινε δεκτή (Conger, 2024; Stempel, 2024).

Έχοντας αναφερθεί λοιπόν, στους λόγους που αναπτύσσονται γύρω από το X (Twitter), αρκετοί/ές ερευνητές/τριες έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους στην ανάλυση των λόγων που αναπαράγονται για διάφορες μειονοτικοποιημένες ομάδες όπως οι μετανάστες/τριες (Fronseca et al., 2024). Οι Pitropakis et al. (2020), προσπάθησαν να ανιχνεύσουν και να οροτοποιήσουν την ευρεία χρήση αντι-μεταναστευτικών ρητορικών στο X (Twitter) αναδεικνύοντας κατά αυτό τον τρόπο τη δύναμη της πλατφόρμας να ομαδοποιεί περιεχόμενο το οποίο είναι διαθέσιμο σε μεταγενέστερους χρήστες/τριες, αλλά και δυνάμει ερευνητές/τριες. Οι Arcila-Calderón et al. (2020), κατηγοριοποίησαν και ανέλυσαν τα αυξημένα ποσοστά των tweets που εντοπίστηκαν να περιέχουν λεκτική βία και υποκίνηση σε βία την περίοδο ανόδου του ακροδεξιού κόμματος Vox στην Ισπανία. Σε παρόμοιο κλίμα όπου πολιτικές ή/και κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές αποτυπώνονται στο X (Twitter), οι Pontiki et al. (2020) μελέτησαν τις λεκτικές επιθέσεις προς τους/τις μετανάστες/τιες στο ελληνικό X (Twitter) κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης 2013-2016, και μεταγενέστερα το 2019.

Οι χρονικές φάσεις μελέτης ξενοφοβικών, αντι-μεταναστευτικών λόγων, κατέδειξαν ότι σε περιόδους κρίσεων το X (Twitter), αποτελεί έφορο έδαφος για χρήστες/τριες που αναζητούν αποδιοπομπαίους τράγους με τους/τις αποδέκτες/τριες τέτοιων ρητορικών να αλλάζουν εθνικότητα, αλλά να παραμένουν μεταναστευτικής καταγωγής. Άλλες έρευνες οι οποίες στοχεύουν στην ανάλυση των κυρίαρχων λόγων που κατασκευάζονται στο X (Twitter) (στον ψηφιακό κόσμο) ως απόρροια ερμηνείας κοινωνικοπολιτικών φαινομένων (του πραγματικού κόσμου) αποτελεί και η έρευνα της Chrysou (2021) σχετικά με την «Κρίση στον Έβρο». Μέσω του hashtag #IStandWithGreece, επιστρατεύτηκαν από τους/τις χρήστες/τριες διάφοροι λόγοι, όπως ο εθνικιστικός, ο πολιτικός και ο μεταναστευτικός λόγος. Τέλος, σύμφωνα με τους Keiri et al. (2017), η άνοδος του μίσους και της επιθετικότητας στις ψηφιακές πλατφόρμες, όπως το X (Twitter), επιτρέπει τη μαζικότερη διαιώνιση τέτοιων αφηγήσεων, λόγω της φύσης των νέων αυτών μέσων (Murthy, 2012).

Ο τρόπος που λειτουργεί ο αλγόριθμος των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, όπως το X (Twitter) είναι οι θεματικές συστάδες, όπου το όμοιο περιεχόμενο ομαδοποιείται με τέτοιο τρόπο που εν τέλει ευνοεί και «ανέχεται» ρατσιστικές και αντι-μεταναστευτικές ρητορικές (Ekman, 2019). Τα MKΔ είναι από τα κυρίαρχα περιβάλλοντα στα οποία οι άνθρωποι επιλέγουν να εκφράσουν απόψεις και να αναπαράγουν λόγους για τη μετανάστευση και τους/τις μετανάστες/τριες (Ekman, 2019), ενώ παράλληλα οι πλατφόρμες αυτές συνδράμουν καταλυτικά στην ταχύτατη διάδοση της παραπληροφόρησης αναφορικά με τέτοιου είδους ζητήματα (Bognár & Szakács, 2021· Nasuto & Rowe, 2024).

3.3 Εκπαιδευτικές γλωσσικές πολιτικές για την αλβανική γλώσσα

Πρόσφατα στοιχεία, επιβεβαιώνουν ότι αρκετές μεταναστευτικές ομάδες επιλέγουν να συγκροτούνται σε κοινότητες ή/και συλλόγους (Μαλιγκούδη, 2014). Κύριο έναυσμα, αποτελεί η επιθυμία των οικογενειών αυτών να έρθουν σε επαφή τα παιδιά τους με τη γλώσσα και τον πολιτισμό της χώρας προέλευσης γι' αυτό και πρέπει να σημειωθεί ότι τα κοινοτικά σχολεία κατατάσσονται στις άτυπες μορφές εκπαίδευσης και στη συντριπτική τους πλειονότητα διακρίνονται από τον εθελοντικό τους χαρακτήρα (Μαλιγκούδη & Χατζηδάκη, 2019). Λαμβάνοντας υπόψη την απουσία ουσιαστικής και συστηματικής πρόβλεψης, από το ελληνικό σχολείο, για τη διδασκαλία των γλωσσών των μεταναστών, η λειτουργία μεταναστευτικών συλλόγων και ομάδων καθίσταται μείζονος σημασίας για την καλλιέργεια και διατήρηση της εθνοτικής γλώσσας (Mattheoudakis, Chatzidaki & Maligkoudi, 2020· Μαλιγκούδη, 2014).

Υπάρχουν άτομα, αλλά και κοινότητες που στην καθημερινότητά τους χρησιμοποιούν δύο ή και περισσότερες γλώσσες σε μια θεσμικά μονόγλωσση χώρα, όπως η Ελλάδα (Τσοκαλίδου, 2012). Εύλογα λοιπόν, εκφράζεται μια αγωνία από μέρους των γονέων για την πορεία της εθνοτικής γλώσσας και τη διατήρησή της στις επόμενες γενιές (Τσοκαλίδου και Γκαϊνταρτζή, 2012). Σε αυτή την προσπάθεια διαχείρισης της εθνοτικής γλώσσας, οι γλωσσικές αντιλήψεις και στάσεις των γονέων με μεταναστευτικό υπόβαθρο, είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς επηρεάζουν άμεσα και σε μεγάλο βαθμό τις μετέπειτα γλωσσικές επιλογές των παιδιών τους (Μαλιγκούδη και Αραβαντινού-Λιανού, 2021). Οι γονεϊκές αντιλήψεις για τη χρησιμότητα, την ισχύ ή το κύρος ορισμένων γλωσσών και ειδικότερα οι εμπειρίες τους, γίνονται εφελκυστήριο για το σχεδιασμό διαχείρισης της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας σε οικογενειακό πλαίσιο. Έρευνες σχετικά με τη διαχείριση των μεταναστευτικών γλωσσών από τις ίδιες τις μεταναστευτικές οικογένειες, έχουν αναδείξει ότι οι περισσότεροι γονείς θέτουν στο επίκεντρο του οικογενειακού γλωσσικού προγραμματισμού τους την ελληνική γλώσσα, καθώς είναι η γλώσσα καθημερινής επικοινωνίας των παιδιών τους (Chatzidaki & Maligkoudi, 2013· Μαλιγκούδη & Αραβαντινού-Λιανού, 2021).

Οστόσο, η πρόθεση γλωσσικής διατήρησης ή μετατόπισης των οικογενειών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, φαίνεται πως είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις γενικότερες μονογλωσσικές πρακτικές του κυρίαρχου ελληνικού σχολείου (Τσοκαλίδου, 2012). Οι σχέσεις ισχύος της κυρίαρχης γλώσσας έναντι της μειονοτικής, καθώς και οι συναφείς αντιλήψεις και ιδεολογίες που παράγονται από αυτή την παραδοχή, καταλήγουν πολλές φορές να διατηρούνται και να αναπαράγονται μέσα στις σχολικές τάξεις (Gkaintartzi, Chatzidaki & Tsokalidou, 2014). Το γεγονός αυτό οδηγεί πολλούς γονείς στην αισθητή μείωση της χρήσης της εθνοτικής γλώσσας στο σπίτι (Μαλιγκούδη & Αραβαντινού-Λιανού, 2021). Αυτά τα στερεότυπα επηρεάζουν την αντίληψη για τη γλωσσική εκμάθηση των αλβανικών, καθώς η γλώσσα γίνεται φορέας των αρνητικών εντυπώσεων για την κοινότητα που

την ομιλεί. Σε πολλές περιπτώσεις, οι Αλβανοί γονείς αποφεύγουν να διδάξουν τη μητρική τους γλώσσα στα παιδιά τους, φοβούμενοι τις διακρίσεις ή τον κοινωνικό αποκλεισμό (Μαλιγκούδη, 2010).

Ανεξαρτήτως όμως της επιλογής στις γλωσσικές πρακτικές που οι γονείς θα ακολουθήσουν για τη διαχείριση της εθνοτικής γλώσσας, η επιλογή αυτή είναι στενά συνδεδεμένη και επηρεασμένη από το γενικότερο πλαίσιο πρόσληψης μιας γλώσσας, πρωτίστως κοινωνικά. Το αν η γλώσσα προέλευσής τους κατατάσσεται σε γλώσσα «υψηλού» ή «χαμηλού» κύρους θα επηρεάσει τις γλωσσικές ιδεολογίες των γονέων και κατ' επέκταση τη στάση των παιδιών απέναντί της (Μαλιγκούδη και Αραβαντινού-Λιανού, 2021), ενώ παράλληλα εξίσου σημαντικό ρόλο έχει και η στάση των εκπαιδευτικών, αλλά και του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος στη διγλωσσία/πολυγλωσσία των μαθητών/τριών τους (Τσοκαλίδου και Γκαϊνταρτζή, 2012).

Με αυτό τον τρόπο, η γλωσσική μετατόπιση στην κυρίαρχη γλώσσα που παρατηρείται ειδικότερα μετά την είσοδο των παιδιών στο σχολείο (Μαλιγκούδη και Αραβαντινού-Λιανού, 2021), πηγάζει τις περισσότερες φορές από κοινωνικές πιέσεις και εσφαλμένες παραδοχές εκπαιδευτικών (Gkaintartzi, Chatzidaki & Tsokalidou, 2014), είναι όμως παράλληλα και μια προσπάθεια κοινωνικοποίησης και ένταξης των μεταναστών/στριών σε δομές που εκ θεμελίων είναι μονόγλωσσες (Τσοκαλίδου, 2012).

4. Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Κριτική Ανάλυση Λόγου

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, η Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ) επιλέγεται ως βασική μεθοδολογική προσέγγιση. Η ΚΑΛ, αποτελεί μια ερευνητική μέθοδο που επιδιώκει να αναγνωρίσει πώς η γλώσσα χρησιμοποιείται για να κατασκευάσει και να διατηρήσει όχι μόνο τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και τις ανισότητες αλλά και τις ιδεολογίες. Στο πλαίσιο της ΚΑΛ, η γλώσσα δεν αντιμετωπίζεται απλώς ως εργαλείο επικοινωνίας, αλλά θεωρείται μια κοινωνική πρακτική που επηρεάζει και επηρεάζεται από κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα. Σύμφωνα με τη θεωρία του Norman Fairclough, η ΚΑΛ επιτρέπει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι γλωσσικές πρακτικές αναπαράγουν ή αμφισβητούν κοινωνικές εξουσίες, ιδεολογίες και στερεότυπα.

Κατά αυτό τον τρόπο, η ανάλυση των tweets θα εστιάσει στην καταγραφή και κατανόηση των υπόρρητων σχέσεων εξουσίας, του εθνοκεντρισμού, των ιδεολογιών, σε σχέση με την εθνική ταυτότητα, την εκπαίδευση και τον ρατσισμό, που συχνά εκφράζονται για τους/τις Αλβανούς/ίδες και την αλβανική γλώσσα. Η προσέγγιση του Fairclough προτείνει τρία επίπεδα ανάλυσης: την περιγραφή του γλωσσικού περιεχομένου των tweets (σύνταξη, λεξιλόγιο, σημεία στίξης, χρήση emoji κτλ.), την ερμηνεία των πρακτικών λόγου που επιλέγονται (δηλ. πώς διαμορφώνονται οι αφηγήσεις στα κοινωνικά δίκτυα) και την εξήγηση των κοινωνικών δομών που επηρεάζουν τη γλωσσική έκφραση (π.χ. στερεότυπα για τους Αλβανούς, πολιτικές θέσεις) (Fairclough, 2020).

Στην εποχή των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, τα οποία έχουν σε μεγάλο βαθμό αντικαταστήσει τον ρόλο των ΜΜΕ., η Ανάλυση Ψηφιακού Λόγου (Digital Discourse Analysis - DDA) συμπληρώνει την ΚΑΛ, καθώς εστιάζει στις επιπτώσεις του λόγου που συνεπάγονται οι νέες τεχνολογίες και τα ΜΚΔ. Η Ανάλυση Ψηφιακού Λόγου μελετά την επίδραση των ψηφιακών εφαρμογών, για παράδειγμα των ΜΚΔ, των ειδησεογραφικών ιστοτόπων και των φόρουμ, στην παραγωγή νέων τύπων λόγου και στη διαίωνιση ή την αμφισβήτηση των ήδη καθιερωμένων κοινωνικών και πολιτισμικών δομών στην κοινωνία. Η μεθοδολογία αυτή, απαιτεί τη χρήση εργαλείων ανάλυσης δεδομένων, την παρακολούθηση των ψηφιακών αλληλεπιδράσεων, ακόμη και την ανάλυση των hashtags, των σχολίων και των αναρτήσεων που διαμορφώνουν τα ψηφιακά «κείμενα», για να αποκαλύψει πώς διαμορφώνονται οι κοινωνικές αφηγήσεις και οι ιδεολογίες σε ψηφιακό επίπεδο (KhosraviNik, 2017). Σε συνδυασμό με την παραδοσιακή ΚΑΛ, η ψηφιακή ανάλυση λόγου μπορεί να προσφέρει νέες προοπτικές για την κατανόηση του πώς διαμορφώνονται οι κοινωνικές αντιλήψεις σε μια διαρκώς εξελισσόμενη ψηφιακή κοινωνία (Jones, Chik, & Hafner, 2015).

Τα εργαλεία της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, μπορούν να αξιοποιηθούν για την ερμηνεία αυτών των νέων «κειμένων», η ψηφιακή και συνάμα ρευστή φύση αυτών

των πλατφόρμων, καθώς και των αλληλεπιδράσεων που λαμβάνουν χώρα σε αυτές, καθιστά αναγκαία τη χρήση της ανάλυσης ψηφιακού λόγου, καθώς και πεδίων της πληροφορικής, προκειμένου να υπάρξει μία ενδελεχέστερη και ολιστική μελέτη και ερμηνεία αυτής της πρόσφατης ψηφιακής αλληλεπίδρασης με προϋπάρχουσες κοινωνικές δομές (Jones, et al., 2015). Στην παρούσα έρευνα, τα tweets γίνονται αντιληπτά ως κείμενα, υπό την έννοια ενός συνόλου διαφόρων μέσων με σκοπό τη μετάδοση ενός μηνύματος και όχι με τη συμβατική χρήση του όρου «κείμενο» ως αποκλειστικά ένα γραπτό σύνολο λέξεων και προτάσεων (Serafini, 2011). Για αυτόν το λόγο, η πολυτροπικότητα των tweets, τα οποία μάλιστα βάσει της θεματικής τους αποτελούν ιδεολογικά φορτισμένα κείμενα, καθίσταται σημαντική για την ανάλυσή τους.

Στην παρουσιαζόμενη μελέτη, αξιοποιείται η πρωτογενής αλληλεπίδραση των χρηστών/τριών του Χ (Twitter) με την πρόταση του Κασσελάκη, δηλαδή οι κύριες αναρτήσεις των χρηστών/τριών (τα tweets τους) και όχι τα δευτερογενή κείμενα που προέκυψαν ως απάντηση στα κύρια tweets. Μάλιστα στην προκειμένη περίπτωση, το Χ (Twitter), λειτουργεί για τα άτομα ως ένα περιβάλλον στο οποίο τους δίνεται η δυνατότητα να σχολιάσουν την πρόταση του Κασσελάκη, η οποία αποτέλεσε είδηση για τους τηλεοπτικούς σταθμούς, αφού βιντεοσκοπήθηκε και εν συνεχεία μεταδόθηκε/αναρτήθηκε σε ηλεκτρονικές εφημερίδες και διάφορα σάιτ στο διαδίκτυο. Οι αναρτήσεις των χρηστών/τριών εξάλλου ξεκίνησαν μέσω των συμβατικών μέσων ενημέρωσης (δελτία ειδήσεων, ηλεκτρονικές εφημερίδες) και εξαπλώθηκαν στα ΜΚΔ, στα οποία οι πολίτες φαίνεται να αποτύπωσαν σχεδόν ταυτόχρονα τις σκέψεις τους για το συγκεκριμένο θέμα.

4.2 Συλλογή δεδομένων- Σχηματισμός του corpus των tweets

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν στις 18 Ιανουαρίου 2024 και σε τυχαία ώρα κατά την οποία στις «Τάσεις στην Ελλάδα» η λέξη «Αλβανικά»⁸ διαπιστώθηκε ότι βρίσκεται στην 9^η θέση με 1.317 αναρτήσεις, μεταξύ των δημοφιλέστερων.

Σημείωση: Στις Τάσεις, το thread Αλβανικά συμπεριλάμβανε tweets που περιείχαν διάφορους τρόπους γραφής της λέξης «αλβανικά» όπως:

#Αλβανικά

#αλβανικά

#Αλβανικα

Αλβανικα

Αλβανικά

Tweets κάτω από τη λέξη «Αλβανικά»		
Ημερομηνία συλλογής των tweets	Συνολικές αναρτήσεις	Επιλογή κορυφαίων
18 Ιανουαρίου 2024	1.317	50

Πίνακας 1 Δεδομένα

Στη συνέχεια, καταγράφηκαν τα πρώτα 50 tweets από τα Κορυφαία, όπως ακριβώς εμφανίζονται στο χώρο του Twitter.

Κατηγοριοποίηση ως προς το περιεχόμενο	Άθροισμα	Tweets
Tweets με αποκλειστικά λεκτικό περιεχόμενο (εφεξής ΛΠ)	20	4 ⁹ /7/15/16/18/19/20/21/25/26/27/29/32/34/35/41/42/46/47/49
Tweets που περιέχουν υπερσυνδέσμους από ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και ΛΠ	7	31/33/36/37/38/45/50
Tweets που περιέχουν βίντεο και ΛΠ	5	1/2/5/8/43
Tweets που περιέχουν εικόνες/φωτογραφίες και ΛΠ	15	3/6/9/10/11/12/13/14/22/23/24/36/40/44/48
Tweets με ΛΠ και αναφορά σε tweets άλλων χρηστών/τριών	4	17/28/30/39

Πίνακας 2 Κατηγοριοποίηση των 50 tweets

Αιτία ανάδυσης της λέξης «Αλβανικά» στα Δημοφιλή του ελληνικού Twitter, αποτέλεσαν οι δηλώσεις του προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ, Στέφανου Κασσελάκη, ο οποίος σε συνάντησή του με μέλη της αλβανικής κοινότητας, στις 17 Ιανουαρίου 2024 (σχεδόν 1 ημέρα πριν τη συλλογή των δεδομένων), δήλωσε μεταξύ άλλων: «Πρέπει να σκεφτούμε και λίγο πιο δημιουργικά για τις για τις σχέσεις των δύο λαών.

⁸ Διατηρείται η ορθογραφία του πρωτότυπου.

⁹ Αριθμητική κωδικοποίηση των 50 κορυφαίων tweets, βάσει της σειράς εμφάνισής τους στο X

Παραδείγματος χάρη, έχουμε το θέμα της επιλογής 2ης/ξένης γλώσσας, όπου σήμερα στην Ελλάδα δεν έχουμε τα αλβανικά ως μία γλώσσα επιλογής. Συγχρόνως, θεωρώ πως και η Αλβανία πρέπει να είχε τα ελληνικά ως γλώσσα επιλογής για 2η/ξένη γλώσσα σε όλη την επικράτεια της Αλβανίας» (Ethnos Newspaper, 2024· Πρώτο Θέμα, 2024· Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2024).

Σε δεύτερο στάδιο, τα 50 tweets κωδικοποιήθηκαν, αναλύθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν σε γενικές θεματικές, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά το πώς παρουσίαζαν την αλβανική γλώσσα, προκειμένου να διευκολυνθεί η κατανόησή τους και να συναχθούν τα εκάστοτε συμπεράσματα.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι στα 50 Κορυφαία tweets που συλλέχθηκαν σχεδόν μια ημέρα μετά τις δηλώσεις του κ. Κασσελάκη, τα δεδομένα που συνόδευαν τα tweets, όπως το Όνομα χρήστη, η φωτογραφία προφίλ και οι απαντήσεις στις συγκεκριμένες αναρτήσεις (tweets) δεν χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση και δεν συμπεριλήφθηκαν στην παρούσα έρευνα για λόγους δεοντολογίας. Τα δεδομένα αυτά, ωστόσο, όπως κάποιου είδους ψευδώνυμο ή η φωτογραφία προφίλ, αποτέλεσαν στοιχεία τα οποία συνέβαλαν στην ερμηνεία των tweets, όπως επίσης και οι προβολές τους που είναι ενδεικτικές της απήχυσής τους.

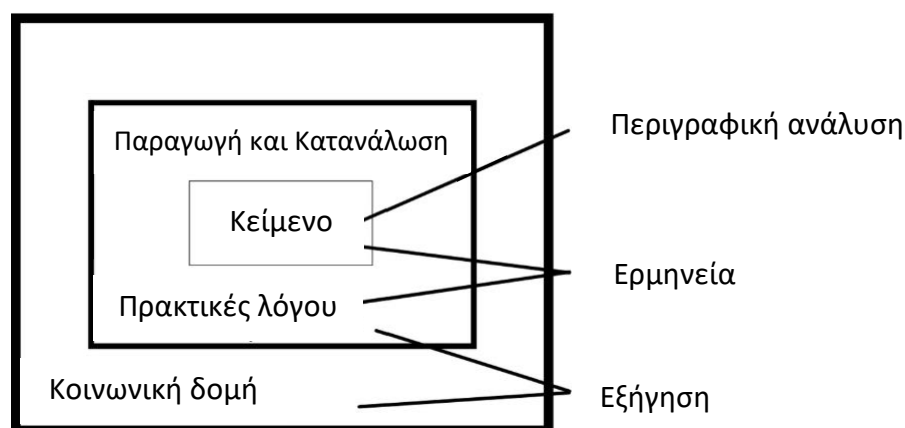
Απήχηση των tweets σε προβολές	Άθροισμα
<1.000	23
1.000-5.000	24
>6.000	3

Πίνακας 3 Τα tweets σε προβολές

Αρχικά τα 50 tweets τοποθετήθηκαν σε έναν πίνακα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ως ένα σύνολο κειμένων που «συνομιλούν» και να διευκολυνθεί η διαδικασία ομαδοποίησης για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Η μεταγραφή των tweets πραγματοποιήθηκε με σκοπό την κατηγοριοποίησή τους και την επιλογή του τελικού corpus των tweets βάσει κριτηρίων που θα αναλυθούν στη συνέχεια. Επιπλέον, η μεταγραφή τους ήταν αναγκαία, προκειμένου να είναι διακριτά τα μέσα-γλωσσικά και εξωγλωσσικά- που χρησιμοποιήθηκαν από τους/τις χρήστες/τριες για να δομήσουν τα επιχειρήματά τους και να συμμετάσχουν στον ψηφιακό διάλογο με αφορμή την αλβανική γλώσσα. Έπειτα, έγινε μια αρχική κωδικοποίηση του συνόλου των tweets και ερμηνεύτηκαν με σκοπό να αποκωδικοποιηθεί το περιεχόμενό τους και να ομαδοποιηθούν βάσει των επαναλαμβανόμενων στάσεων και μοτίβων που παρατηρήθηκαν.

Κατά αυτό τον τρόπο, προκειμένου να αναδειχθούν οι λόγοι από τους οποίους οι χρήστες/τριες αντλούν για την κατασκευή του επιχειρήματός τους, αξιοποιήθηκαν τα τρία επίπεδα ανάλυσης του Fairclough (Fairclough, 1995). Το πρώτο επίπεδο, η ανάλυση κειμένου, εστιάζει στη μορφή και τη δομή του κειμένου, εξετάζοντας το λεξιλόγιο, τη γραμματική και τη σύνταξη, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο

αποτυπώνονται οι γλωσσικές επιλογές για να εκφράσουν ή να υπονοήσουν συγκεκριμένες ιδεολογικές θέσεις. Το δεύτερο επίπεδο, η ανάλυση πρακτικών λόγου, επικεντρώνεται στις διαδικασίες παραγωγής και ερμηνείας του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τις συμβάσεις του μέσου (ανα)παραγωγής του κειμένου, καθώς και τους αποδέκτες/τριες αυτού. Αυτό το επίπεδο αναλύει πώς το κείμενο ενσωματώνει διακειμενικές αναφορές και ιδεολογικές συνδηλώσεις, που αναδύονται το κοινωνικό περιεχόμενο. Το τρίτο επίπεδο, η ανάλυση των κοινωνικών πρακτικών, εξετάζει πώς οι πρακτικές λόγου αλληλεπιδρούν με τις κοινωνικές δομές, αναπαράγοντας ή αμφισβητώντας προϋπάρχουσες εξουσιαστικές σχέσεις, ανισότητες και ιδεολογίες που κυριαρχούν σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτικά πλαίσια. Μέσω αυτών των τριών επιπέδων ανάλυσης, είναι δυνατόν να αποκαλυφθούν οι βαθύτεροι ιδεολογικοί μηχανισμοί και οι κοινωνικές δυναμικές που διέπουν τα επιχειρήματα και τις στάσεις των χρηστών/τριών, συμβάλλοντας έτσι στη βαθύτερη κατανόηση της κατασκευής του λόγου στο Χ (Twitter).

Διάγραμμα 1 Το τρισδιάστατο μοντέλο του Fairclough (1995): 98

Για παράδειγμα στο tw_4 «Τα αλβανικά γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Μάθημα πρώτο: "Ψηλά τα χέρια, ληστεία"», το πρώτο επίπεδο εστιάζει στο ίδιο το κείμενο (tweet), στις γλωσσικές, αλλά και εξωγλωσσικές επιλογές του/της χρήστη/τριας. Συγκεκριμένα, η/ο χρήστρια/της, χρησιμοποιεί έντονα σαρκαστικό ύφος για να επικρίνει την πρόταση για εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στα σχολεία. Η φράση «Μάθημα πρώτο: 'Ψηλά τα χέρια, ληστεία'» συσχετίζει την αλβανική γλώσσα με εγκληματική συμπεριφορά, δεικνύοντας ένα αρνητικό στερεότυπο για τους/τις Αλβανούς/ίδες ως παραβάτες/ισσες. Η γραμματική δομή του επιχειρήματος, τοποθετεί τον/την αναγνώστη σε ένα εικονικό «μάθημα» μέσα σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον, αλλά αντί να αναφέρεται σε γλωσσικές δεξιότητες, επικαλείται μια εικόνα βίας και εγκλήματος. Η χρήση εισαγωγικών μάλιστα, δίνει έμφαση στο φανταστικό αυτό «μάθημα», ενώ ο τόνος του tweet επιδιώκει να προκαλέσει και να γελοιοποιήσει παρά να συζητήσει.

Στο δεύτερο επίπεδο, ο λόγος εξετάζεται ως πρακτική και γίνεται προσπάθεια ερμηνείας αυτών των πρακτικών που χρησιμοποιεί ο/η εκάστοτε χρήστης/τρια για να δομήσει το επιχείρημά του/της. Έτσι, το συγκεκριμένο tweet αντικατοπτρίζει ευρύτερους λόγους γύρω από τη μετανάστευση, την εθνική ταυτότητα και την ξеноφοβία στην Ελλάδα. Κατασκευάζεται από προϋπάρχοντα στερεότυπα για τους/τις Αλβανούς/ίδες, οι οποίοι συχνά απεικονίζονται στον δημόσιο λόγο ως συνδεδεμένοι με την εγκληματικότητα και την κοινωνική διαταραχή (Κωνσταντινίδου 2001· Kokkali, 2015). Αυτή η συσχέτιση δεν είναι νέα, αλλά ενισχύεται εδώ (στο Χ) ως αντίδραση στην αντιληπτή «απειλή» της πολιτιστικής ή γλωσσικής ένταξης. Ο σαρκαστικός τόνος του/της χρήστη/τριας ευθυγραμμίζεται με τις εθνικιστικές αφηγήσεις, οι οποίες παρουσιάζουν τη μετανάστευση και την πολιτιστική ποικιλομορφία ως υπονόμηση του κυρίαρχου πολιτισμού. Η διακειμενικότητα σε αυτό το επίπεδο, βασίζεται σε ευρέως διαδεδομένες ρατσιστικές αφηγήσεις για τους/τις Αλβανούς/ίδες, αξιοποιώντας τες προκειμένου να χλευάσουν και να απονομιμοποιήσουν την πρόταση Κασσελάκη.

Το τρίτο επίπεδο ανάλυσης, μελετά τον λόγο ως κοινωνική πρακτική, με σκοπό να εξηγήσει τις κοινωνικές δομές που αλληλοδιαμορφώνουν τις εκάστοτε γλωσσικές και ιδεολογικές επιλογές των ατόμων. Σε αυτό το επίπεδο, το tweet_4, κατασκευάζεται στο πλαίσιο της μετα-οικονομικής κρίσης και της πανδημίας, ο αυξημένος εθνικισμός, η ξеноφοβία και οι αντι-μεταναστευτικές ρητορικές (Halikiouroulou & Vlandas, 2019) έχουν δημιουργήσει ένα πρόσφορο έδαφος για την αναζωπύρωση τέτοιων στερεοτύπων. Η αναφορά στη ληστεία, ενισχύει τη συσχέτιση των Αλβανών/ίδων με μια υποτιθέμενη «ηθική και πολιτισμική κατωτερότητα», γεγονός που δικαιολογεί τον αποκλεισμό τους από θεσμικά προνόμια, όπως η γλωσσική διδασκαλία. Αυτό ευθυγραμμίζεται με την κοινωνική περιθωριοποίηση των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών, οι οποίοι συχνά θεωρούνται ξένοι παρά τη μακροχρόνια παρουσία τους στην Ελλάδα (Gogonas & Michail, 2014). Το συγκεκριμένο tweet, επομένως, σε μακρο-επίπεδο λειτουργεί ως αναπαραγωγή προϋπάρχουσων κοινωνικών δομών, αποκλεισμού και ρατσισμού, αποκαλύπτοντας ευρύτερες κοινωνικές εντάσεις σχετικά με τη μετανάστευση, την εκπαίδευση και τις ιεραρχημένες σχέσεις εξουσίας μεταξύ των ατόμων.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόταση για ένταξη της αλβανικής στα σχολεία πλαισιώνεται ως απειλή για την ελληνική κοινωνία. Σύμφωνα με την ΚΑΛ του Fairclough, το συγκεκριμένο tweet ενισχύει αυτούς τους φόβους, οπλίζοντας το χιούμορ και τα στερεότυπα που σχετίζονται με το έγκλημα, τα οποία αντηχούν σε ευρύτερους κοινωνικούς λόγους που κατασκευάζουν τους/τις μετανάστες/τριες ως ασυμβίβαστους/ες με τις ελληνικές αξίες και τη γλώσσα ως σύμβολο εθνικής κυριαρχίας.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι με βάση το περιεχόμενο των tweets εξετάστηκε και η εθνική ταυτότητα των χρηστών/τριών, ωστόσο υπάρχουν ορισμένα tweets τα οποία θα μπορούσαν να έχουν αναρτηθεί και από Αλβανούς/ίδες χρήστες/τριες. Επιπλέον,

από την ανάλυση των tweets, παρατηρήθηκε ότι ο λόγος των χρηστών/τριών δε συμπεριλάμβανε και τις Αλβανίδες, γι' αυτό και σε ορισμένα tweets χρησιμοποιήθηκε από την ερευνήτρια μόνο το αρσενικό γένος, προκειμένου να αναδείξει την έλλειψη συμπεριληπτικής γλώσσας, αλλά και το γεγονός ότι «ο Αλβανός» έχει λάβει τη μορφή μιας αμετάβλητης ετικέτας.

4.3 Ανάλυση δεδομένων-Αποτελέσματα

Οι χρήστριες/ες, επιστρατεύουν στα tweets τους μια ποικιλία εξωγλωσσικών/σημειωτικών στοιχείων, κεφαλαία ή πεζά γράμματα, ερωτηματικά, hashtags, ats, emojis, βίντεο, εικόνες, φωτογραφίες, συνδέσμους, δυνατότητες που προσφέρει το Χ (Twitter) και οι οποίες συμβάλουν σημαντικά στην (ανα)παραγωγή και διάδοση του «μηνύματος» που επιθυμούν να επικοινωνήσουν κάθε φορά οι χρήστες/τριες με τα tweets τους.

Με βάση την ανάλυση των δεδομένων, αναδείχθηκαν τέσσερις κύριες Θεματικές Κατηγορίες (εφεξής ΘΚ) η καθεμία με ορισμένες Θεματικές Υποκατηγορίες (εφεξής ΘΥΚ). Στόχος αυτών των Θεματικών είναι η ομαδοποίηση των θεματικών που προκύπτουν από τα tweets (εδώ ο όρος θεματική χρησιμοποιείται με την έννοια της κεντρικής ιδέας που προσπαθεί να μεταδώσει το κάθε tweet) και συνάμα η καταγραφή των επιχειρημάτων (Μοτίβα) που επιστρατεύουν οι χρήστες/τριες. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν tweets που εμπίπτουν σε περισσότερες από μία ΘΚ, καθώς ο λόγος των ομιλητών/τριών είναι περίπλοκος και συνεπώς δεν είναι εύκολο να κατηγοριοποιηθούν μέσα σε εντελώς διακριτά όρια. Η λεκτική λεπτομερής ανάλυση των tweets (βλ. Παράρτημα Β), οδήγησε στη δημιουργία αυτών των Θεματικών, οι οποίες και αναδεικνύουν τα επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν από τους/τις χρήστες/τριες, προκειμένου να αντιταχθούν στην πρόταση Κασσελάκη για την αλβανική γλώσσα. Το Χ (Twitter) αποτελεί και ένα «εργαλείο ακρόασης» και παρακολούθησης των απόψεων και των συναισθημάτων των πολιτών για διάφορα θέματα της επικαιρότητας (Gray, 2021). Η οργάνωση λοιπόν, των δεδομένων σε πίνακα, εξυπηρέτησε τη διαδικασία ανάλυση των tweets, η οποία αρχικά βασίστηκε στη μεταγραφή τους και την εις βάθος ανάγνωση-κατανόηση των δεδομένων μέσω λέξεων-κλειδιών σύνδεσής τους με κυρίαρχες κοινωνικές δομές.

Τα βασικά επιχειρήματα ομαδοποιούνται ως εξής: Πρώτον, τα αλβανικά παρουσιάζονται ως γλώσσα μη χρηστική για τους/τις Ελληνόφωνους/ες μαθητές/τριες, ενώ η διδασκαλία τους θεωρείται υποβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Δεύτερον, η γλώσσα συνδέεται με χαμηλό κύρος, συγκρινόμενη με άλλες γλώσσες υψηλού κύρους (π.χ. αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) ή πολιτισμικά στοιχεία που θεωρούνται κατώτερα, όπως η τραπ μουσική. Τρίτον, αναπαράγονται στερεότυπα που ταυτίζουν την αλβανική γλώσσα και τους/τις ομιλητές/τριές της με την εγκληματικότητα, ενώ παράλληλα υποτιμάται η διγλωσσία των Αλβανών/ίδων μέσω αναφορών σε «σπαστά ελληνικά». Τέλος, η πρόταση εντάσσεται σε μια

γενικότερη πολιτική αντιπαράθεση, χλευάζοντας τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α. και συνδέοντάς τη με ανθελληνικές πολιτικές θέσεις, χαμηλό κύρος της Αλβανίας ως κράτους και προδοσία εθνικών συμφερόντων, ενώ παράλληλα πολλοί/ές βασίζουν την επιχειρηματολογία τους με προσωπική επίθεση στον Στ. Κασσελάκη. Έτσι, οι θεματικές κατηγορίες που αναδείχθηκαν μετά από τη θεματική ανάλυση είναι οι εξής:

ΘΚ1 Τα αλβανικά ως αντικείμενο διδασκαλίας & εκμάθησης

ΘΥΚ1.1 Σε σχέση με τους/τις Ελληνόφωνους/ες

Μοτίβο 1. Μη χρησιμότητα για τα «παιδιά μας»

Μοτίβο 2. Τα αλβανικά ως γλώσσα υποβάθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

ΘΥΚ1.2 Σε σχέση με τους/τις Αλβανούς/ίδες

Μοτίβο 1. Άρνηση εκμάθησης από τους/τις Αλβανούς/ίδες

ΘΚ2 Τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού κύρους

ΘΥΚ2.1 Σύγκριση με γλώσσες υψηλού κύρους

Μοτίβο 1. Χρησιμότητα στο σχολείο

Μοτίβο 2. Χρησιμότητα για επαγγελματική αποκατάσταση/ κοινωνική κινητικότητα

Μοτίβο 3. Αλβανικά σε σύγκριση με γαλλικά, γερμανικά, αγγλικά

Μοτίβο 4. Αλβανικά και η μη παγκόσμια χρήση τους

ΘΥΚ2.2 Σύγκριση αλβανικών με την τραπ μουσική

(Γλώσσα-μουσική χαμηλού κύρους)

ΘΥΚ2.3 Σύγκριση αλβανικών με άλλες γλώσσες χαμηλού κύρους

Μοτίβο 1. αλβανικά-«πακιστανικά»

Μοτίβο 2. αλβανικά-μακεδονικά

Μοτίβο 3. αλβανικά-τουρκικά

Μοτίβο 4. αλβανικά-αραβικά

ΘΥΚ2.4 Συσχέτιση αλβανικών με status Αλβανίας (γλώσσα-κράτος)

ΘΚ3 Τα αλβανικά ως στοιχείο ταυτότητας

ΘΥΚ3.1 Συσχέτιση γλώσσας και λαού (αλβανικά/γλώσσα-Αλβανοί/λαός)

Μοτίβο 1. Τα αλβανικά ως γλώσσα «των ληστών»

Μοτίβο 2. Τα αλβανικά ως γλώσσα «όσων μόλυναν την Ελλάδα»

Μοτίβο 3. Τα αλβανικά ως γλώσσα που δεν ανήκει «εδώ»

Μοτίβο 4. Το επιχείρημα «οι ‘Αλβανοί’ δεν θέλουν τα αλβανικά»

Μοτίβο 5. Τα «σπαστά ελληνικά» των δίγλωσσων Αλβανών

ΘΥΚ3.2 Σε σχέση με το κράτος (πολιτική οντότητα)

ΘΚ4 Τα αλβανικά ως πολιτική πρόταση

ΘΥΚ4.1 Τα αλβανικά και οι σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας

Μοτίβο 1. Δύναμη Αλβανίας (υπερδύναμη, τα παιδιά μας)

Μοτίβο 2. Χαμηλό κύρος της Αλβανίας – υψηλό κύρος ακριβής γόβας

ΘΥΚ4.2 Ως στοιχείο αριστερής πολιτικής ιδεολογίας

Μοτίβο 1. Ανικανότητα ΣΥ.ΡΙΖ.Α-αντιπολίτευσης

Μοτίβο 2. Ανθελληνική στάση και προδοσία εθνικών συμφερόντων-αναφορά στο «μακεδονικό»

Μοτίβο 3. Τα αλβανικά «του Κασσελάκη»

ΘΥΚ4.3 Ως στοιχείο χλευασμού της δεξιάς

Μοτίβο 1. Υποκρισία «δεξιών»

ΘΥΚ4.4 Υπό το πρίσμα διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων

Μοτίβο 1. Εξύβριση Στ. Κασσελάκη

Μοτίβο 2. Ρατσιστικά σχόλια Βελόπουλου

Μοτίβο 3. Ισοπέδωση αριστερής (ΣΥ.ΡΙΖ.Α.) και δεξιάς (Νέας Δημοκρατίας) ιδεολογίας

ΘΥΚ4.5 Τα αλβανικά ως δευτερεύον κοινωνικό ζήτημα

Μοτίβο 1. Υποβάθμιση της σημασίας των αλβανικών-επισκίαση του θέματος με ένα άλλο

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά παραδείγματα για κάθε Θεματική Κατηγορία. Καθώς, λοιπόν, τα δεδομένα της παρούσας έρευνας οργανώθηκαν σε θεματικές, επιλέχθηκε ένα παράδειγμα (tweet) για κάθε επιχείρημα που χρησιμοποίησαν οι χρήστες/τριες, προκειμένου να δηλώσουν την άρνησή τους απέναντι στην πρόταση Κασσελάκη. Παρακάτω ακολουθεί η ανάλυση αυτών των tweets ως προς τις γλωσσικές επιλογές των χρηστών/τριών και η ένταξη των επιχειρημάτων τους στο κοινωνικό συγκείμενο σύμφωνα με τους λόγους που χρησιμοποιούν για να κατασκευάσουν το επιχείρημά τους.

ΘΚ1 Τα αλβανικά ως αντικείμενο διδασκαλίας & εκμάθησης

Στη ΘΚ1 «Τα αλβανικά ως αντικείμενο διδασκαλίας & εκμάθησης», κωδικοποιήθηκαν tweets των οποίων το περιεχόμενο αναφερόταν ρητά στη θέση της αλβανικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο, τοποθετώντας τα έξω από αυτό, άλλοτε βάζοντας στο επίκεντρο της επιχειρηματολογίας, τους/τις ελληνόφωνους/ες (ΘΥΚ1.1) και χαρακτηρίζοντας τα αλβανικά ως «άχρηστα» για εκείνους/ες (Μοτίβο 1), μιλώντας αποκλειστικά για τους/τις ελληνόφωνους/ες μαθητές/τριες ως «παιδιά μας», συνδέοντας την υποβάθμιση της εκπαίδευσης με την πιθανή εισαγωγή των αλβανικών στο ελληνικό σχολείο, καθώς και την «αδιανόητη» σκέψη μελλοντικής εισαγωγής των αλβανικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Μοτίβο 2). Στη ΘΥΚ1.2, συμπεριλήφθηκαν tweets στα οποία οι χρήστες/τριες φαίνεται να παίρνουν ρόλο εκπροσώπων της αλβανόφωνης κοινότητας και επιχειρηματολογώντας εναντίον της αλβανικής γλώσσας, μέσω της προσπάθειας να αποδείξουν την άρνηση των Αλβανών/ίδων να μάθουν την εθνική τους γλώσσα (Μοτίβο 1).

ΘΥΚ1.1 Σε σχέση με τους/τις Ελληνόφωνους/ες

Στο Παράδειγμα 1, ο/η χρήστης/τρια απευθύνεται σε πρώτο πρόσωπο στον Κασσελάκη και χρησιμοποιώντας τον ενικό αριθμό. Η χρήση του ενικού αριθμού μπορεί να σχετίζεται με την ενθάρρυνση του πολιτικού να τον αποκαλούν με το μικρό του όνομα και να του απευθύνονται στον ενικό. Ο χρήστης/τρια θέτει στη συνέχεια ευθεία ερώτηση στον Κασσελάκη, ενώ πραγματοποιεί άμεση επίθεση, χλευάζοντας το μικρό του όνομα, αντί για Στέφανο τον αποκαλεί «Στεφανούα». Αυτή η γλωσσική επιλογή παραπέμπει σε κατάληξη που δεν εντάσσεται στην ελληνική γραμματική. Μπορεί να συνδέεται με μια γαλλική ομάδα που έχει το όνομα της γαλλικής πόλης όπου και εδρεύει και στα ελληνικά μεταφράζεται ως Άγιος Στέφανος. Οι φίλαθλοι αυτής της ομάδας, έχουν το παρατσούκλι «Στεφανουά»¹⁰ (κάτοικος του Αγίου Στεφάνου). Κατά αυτό τον τρόπο ο/η χρήστης/τρια ίσως ήθελε να υπονοήσει ότι ο Κασσελάκης ζει σε μια άλλη χώρα με αυτές του τις δηλώσεις. Φαίνεται να γίνεται μια άμεση συσχέτιση με τη γαλλική ποδοσφαιρική ομάδα και προκαλεί απορία για ποιο λόγο επιλέγεται από τον/την χρήστη/τρια η γαλλική γλώσσα για να σατιρίσει το όνομα του πολιτικού αυτού προσώπου. Ενδεχομένως, να υπάρχει κάποιο υπονοούμενο ως ενδείκτης της σεξουαλικής ταυτότητας του Στ. Κασσελάκη. Σε κάθε περίπτωση, ήδη από την επιλογή του/της χρήστη/τριας να μη χρησιμοποιήσει το πραγματικό όνομα του Στ. Κασσελάκη προμηνύεται μια πρόθεση για ειρωνεία.

Πράγματι, με την αμέσως επόμενη φράση «Την πέταξες την παπάτζα¹¹» και «Κόψε τις μ...», ο συντάκτης/τρια του tweet, διατυπώνει ρητά τη σκέψη του/της για την εισαγωγή των αλβανικών στα ελληνικά σχολεία. Σύμφωνα με τον/την

¹⁰ Σαν Σήμερα: Η ιστορία της Σεντ Ετιέν, <https://www.sansimera.gr/articles/1126>

¹¹ παπάτζα: αργκό, ψέμα ή ενέργεια αυτοπροβολής συνήθως με αποτυχία, η εξυπνάδα.

χρήστη/τρια πρόκειται για μια πρόχειρη δήλωση, που σκοπό είχε να προκαλέσει, της οποίας ο ομιλητής δεν έλαβε υπόψη πόσο ανούσια είναι. Ο/η χρήστης/τρια, προκειμένου να επιχειρηματολογήσει ενάντια στη δήλωση «παπάτζα», διατυπώνει μια σειρά ρητορικών ερωτήσεων ως απαντήσεις στον Κασσελάκη (Για ποιο λόγο τα Αλβανικά να γίνουν μάθημα επιλογής στα σχολεία;;; Υπάρχει λόγος;;;») με σκοπό να αναδείξει την ουτοπικότητα μιας τέτοιας δήλωσης και να ενισχύσει τη θέση ότι δε χρειάζεται η εισαγωγή των αλβανικών στα σχολεία, αφού δεν είναι απαραίτητα για τους/τις Έλληνες/ίδες μαθητές/τριες, «τα ελληνάκια» (Μοτίβο 1), όπως αναφέρει χαρακτηριστικά.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε ψηφιακούς χώρους όπως το Twitter συχνά χαρακτηρίζεται από αυξημένη επιθετικότητα, καθώς η ανωνυμία και η ταχύτητα διάδοσης ενισχύουν την ανεξέλεγκτη χρήση υβριστικού λεξιλογίου (Pitropakis et al., 2020). Στο συγκεκριμένο tweet, η φρασεολογία περιλαμβάνει επιθετικούς και υβριστικούς όρους, όπως «παπάτζα» και τη φράση «Κόψε τις μ...», αποτελεί στρατηγική υποτίμησης της πρότασης για τα αλβανικά, μέσω της προσωπικής επίθεσης στο άτομο που την εκφράζει (δηλαδή στον Κασσελάκη). Ταυτόχρονα, η χρήση ειρωνείας και ρητορικών ερωτήσεων, όπως «Υπάρχει λόγος;;;», λειτουργεί υπονομευτικά, ενισχύοντας τον διαχωρισμό μεταξύ Ελληνόφωνων και Αλβανόφωνων. Αυτές οι στρατηγικές αναπαράγουν τον ρατσιστικό λόγο, που αποσκοπεί στη διατήρηση της πολιτισμικής και γλωσσικής κυριαρχίας (Αρχάκης, 2020), και συνδέονται με την αντι-μεταναστευτική ιδεολογία (Wodak, 2015).

Η άρνηση της σημασίας της αλβανικής γλώσσας μέσα από φράσεις όπως «Θα βρεθούν τα ελληνάκια να μιλήσουν Αλβανικά;;;» αναπαράγει στερεότυπα που στοχεύουν στην υποβάθμιση της γλωσσικής και πολιτισμικής κληρονομιά των μεταναστευτικών ομάδων (Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023), αποσιωπώντας τη σημασία της πολυγλωσσίας. Αυτή η στάση εκφράζει τη λογική της πολιτισμικής αφομοίωσης, υποδηλώνοντας ότι η εκμάθηση μεταναστευτικών γλωσσών, χαμηλού κύρους δεν έχει πρακτική ή κοινωνική αξία (KhosraviNik, 2017). Τα παραπάνω, αποτελούν ενδεικτικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι γλωσσικές επιλογές των ατόμων συνδέονται άμεσα με τις προϋπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες (Σηφianού, 2020), ενώ συμβάλλουν στην διαίωνιση τους και την ενίσχυση του αντι-μεταναστευτικού λόγου ειδικότερα μέσω των ΜΚΔ (Pitropakis et al., 2020· Bognár & Szakács, 2021).

tw_37: «Τι τα θέλουν τα Αλβανικά οι μετέχοντες της Ελληνικής παιδείας βρε ανόητε; δεν ντρέπεσαι; [site: Άρθρο με την πρόταση Κασσελάκη από την ηλεκτρονική εφημερίδα kathimerini.gr]»

Το tw_37 αποτελεί παράδειγμα που ενισχύει την άρνηση της διδασκαλίας των αλβανικών με το μοτίβο της αναφοράς στον μαθητικό πληθυσμό ως ελληνόφωνο και

μονόγλωσσο (Μοτίβο 2). Όπως αποτυπώθηκε και στο Παράδειγμα 1, στη συγκεκριμένη ΘΥΚ, στα tweets που καταγράφηκαν, παρατηρήθηκε η απουσία αναφοράς σε μαθητές/τριες με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Οι χρήστες/τριες επιλέγουν συνειδητά να αναφερθούν στην εκμάθηση των αλβανικών στο ελληνικό σχολείο και γενικότερα στη δήλωση του Κασσελάκη, ως μια πολιτική που απευθύνεται και επηρεάζει «τα ελληνάκια», τους «μετέχοντες της Ελληνικής παιδείας». Αν και η φράση «μετέχοντες της Ελληνικής παιδείας» εκ πρώτης όψεως παραπέμπει σε όλη την μαθητική κοινότητα, αφού «μετέχουν», φοιτούν, σε ελληνικά σχολεία, εντούτοις με την αμέσως επόμενη φράση «δεν ντρέπεσαι», ο/η χρήστης/τρια φαίνεται να αναφέρεται μόνο στους/στις «Έλληνες/ίδες» μαθητές/τριες, στους μη έχοντες μεταναστευτικό υπόβαθρο και άρα δεύτερη γλώσσα την αλβανική. Στο συγκεκριμένο tweet, όπως και σε άλλα τα οποία εμπίπτουν στη συγκεκριμένη ΘΚ και αντιλαμβάνονται τα αλβανικά ως περιττά για τα αλβανόφωνα παιδιά, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, στην «Ελληνική παιδεία» η εκμάθηση των αλβανικών φαντάζει ουτοπική, ακατανόητη και θα έπρεπε η υπόθεσή της και μόνο να προκαλεί αισθήματα ντροπής στο άτομο που την εκφέρει. Αυτό μπορεί να οφείλεται στη μακροχρόνια προκατάληψη απέναντι στην αλβανική κοινότητα, η οποία λόγω διαφόρων συγκυριών, του ρατσισμού, τέθηκε σε μια υποδεέστερη ιεραρχικά θέση στην κοινωνία και έτσι οι δυσκολίες συνύπαρξης των δύο λαών, οδήγησαν κατ' επέκταση και στην αντίληψη της μη αξίας της αλβανικής γλώσσας να αποτελεί μέρος του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (Triandafyllidou & Gropas, 2007).

Η χρήση της φράσης «οι μετέχοντες της Ελληνικής παιδείας» υπονοεί ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες που συμμετέχουν στην ελληνική εκπαίδευση είναι μονόγλωσσοι/ες, αποκλείοντας τα δίγλωσσα παιδιά μεταναστευτικής καταγωγής. Σύμφωνα με τον van Dijk (1997), τέτοιου είδους γλώσσα εκφράζει ρατσιστικές ιδεολογίες μέσω της έμμεσης αμφισβήτησης της συμμετοχής μειονοτήτων στον «εθνικό χώρο». Μάλιστα, μέσω της ρητορικής ερώτησης «τι τα θέλουν τα Αλβανικά;» προβάλλει την ιδέα μιας «άχρηστης γνώσης» για όσους/ες ανήκουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αγνοώντας κατά αυτό τον τρόπο τη γλωσσική ποικιλομορφία και τη πολυπολιτισμική φύση της ελληνικής σχολικής τάξης. Αυτή η αποσιώπηση ενισχύει τον αντι-μεταναστευτικό λόγο, καθώς περιθωριοποιεί τους/τις μαθητές/τριες αλβανικής καταγωγής και τα δίγλωσσα παιδιά γενικότερα και απονομιμοποιεί την ύπαρξη της γλώσσας και της πολιτιστικής τους ταυτότητας μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Triandafyllidou & Gropas, 2007).

Φανερώνεται η σημαντική έλλειψη μεταναστευτικών εκπαιδευτικών πολιτικών, και συνάμα η γενικότερη περιθωριοποίηση μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο των οποίων η διγλωσσία παραγκωνίζεται (Μαλιγκούδη, 2010). Το ελληνικό σχολείο άλλωστε έχει παρατηρηθεί ότι μέχρι και σήμερα προωθεί και διατηρεί το μονόγλωσσο προφίλ του (Χατζηδάκη & Μαλιγκούδη, 2023) με αποτέλεσμα στη συγκεκριμένη περίπτωση η αλβανική γλώσσα να μη χρησιμοποιείται

από τους/τις φυσικούς/ές ομιλητές/τριες της, καθώς δεν τους/τις δόθηκε ο «χώρος» να σκεφτούν την αλβανική γλώσσα ως μέρος της σχολικής τους πορείας (Mattheoudakis, Chatzidaki & Maligkoudi, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, καταγράφηκαν tweets τα οποία θεωρούν την εισαγωγή των αλβανικών ως μαθήματος στο ελληνικό σχολείο ως μια κίνηση η οποία δυνητικά θα έβλαπτε το εκπαιδευτικό σύστημα (Μοτίβο 3).

tw_25: «Ουσιαστική για την αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης, η πρόταση να αποτελέσουν τα αλβανικά δεύτερη γλώσσα στα σχολεία! Να επεκταθεί και στα ΑΕΙ. “Κουμπώνει” στο πνεύμα καταλήψεων κ βανδαλισμών που γίνονται στο όνομα της μη υποβάθμισης του δημόσιου χαρακτήρα της, από τα Ιδιωτικά.»

Για παράδειγμα, στο tw_25, ο/η χρήστης/τρια χρησιμοποιεί την ειρωνεία, προκειμένου να εκφράσει την αντίθεσή του/της σχετικά με την πρόταση για εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στο εκπαιδευτικό σύστημα, συνδέοντας το ζήτημα με απόψεις της ελληνικής κοινωνίας που αφορούν την υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (βλ. Μάστορας, 2024¹²). Γλωσσικά, η χρήση του όρου «ουσιαστική» συνοδεύεται από ειρωνική χροιά, τονίζοντας την αντίθεση ανάμεσα στην προβαλλόμενη πρόθεση για αναβάθμιση και τη φερόμενη υποβάθμιση που συνεπάγεται η πρόταση. Η φράση «κουμπώνει στο πνεύμα καταλήψεων» παρομοιάζει έμμεσα τους/τις μετανάστες/τριες και την εισαγωγή της γλώσσας τους, με τις καταλήψεις -στις οποίες και αποδίδει αρνητικό πρόσημο- προκειμένου να ενισχύσει τα στερεότυπα περί χάους και διατάραξης της κοινωνικής ισορροπίας από τους/τις μετανάστες/τριες (Fekete, 2001).

Κοινωνιογλωσσικά, η σύνδεση της πρότασης για τα αλβανικά με έννοιες όπως οι καταλήψεις και οι βανδαλισμοί εντάσσεται σε μια στρατηγική κατασκευής του "Άλλου" ως απειλής για την εθνική ταυτότητα (Αρχάκης, 2020) και πλέον για τη δημόσια εκπαίδευση. Αυτό ενισχύει τον αντι-μεταναστευτικό λόγο, ενοχοποιώντας την ένταξη πολυγλωσσικών πολιτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, παρουσιάζοντας τες ως κίνδυνο για την ποιότητα της εκπαίδευσης. Τοποθετώντας την πρόταση σε ένα γενικότερο πλαίσιο αρνητικών πρακτικών στις σύγχρονες εκπαιδευτικές δομές, όπως οι «βανδαλισμοί», κατασκευάζει έναν αντι-μεταναστευτικό λόγο αναπαράγοντας την ιδέα ότι στους βανδαλισμούς, εντάσσεται και η πιθανή εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας, θέτοντας τις μη ελληνικές γλώσσες και τους πολιτισμούς σε κατώτερη θέση και ως στοιχεία που απειλούν την κοινωνική συνοχή (Wodak, 2015).

¹² «Ο βασιλιάς είναι γυμνός: Πώς υποβάθμισαν τα δημόσια ΑΕΙ ώστε να βρεθεί «χώρος» για τα ιδιωτικά». https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/436639_o-basilias-einai-gymnos-pos-ypobathmisan-ta-dimosia-aei-oste-na-brethei-horos-gia

ΘΚΥ1.2 Σε σχέση με τους Αλβανόφωνους/ες

Στο πλαίσιο της εκμάθησης, συναντάμε tweets τα οποία αναγνωρίζουν μεν την ύπαρξη μαθητών/τριών με αλβανική καταγωγή, ωστόσο επιχειρηματολογούν και πάλι επικριτικά απέναντι στη δήλωση του Κασσελάκη για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο. Κατά αυτό τον τρόπο στη συγκεκριμένη ΘΥΚ, κωδικοποιήθηκαν tweets των οποίων οι χρήστες/τριες δομούν το λόγο τους, τα επιχειρήματά τους, τοποθετώντας στο επίκεντρό τους την υποτιθέμενη άρνηση των Αλβανών/ίδων να μάθουν και να μιλήσουν την αλβανική (Μοτίβο 1).

tw_7: «εντωμεταξύ τα αλβανικά έχουν σταματήσει να τα μιλάνε οι περισσότεροι αλβανοί»

Μέσα από τα tweets της συγκεκριμένης ΘΥΚ, διαφαίνεται και η αδυναμία κατανόησης ενός βαθύτερου προβλήματος. Οι χρήστες/τριες μέσω των tweets, έχουν αντιληφθεί ότι οι Αλβανοί/ίδες με μεταναστευτικό υπόβαθρο στην Ελλάδα, δεν μιλούν την αλβανική, χωρίς ωστόσο να αναζητούν τον λόγο αυτής της πρακτικής. Μάλιστα, σε tweets όπως το tw_26, η μη γνώση και ομιλία της αλβανικής από τους/τις Αλβανούς/ίδες, φαίνεται να αποδίδεται κατά τον/την χρήστη/τρια στους ίδιους τους/τις Αλβανούς/ίδες οι οποίοι επιλέγουν να μη μαθαίνουν αλβανικά.

tw_26: «Ούτε οι Αλβανοί που γεννήθηκαν στη Ελλάδα δεν μαθαίνουν αλβανικά , και ο Κασσελάκης θέλει να τα θάλει ως δεύτερη ξένη γλώσσα επιλογής στα σχολεία... [😬]»

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι εκπαιδευτικές πολιτικές για την αλβανική γλώσσα, ήταν ελάχιστες και βασιζόνταν κυρίως σε ατομικές και συλλογικές πρωτοβουλίες της αλβανόφωνης κοινότητας (Gogonas, 2009). Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι παρά τα σχεδόν 35 χρόνια από την έλευση Αλβανών/ίδων μεταναστών στην Ελλάδα, η αλβανική γλώσσα δεν αποτέλεσε μέρος του ελληνικού σχολείου, ενώ η διγλωσσία των μαθητών/τριών αποθαρρύνθηκε (Μαλιγκούδη, 2010), καθώς εκπαιδευτικοί συμβούλευαν στη μη χρήση της αλβανικής, προκειμένου αυτή να μην επηρεάσει την εκμάθηση της ελληνικής (Μαλιγκούδη & Αραβαντινού-Λινού, 2021). Κατά αυτό τον τρόπο μέσα από το tw_26, ο/η χρήστης/τρια από τη μία χρησιμοποιεί ως επιχείρημα ενάντια στην ένταξη των αλβανικών ως μάθημα στο σχολείο, την «αμάθεια» της αλβανικής από τους/τις Αλβανούς/ίδες, από την άλλη ωστόσο, αποτυγχάνει να αντιληφθεί ότι η απουσία αυτής της δυνατότητας αποτελεί τον κυριότερο λόγο που μια μεγάλη μερίδα των παιδιών αλβανικής καταγωγής δεν έμαθαν αλβανικά.

ΘΚ2 Τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού κύρους

Στη δεύτερη Θεματική Κατηγορία (ΘΚ2) «Τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού κύρους», συγκεντρώθηκαν tweets των οποίων το περιεχόμενο κατασκευάζει τα αλβανικά ως μια γλώσσα χαμηλού κύρους και έτσι οι χρήστες/τριες στηρίζουν την επιχειρηματολογία τους βάσει αυτής της παραδοχής. Στη συγκεκριμένη ΘΚ, εντοπίστηκαν τέσσερις βασικοί άξονες (ΘΥΚ) γύρω από τους οποίους οι χρήστες/τριες επέλεξαν να δομήσουν τα κείμενά τους, αναδεικνύοντας κατά αυτό τον τρόπο τη στρατηγική που ακολούθησαν για να υποδείξουν το χαμηλό κύρος της αλβανικής γλώσσας και εν τέλει τη μη αξία εισαγωγής της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

ΘΥΚ2.1 Σύγκριση με γλώσσες υψηλού κύρους

Σε αυτή την περίπτωση, οι χρήστες/τριες έφεραν ως παραδείγματα, γλώσσες που ήδη αποτελούν μέρος του ελληνικού σχολείου (Μοτίβο 3) και μάλιστα θεωρούνται υψηλού κύρους (Coulmas, 2018), με σκοπό να αμφισβητήσει τη χρησιμότητα της αλβανικής γλώσσας σε εκπαιδευτικό (Μοτίβο 1) και επαγγελματικό/κοινωνικό επίπεδο (Μοτίβο 2 και 4).

Για παράδειγμα, στο tw_1, ο/η χρήστης/τρια με τη φράση «Και θα επιλέγει αλβανικά» θέτει ένα θέμα σύγκρισης των επιλογών που έχει ο/η μαθητής/τρια (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και υπονοεί το χαμηλό κύρος της αλβανικής σε σχέση με τις άλλες προσφερόμενες γλώσσες που είναι υψηλού κύρους. Έμμεσα δείχνει ότι είναι απίθανη ή έστω λιγότερο πιθανή μια τέτοια επιλογή από τον/την μαθητή/τρια. Κατά αυτό τον τρόπο, η αμφισβήτηση της πρότασης του Κασσελάκη εδώ έγκειται στη σύγκριση της αλβανικής με γλώσσες υψηλού κύρους.

tw_1 «Ο Κασσελάκης συναντήθηκε με εκπροσώπους της αλβανικής κοινότητας & πρότεινε να μπουν τα αλβανικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία. Θα έχει να επιλέξει ο μαθητής ανάμεσα σε αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά & αλβανικά. Και θα επιλέγει αλβανικά. Ρηξικέλευθη πρόταση [🤪] [Βίντεο: Οι δηλώσεις του Κασσελάκη]»

Ο/Η χρήστης/τρια μάλιστα σχολιάζει με ειρωνικό ύφος την πρόταση του Κασσελάκη, ως «ρηξικέλευθη». Η ειρωνική διάθεση του/της χρήστη/τριας μπορεί να συναχθεί από την επιλογή προσθήκης του εικονιδίου «κλόουν» (ή αλλιώς clown emoji) το οποίο και χρησιμοποιείται στα ΜΚΔ, όταν οι χρήστες/τριες επιθυμούν με άμεσο τρόπο να δείξουν ότι τα όσα έχουν πει είναι ψέματα/ανοησίες και προϊόν σαρκασμού. Εναλλακτικά, χρησιμοποιείται και για να κοροϊδέψει ή/και προσβάλλει τη συμπεριφορά ή τις πράξεις κάποιου/ας («Clown emoji», χ.χ.).

Ο ρατσιστικός λόγος συχνά λειτουργεί μέσα από την κατασκευή του «Άλλου» ως κατώτερου και του κυρίαρχου πολιτισμού ως πρότυπου. Σε αυτή την περίπτωση, ο/η συντάκτης/τρια του tweet, αγνοεί την παρουσία των αλβανόφωνων μαθητών/τριών και μεταναστών/τριών στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, ενώ παράλληλα περιθωριοποιεί τη γλωσσική και πολιτισμική τους ταυτότητα. Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής ιεραρχίας των γλωσσών (Garcia, 2009), οι γλώσσες των μειονοτήτων συχνά τοποθετούνται σε κατώτερη θέση, με αποτέλεσμα την περαιτέρω περιθωριοποίηση των ομιλητών/τριών τους. Η αντίθεση στην εισαγωγή των αλβανικών παρουσιάζεται επίσης ως λογική, γεγονός που ενισχύει την κανονικοποίηση του αντι-μεταναστευτικού λόγου. Όπως επισημαίνει η Wodak (2015), τέτοιες πρακτικές είναι χαρακτηριστικές του ρατσιστικού λόγου, ο οποίος δεν βασίζεται απαραίτητα πάντα σε ανοιχτή επίθεση, αλλά σε φαινομενικά «ουδέτερες» ή «λογικές» επιχειρηματολογίες που στόχο έχουν να αποκλείσουν ορισμένες ομάδες.

ΘΥΚ2.2 Σύγκριση αλβανικών με αλβανική τραπ

Η ΘΥΚ2.2, αν και περιλαμβάνει ένα tweet, αποτελεί ξεχωριστή υποκατηγορία, καθώς η διδασκαλία της αλβανικής γλώσσας παρομοιάζεται με μια πιθανή διδασκαλία της τραπ μουσικής στα σχολεία. Σε αυτή την περίπτωση λοιπόν, ο/η χρήστης/τρια επιλέγει να τοποθετήσει στο ίδιο επίπεδο δυο φαινομενικά άνισα θέματα μεταξύ τους. Συγκρίνει ένα είδος μουσικής με μια γλώσσα (Μοτίβο 1), καθώς η τραπ θεωρείται χαμηλού κύρους μουσική ποικιλία και συνεπώς θέλει να δείξει την εξίσου χαμηλού κύρους γλώσσα των αλβανικών αναλογικά.

Αρχικά, η/ο χρήστρια/στης του tw_2, επιλέγει το άρθρο «η» για να προσφωνήσει τον Κασσελάκη, ακολουθώντας με τα εικονίδια της σημαίας των Η.Π.Α. και της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Αποτελεί μια ευθεία επίθεση στο πρόσωπο του Στ. Κασσελάκη, με τη σημαία της Αμερικής να έχει χρησιμοποιηθεί διότι ο ίδιος διέμενε στην Αμερική προτού επιστρέψει στην Ελλάδα, ενώ η σημαία της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας χρησιμοποιήθηκε σε συνδυασμό με το θηλυκό άρθρο ως προσβολή στον σεξουαλικό προσανατολισμό του Στ. Κασσελάκη. Με την προσφώνηση «Η Κασσελάκης» ο/η χρήστης/τρια υπαινίσσεται ότι ο Κασσελάκης ως ανοιχτά ομοφυλόφιλος, αντιμετωπίζεται ως λιγότερο ή/και καθόλου άνδρας. Έτσι, προσπαθώντας να μειώσει τον ανδρισμό του Κασσελάκη, ο/η χρήστης/τρια προσπαθεί να μειώσει και την αξία των λεγόμενων του.

Ο χρήστης αναφερόμενος και πάλι στη δήλωση Κασσελάκη, αυτή τη φορά επιλέγει αντί για αλβανικά, να τα χαρακτηρίσει «Τεφάλ». «Τώρα θα έχουμε και Τεφάλ να διδάσκονται στα παιδιά μας». Ο όρος «τεφάλ», αποτελεί επωνυμία γνωστής εταιρίας κατασκευής σκευών μαγειρικής, η οποία και έχει γίνει πια συνώνυμο με τα τηγάνια. Σε αυτή την περίπτωση, τα τεφάλ ισούνται με τα αλβανικά, καθώς η συγκεκριμένη λέξη χρησιμοποιείται ως ρατσιστικός χαρακτηρισμός για τους/τις Αλβανούς/ίδες και αποτελεί παραλλαγή του «τηγανοκέφαλος», επίσης

ρατσιστικής φρασεολογίας για τους/τις Αλβανούς/ίδες («τηγανοκέφαλος», χ.χ.) · «τεφάλ», χ.χ.). Οι χαρακτηρισμοί αυτοί, φαίνεται να προήλθαν μέσω της «υποτιθέμενης πλακουτσωτής μορφολογίας του προσώπου των Αλβανών», αφού αναλύοντας τα συνθετικά της λέξης «τηγανοκέφαλος» (τηγάνι + κεφάλι) υπονοείται ότι το σχήμα του κεφαλιού τους μοιάζει με τηγάνι.

tw_2 «Η [εικονίδιο σημαίας των Η.Π.Α.] [εικονίδιο σημαίας των ΛΟΑΤΚΙ+] Κασσελακης προτεινε να διδασκονται Αλβανικα στα Ελληνικα σχολεια. Δεν μας εφτανε η εμετικη Αλβανικη τραπ, τωρα θα εχουμε και Τεφαλ να διδασκονται στα παιδια μας . Εγω προτεινω δημοσια να διδασκεται Γερμανικη Τραπ στα σχολεια. Είναι πιο πορωτικη θεωρω. Τι λετε? [Βίντεο: Remix από ένα τραγούδι Γερμανών αλεξιπτωτιστών του Β'ΠΠ]»

Στο συγκεκριμένο tweet συνοψίζονται ιδέες ρατσιστικού και αντι-μεταναστευτικού λόγου, χρησιμοποιώντας στρατηγικές ειρωνείας, υποτίμησης και πολιτισμικής ιεραρχίας για την απόρριψη της πρότασης ένταξης της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία. Μέσα από τη χρήση προσβλητικού λεξιλογίου και τη σύνδεση της γλώσσας με χαμηλότερου κύρους μουσικά είδη, αναπαράγεται η αντίληψη ότι η γλωσσική και πολιτισμική κληρονομιά των μεταναστευτικών κοινοτήτων είναι κατώτερη. Αυτή η στάση αντικατοπτρίζει την ευρύτερη ιδεολογία του αντι-μεταναστευτικού λόγου, η οποία συχνά χρησιμοποιεί ρητορικές αποκλεισμού για να περιθωριοποιήσει τους «Άλλους» και να ενισχύσει την εθνοτική ανωτερότητα της πλειονότητας (Wodak, 2015).

ΘΥΚ2.3 Σύγκριση αλβανικών με άλλες γλώσσες χαμηλού κύρους

Στη συγκεκριμένη ΘΥΚ, κωδικοποιήθηκαν tweets τα οποία αναφέρονται στην εισαγωγή των αλβανικών συγκρίνοντάς τη με μια αντίστοιχη εισαγωγή γλωσσών επίσης χαμηλού κύρους όπως τα «πακιστανικά» (Μοτίβο 1), τα μακεδονικά «Μοτίβο 2), τα τουρκικά (Μοτίβο 3) και τα αραβικά (Μοτίβο 4). Η συσχέτιση των αλβανικών με τις συγκεκριμένες γλώσσες, συντελείται από τους/τις χρήστες/τριες πιθανώς με σκοπό να ομαδοποιήσουν γλώσσες των οποίων οι ομιλητές/τριες έχουν με κάποιο τρόπο σχέση με την Ελλάδα, είτε ως μετανάστες/τριες (αλβανικά, «πακιστανικά») είτε απλά ως πολίτες/ισσες χωρών με τις οποίες η Ελλάδα έχει τεταμένες διακρατικές σχέσεις (μακεδονικά, τουρκικά). Προσθέτοντας στην εξίσωση, στο επιχείρημά τους, μια ακόμη γλώσσα χαμηλού κύρους, οι χρήστες/τριες επιδιώκουν να γίνουν πιο άμεσοι/ες, φέροντας ένα «παράδειγμα» και ομαδοποιώντας γεγονότα.

Για παράδειγμα στο tw_29, «Ο #Κασσελάκης προτείνει τα Αλβανικά για γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Σε λίγο ετοιμάζει ρελάνς ο #Γεωργιάδης με πακιστανικά.», ο/η χρήστης/τρια αναφέρεται στον Γεωργιάδη και στα «πακιστανικά» (Μοτίβο 1), καθώς τον Δεκέμβριο του 2023 ο τότε Υπουργός Εργασίας Άδωνις Γεωργιάδης σε συνάντησή του με τον Πακιστανό ομόλογό του άφησε να εννοηθεί ότι θα υπάρξει διακρατική

συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και το Πακιστάν σε μια προσπάθεια αναζήτησης εργατικών χεριών για την Ελλάδα (Documento, 2023)¹³. Ο/Η συγγραφέας του tweet, υπαινίσσεται ότι από τη στιγμή που προτάθηκαν τα αλβανικά ως γλώσσα επιλογής, δεν θα είναι περίεργο να συμβεί το ίδιο και με τα πακιστανικά, μιας και αυτά θα αποτελούν γλώσσα μεταναστών/τριών στην Ελλάδα.

tw_29 «Ο #Κασσελάκης προτείνει τα Αλβανικά για γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Σε λίγο ετοιμάζει ρελάνς ο #Γεωργιάδης με πακιστανικά.»

Αρχικά, η/ο χρήστρια/στης, επιλέγει τον όρο «πακιστανικά» για να αναφερθεί στην εθνική γλώσσα του Πακιστάν, ωστόσο, η ορθή ονομασία της γλώσσας είναι «ουρντού». Η γλωσσική αυτή επιλογή, αποτυπώνει τη στάση του χρήστη απέναντι τόσο σε μια εθνική ομάδα όσο και στην ίδια τη γλώσσα. Φαίνεται πως το μήνυμα που προσπαθεί να περάσει, δεν αφορά τη γλώσσα καθαυτή, τα ουρντού, αλλά την εθνική ομάδα που τα ομιλεί, δηλαδή τους/τις Πακιστανούς/ές. Μάλιστα, αναφερόμενος στο ότι το επόμενο βήμα μετά την εισαγωγή των αλβανικών, θα είναι η εισαγωγή των πακιστανικών ως «ρελάνς» που «ετοιμάζει» ο Γεωργιάδης, ο/η χρήστης/τρια επιχειρεί να ισοπεδώσει τη σοβαρότητα της δήλωσης Κασσελάκη. Με τη χρήση ενός χαρτοπαικτικού όρου, ο/η χρήστης/τρια δομεί το tweet ούτως ώστε η αναφορά στις δύο αυτές γλώσσες να παραπέμπει σε ένα παιχνίδι όπου Κασσελάκης και Γεωργιάδης «ποντάρουν», ειρωνευόμενος κατά αυτό τον τρόπο την αξία των συγκεκριμένων γλωσσών στο ελληνικό σχολείο.

Με τη χρήση της λέξης «ρελάνς» για να περιγράψει την υποτιθέμενη «απάντηση» του Γεωργιάδη, το tweet αποδίδει στην πρόταση των αλβανικών ένα στοιχείο ειρωνείας, παρουσιάζοντάς τη ως ανούσια πολιτική πρόταση. Το tweet ενσωματώνει ρατσιστικά στοιχεία μέσα από την επιλογή της λέξης «πακιστανικά». Η επιλογή αυτή, υπονοεί πως αυτές οι γλώσσες δεν έχουν θέση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ενισχύοντας τη στερεοτυπική εικόνα των μεταναστών ως μη αποδεκτών στο πολιτισμικό ή εκπαιδευτικό περιβάλλον της Ελλάδας (Bonilla-Silva, 1997). Ο/η χρήστης/τρια μέσα από την επιλογή του/της να αναφερθεί στα ουρντού ως «πακιστανικά» αποτυπώνει την επιθυμία του/της να σταθεί περισσότερο στους ομιλητές της γλώσσας και όχι στη γλώσσα ως εκπαιδευτικό στοιχείο. Οι Αλβανοί/ίδες και οι Πακιστανοί/ές, αποτελούν μεταναστευτικές ομάδες στην ελληνική κοινωνία και η αναφορά τους στην ίδια πρόταση από τον/την χρήστη/τρια δεν είναι τυχαία αλλά αποτελεί στρατηγική του αντι-μεταναστευτικού λόγου, εκφράζοντας τη δυσαρέσκεια για τις αντίστοιχες γλώσσες με ειρωνικό τρόπο προκειμένου να υποβαθμίσει συνολικά τις συγκεκριμένες γλώσσες και τους/τις ομιλητές/τριές τους.

Στο tw_27, ο/η χρήστης/τρια θεωρεί ότι η πρόταση του Κασσελάκη, αποτελεί το ξεκίνημα για νέες εκπαιδευτικές πολιτικές στην Ελλάδα: Την εισαγωγή της

¹³ Documento: «Πακιστανός υπουργός καρφώνει τον Άδωνη Γεωργιάδη: 500.000 οι μετανάστες», Δεκέμβριος 19, 2023.

μακεδονικής και τουρκικής γλώσσας στα σχολεία (Μοτίβο 2 και 3). Η επιλογή των συγκεκριμένων γλωσσών από τον/την χρήστη/τρια δεν είναι τυχαία. Χρησιμοποιεί τις δύο αυτές γλώσσες ως αφορμή ώστε να υπονοήσει τη σχέση που έχει η Ελλάδα με τα αντίστοιχα κράτη, την Β. Μακεδονία και την Τουρκία. Μπορεί να λεχθεί, ότι με αυτό τον τρόπο, ο/η χρήστης/τρια θεωρεί ότι η πρόταση του Κασσελάκη για τα αλβανικά δεν τοποθετεί ως προτεραιότητα τα εθνικά συμφέροντα.

tw_27 «Ο Κασσελάκης πρότεινε να μπουν στα σχολεία τα Αλβανικά ως γλώσσα επιλογής...Και είναι μόνο η αρχή. Σε δεύτερη φάση θα προτείνει Μακεδονική και Τουρκική γλώσσα. Ακόμη και ο Αλέξης φαντάζει τετραπέρατος μπροστά σ αυτόν τον μ@λακα»

Μάλιστα, κάνοντας υβριστική επίθεση στον Κασσελάκη χαρακτηρίζοντάς τον «μαλάκα», διαφαίνεται εντονότερα η επικριτική διάθεση του/της χρήστη/τριας απέναντι στη δήλωση Κασσελάκη και συνάμα η αγανάκτηση προς τον ίδιο τον Κασσελάκη. Προκειμένου να αναδείξει την αποδοκιμασία του και το προφύλ των υπαίτιων της επικείμενης κατάρπτωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ο/η χρήστης/τρια επικαλείται τον πρώην πρόεδρο του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, Α. Τσίπρα και τον χαρακτηρίζει «τετραπέρατο», συγκριτικά με τον Κασσελάκη.

Το Χ (Twitter), αποτελεί ένα από τα ψηφιακά περιβάλλοντα στο οποίο παρατηρείται εντονότερα η τάση χρήσης υβριστικής φρασεολογίας εκφράζοντας αρνητικές και ακραίες ιδεολογίες (Pitropakis et al., 2020), καθώς εκείνες φαίνεται να τραβούν περισσότερο την προσοχή και να διατηρούν έναν χώρο συνεχών αλληλεπιδράσεων (Ott, 2017). Ειδικότερα, στο Χ (Twitter) οι χρήστες/τριες εκφέρουν συστηματικά ξενοφοβικές στάσεις χρησιμοποιώντας υβριστικό λεξιλόγιο με έντονα στοιχεία θυμού και μίσους, καθώς αισθάνονται ότι η σχετική ανωνυμία και προστασία που προσφέρει η «ασφάλεια» της οθόνης του υπολογιστή τους αποτελεί τον κατάλληλο χώρο εκφοράς αντι-μεταναστευτικών και ρατσιστικών ιδεολογιών χωρίς κοινωνικές επιπτώσεις (Keipi et al., 2017· Pontiki, et al., 2020).

ΘΥΚ2.4 Σύγκριση αλβανικών-Αλβανίας

Στις προηγούμενες ΘΥΚ, η επιχειρηματολογία που ακολούθησαν οι χρήστες/τριες στα tweets τους, σύγκρινε τα αλβανικά με άλλες γλώσσες χαμηλού και υψηλού κύρους, προκειμένου να επιβεβαιώσουν το χαμηλό κύρος της αλβανικής γλώσσας και εν τέλει τη μη αξία εισαγωγής της στο ελληνικό σχολείο. Στη συγκεκριμένη ΘΥΚ ωστόσο, τα tweets αναφέρονται αρχικά στην Αλβανία ως χώρα, με σκοπό να αποδείξουν το χαμηλό κύρος της ίδιας της γλώσσας (Μοτίβο 1).

tw_20 «Τώρα δηλαδή ο κασσελακης θεώρησε υπερδύναμη την Αλβανία και θέλει να μάθουν τα παιδιά μας Αλβανικά;;; ΤΙ ΝΑ ΠΩ ΉΧΙ ΤΙ ΝΑ ΠΩ.»

Για παράδειγμα, στο tw_20, η αξία της εκμάθησης αλβανικής έγκειται στην ανάπτυξη της Αλβανίας ως χώρα/κράτος. Με τη φράση «Τώρα δηλαδή ο κασσελακης θεώρησε υπερδύναμη την Αλβανία», διαφαίνεται ότι ο/η χρήστης/τρια πιστεύει ακριβώς το αντίθετο. Η Αλβανία στα κράτη με μεγάλη επιρροή, άρα αντίστοιχα και η εθνική της γλώσσα δεν αποτελεί εφόδιο για «τα παιδιά μας». Αναφερόμενος/η στον μαθητικό πληθυσμό ως «παιδιά μας», ο χρήστης/τρια καταφέρνει να δημιουργήσει ένα πιο συναισθηματικό κλίμα αγωνίας για το μέλλον της εκπαίδευσης των μαθητριών/τών, χωρίς ίσως να λαμβάνει υπόψη του/της ότι στα «παιδιά μας» συμπεριλαμβάνονται και μαθητές/τριες με αλβανική καταγωγή. Μάλιστα, γράφοντας «και θέλει να μάθουν τα παιδιά μας αλβανικά» εννοώντας ο Κασσελάκης, βάζει στο στόχαστρο τον τελευταίο παρουσιάζοντας τη δήλωσή του ως μια προσωπική επιθυμία, αγνοώντας πλήρως το πλαίσιο συνάντησης με μέλη της αλβανικής κοινότητας. Κατά αυτό τον τρόπο, ο/η χρήστης/τρια καταφέρνει να περάσει την ιδέα ότι η συγκεκριμένη δήλωση εκφράστηκε από ένα και μόνο άτομο, αποτελεί προσωπική επιθυμία και έτσι δεν εκφράζει την πλειοψηφία.

ΘΚ3 Τα αλβανικά ως στοιχείο ταυτότητας

Στη ΘΚ3, κωδικοποιήθηκαν tweets τα οποία παρουσιάζουν την αλβανική γλώσσα ως ένα στοιχείο ταυτότητας αποδίδοντάς της στερεοτυπικά χαρακτηριστικά βάσει των ομιλητών/τριών της (ΘΥΚ3.1) και συνδέοντάς τη με την με το αλβανικό κράτος (ΘΥΚ3.2). Στη συγκεκριμένη ΘΚ, αναδεικνύονται οι τρόποι με τους οποίους οι συγγραφείς των tweets επιλέγουν να εκφράσουν την αντίθεσή τους απέναντι στη δήλωση του Κασσελάκη, φέρνοντας στο προσκήνιο μοτίβα που σχετίζονται με στερεότυπα για την αλβανική κοινότητα.

ΘΥΚ3.1 Συσχέτιση γλώσσας και λαού (αλβανικά-Αλβανοί)

Στη ΘΥΚ3.1, τα tweets προβάλλουν την εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας ως άρρηκτα συνδεδεμένης με τα στερεοτυπικά χαρακτηριστικά που έχουν αποδοθεί στους/στις Αλβανούς/ίδες. Για παράδειγμα, το tw4, που σαρκαστικά συνδέει τα αλβανικά με εγκληματικές συμπεριφορές («Μάθημα πρώτο: "Ψηλά τα χέρια, ληστεία"»), υπονοεί ότι η εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας σημαίνει και εκμάθηση δεξιοτήτων για ληστεία (Μοτίβο 1), εστιάζοντας σε στερεότυπα που παρουσιάζουν τους/τις Αλβανούς/ίδες ως εγκληματική ομάδα. Με τον σχεδόν τηλεγραφικό τρόπο που ο/η συγγραφέας του έχει επιλέξει να παραθέσει τις σκέψεις του/της για το θέμα

-μιας και απουσιάζουν τα ρήματα και στις δύο προτάσεις- δημιουργείται ένα κλίμα όπου τόσο ο/η συγγραφέας όσο και οι αποδέκτες/τριες του tweet, καλούνται να φανταστούν ένα σχολείο στο οποίο η πρόταση του Κασσελάκη θα αποτελούσε πραγματικότητα. Το συγκεκριμένο σχόλιο χρησιμοποιεί τον σαρκασμό για να διαβάσει την πρόταση, ενισχύοντας την αρνητική εικόνα για την αλβανική κοινότητα. Ο/η χρήστης/τρια φαντάζεται ήδη πώς θα είναι το πρώτο μάθημα αλβανικής γλώσσας, επιλέγοντας να αναπαράγει μια στερεοτυπική απεικόνιση των Αλβανών/ίδων ως εγκληματιών. Αν και η φράση θα μπορούσε να θεωρηθεί χιουμοριστική από κάποιους/ες, στην πραγματικότητα ενισχύει ξενοφοβικές και ρατσιστικές αντιλήψεις, προάγοντας και κανονικοποιώντας μια αρνητική εικόνα για μια ολόκληρη εθνική ομάδα. Μάλιστα, η ένταξη αυτής της φράσης μέσα στο πλαίσιο της σχολικής αίθουσας, αποτυπώνει με πιο γλαφυρό τρόπο την άποψη του/της συντάκτη/τριας του tweet ότι η ιδιότητα του «κλέφτη» αφορά συνολικά τους/τις Αλβανούς/ίδες, ακόμη και τα παιδιά αυτών στα οποία δε θα διδάσκεται η αλβανική γλώσσα, καθώς το μόνο χαρακτηριστικό τους είναι η εγκληματική τους φύση.

tw_4 «Τα αλβανικά γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Μάθημα πρώτο: “Ψηλά τα χέρια, ληστεία”»

Η διάδοση τέτοιων ρατσιστικών αφηγημάτων στα ΜΚΔ, αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο επηρεάζεται από τη δυναμική του ψηφιακού λόγου. Μέσα από τη χρήση συμβάσεων, όπως τα hashtags, οι χρήστες/τριες του Χ (Twitter) μπορούν να διαμορφώνουν και να διακινούν λόγους που ενισχύουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους/τις μετανάστες/τριες, εν προκειμένω για τους/τις Αλβανούς/ίδες. Το Χ (Twitter) εξάλλου, αποτελεί ένα περιβάλλον το οποίο καλλιεργεί και «επιβραβεύει» (μέσω των «likes» και των Τάσεων, όπου εντάσσονται οι δημοφιλέστερες θεματικές) τις αρνητικές και ακραίες ιδεολογίες, καθώς εκείνες φαίνεται να τραβούν περισσότερο την προσοχή και να διατηρούν έναν χώρο συνεχών αλληλεπιδράσεων (Ott, 2017· Ekman, 2019). Για παράδειγμα, απόψεις όπως «τα Αλβανικά δεν ανήκουν εδώ» ή «τα Αλβανικά είναι η γλώσσα των ληστών» αναπαράγουν στερεότυπα και τροφοδοτούν τον αντι-μεταναστευτικό λόγο, παρουσιάζοντας την αλβανική κοινότητα ως ξένη και επικίνδυνη (Wodak, 2015), γεγονός που συνέβαλε στην ανάρτηση εκατοντάδων tweets και στην έντονη αλληλεπίδραση των χρηστών/τριών.

Επιπλέον, στο tw_11, χρησιμοποιείται από τον/την χρήστη/τρια το μεταφορικό σχήμα της «μόλυνσης» («αυτούς που μόλυναν τη χώρα») ως εργαλείο απανθρωποποίησης της αλβανικής κοινότητας, συνδέοντας την παρουσία τους με έναν υποτιθέμενο κίνδυνο για την «καθαρότητα της Ελλάδας». Η αναφορά στη «μόλυνση» παραπέμπει σε ιατρικής φύσεως θέματα, όπου μια μόλυνση από έναν ιό μπορεί να αποβεί μοιραία για τον οργανισμό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο «οργανισμός» φαίνεται να είναι η Ελλάδα και ο «ιός» οτιδήποτε συνεπάγεται με την αλβανική κοινότητα. Τέτοιου είδους συσχετισμοί, χρησιμοποιούνται συχνά στο ρατσιστικό λόγο για να υποδηλώσουν ότι οι μετανάστες/τριες είναι «φορείς»

καταστροφικών συνεπειών και συνεπώς επικίνδυντοι για την κοινωνία, όπως ακριβώς ένας ιός που εξαπλώνεται (van Dijk, 1997). Μάλιστα, ο/η χρήστης/τρια, επιλέγει λέξεις όπως «Σε αυτούς» και καταφέρνει να κατασκευάσει ένα προφίλ για τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες, χωρίς να αναφερθεί ρητά σε εκείνους/ες.

tw_11 «Τι είπε σήμερα το λαμόγιο ο #Κασσελακης; Τα αλβανικά δεύτερη γλώσσα; Σε ποιους; Σ αυτούς που μόλυναν τη χώρα και την κατάντησαν σαν τη δική τους; Αλλά τι λέω, η ισλαμοποίηση της Ελλάδας είχε ήδη ξεκινήσει απ το 90 κάτι που κουβαλήθηκαν εδώ. Πρωτοπόροι όσο να πεις οι εθνοπροδότες μας»

Επιπλέον, με τη φράση «κουβαλήθηκαν εδώ» αν και δεν αναφέρεται ρητά στο ποιοι είναι αυτοί που «κουβαλήθηκαν» υπονοεί τους Αλβανούς μετανάστες, αφού αναφέρεται και στη δεκαετία του 90', η οποία αποτελεί και την κυριότερη χρονική περίοδο μετακίνησης των Αλβανών/ίδων. Οι Αλβανοί/ίδες, λοιπόν, παρουσιάζονται ως ανεπιθύμητους εισβολείς στο «εδώ». Ο χρήστης/τρια, αποφεύγοντας να κατονομάσει την κοινότητα στην οποία αναφέρεται, κατασκευάζει ταυτόχρονα ένα χιαστό σχήμα: «Αυτοί», δηλαδή οι Αλβανοί και «Εμείς» που ζούμε «εδώ», δηλαδή στην Ελλάδα, στην οποία και «κουβαλήθηκαν» από «εκεί», δηλαδή από την Αλβανία. Μέσω αυτού του σχήματος, αντλεί από τον αντι-μεταναστευτικό λόγο, προκειμένου να ενισχύσει τον φόβο προς τον/την «Άλλο/η, να εδραιώσει τον αποκλεισμό και εν τέλει να «δικαιολογήσει» την απόρριψη της πρότασης Κασσελάκη.

Η χρήση του όρου «ισλαμοποίηση» συνδέει τους/τις Αλβανούς/ίδες με υποτιθέμενες θρησκευτικές απειλές, παρά το γεγονός ότι η αλβανική κοινότητα δεν είναι στην πλειονότητά της μουσουλμανική. Αυτή η στρατηγική ενισχύει τον φόβο για αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων/ίδων, δημιουργώντας ένα αφήγημα απειλής μεταξύ του «Εμείς» και του «Αυτοί» (Wodak, 2015). Μάλιστα, περιέχει στοιχεία ισλαμοφοβίας, καθώς ο χρήστης/τρια αναπαράγει την ιδέα ότι οι μετανάστες/τριες που έρχονται στην Ελλάδα είναι κυρίως μουσουλμάνοι/ες και στοχεύουν στη μεταστροφή από την ορθοδοξία, γεγονός που συνδέεται με αρνητικά στερεότυπα όσον αφορά το Ισλάμ ως θρησκεία, ενώ παράλληλα ενισχύει το φόβο ότι θα διαταραχθεί η «ομοιογένεια» της Ελλάδας.

*tw_3 «Όποιος θέλει να μάθει αλβανικά να πάει στο Ελμπασάν.
#Κασσελακης»*

Στο tw_3, μέσω της φράσης «Όποιος θέλει να μάθει αλβανικά να πάει στο Ελμπασάν», ο/η χρήστης/τρια εδραιώνει τη διάκριση μεταξύ ενός «εδώ» και ενός «εκεί», κατασκευάζοντας το ποια γλώσσα και κατ' επέκταση ποια εθνική ομάδα έχει το δικαίωμα να βρίσκεται εντός ελληνικών συνόρων (Μοτίβο 3). Αυτό το «εδώ» (Ελλάδα) παρουσιάζεται ως χώρος που δεν πρέπει να περιλαμβάνει την αλβανική

γλώσσα και κοινότητα, ενώ το «εκεί» (Ελμπασάν, Αλβανία) προσδιορίζεται ως η μοναδική νόμιμη τοποθεσία για την ύπαρξη και τη χρήση της.

Το tweet αναπαράγει την ιδέα ότι οι γλώσσες θα πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη γεωγραφική θέση των χωρών και την εθνική ταυτότητα, αμφισβητώντας κατά αυτό τον τρόπο την πολυγλωσσία που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες. Παράλληλα, υπονοεί ότι η διδασκαλία της αλβανικής θα ήταν ένα είδος «εισβολής», ενισχύοντας την αντι-μεταναστευτική ρητορική και προτρέποντας όσους/ες επιθυμούν την εκμάθησή της να απομακρυνθούν από την Ελλάδα.

Το «εδώ» παρουσιάζεται ως χώρος που πρέπει να διατηρήσει την «εθνική του καθαρότητα» (Αρχάκης, 2020). Προκειμένου κάτι τέτοιο να καταστεί εφικτό, ο/η χρήστης/τρια αντλεί από τον αντι-μεταναστευτικό και εθνικιστικό λόγο, για να ενισχύσει τα όρια ανάμεσα σε «εμάς» και στους «άλλους» (Anderson, 2006). Σύμφωνα με τον/την χρήστη/τρια λοιπόν, τα αλβανικά έχουν ήδη ένα χώρο ομιλίας (Ελμπασάν) οπότε η πρόταση για την εισαγωγή τους «εδώ», στην Ελλάδα, απορρίπτεται.

Επιπρόσθετα, ο/η χρήστης/τρια επιλέγει να συνοδέψει το tweet του με μια εικόνα, το κείμενο της οποίας ύστερα από αναζήτηση στο διαδίκτυο, φαίνεται να αποτελεί δημιουργία του/της χρήστη/τρια. Η εικόνα αυτή αποτελεί διασκευή ενός κόμικ στα αγγλικά, το οποίο σατιρίζει τη μετανάστευση Μεξικανών στις Η.Π.Α.¹⁴ Ο/Η χρήστης/τρια εν προκειμένω αντικατέστησε τα λεκτικά μηνύματα του πρωτοτύπου και τα προσαρμοσε στα ελληνικά με αφορμή το θέμα των αλβανικών στο ελληνικό σχολείο. Στο πρώτο καρέ αναγράφεται: «ΤΙ; ΔΕ ΓΟΥΣΤΑΡΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΛΒΑΝΟΥΣ; ΡΑΤΣΙΣΤΗΣ ΕΙΣΑΙ;» Στο επόμενο καρέ φαίνεται ένας σερίφης να τον κοιτάζει τον προηγούμενο ομιλητή χωρίς να σχολιάζει. Στο τρίτο καρέ φαίνεται εκείνος που είπε ρατσιστή τον σερίφη να έχει πίσω του 2 ταμπέλες, στη μία αναγράφεται «Ελλάδα» και στην άλλη «Αλβανία» και ανάμεσά τους να υπάρχει ένα τοίχος δείχνοντάς τον να πηγαίνει προς την Ελλάδα. Στο επόμενο καρέ ο σερίφης λέει: «ΕΣΥ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΓΟΥΣΤΑΡΕΙΣ...»

Προκειμένου να ενισχύσει την άποψή του/της, ο/η χρήστης/τρια μέσω του κόμικ, έχει τη δύναμη να συμπυκνώσει παραστατικά τις κεντρικές ιδέες του/της και να τραβήξει την προσοχή και άλλων χρηστών/τριών μέσα στον άπειρο αλγόριθμο του Χ (Twitter) (Ott, 2017). Μέσω της εικόνας, ο/η χρήστης/τρια, φαίνεται να συμπληρώνει στην άποψή του/της ότι τα αλβανικά δεν ανήκουν εδώ, αποτυπώνοντας συνάμα την άποψή του/της για την αλβανική μετανάστευση στην Ελλάδα σε μια προσπάθεια

¹⁴ Η πρωτότυπη μορφή του κόμικ προέρχεται από ένα ανεξάρτητο διαδικτυακό κόμικ ονόματι Stonetoss, το οποίο σύμφωνα με τον δημιουργό του καυτηριάζει την αμερικανική επικαιρότητα και την κουλτούρα του διαδικτύου. Βλ. αυθεντικό κόμικ: <https://stonetoss.com/comic/su-casa-es-su-casa/>

ίσως να επεξηγήσει ότι το tweet του δεν αποτελεί ρατσιστικό λόγο. Σύμφωνα με τον/την χρήστη/τρια, δεν είναι ρατσιστές όσοι/ες «δεν γουστάρουν τους Αλβανούς», όσοι δηλαδή δε θέλουν το αλβανικό στοιχείο «εδώ», αλλά οι ίδιοι οι Αλβανοί φεύγουν από την Αλβανία και έρχονται στην Ελλάδα, γεγονός που για τον/την χρήστη/τρια εκλαμβάνεται ως άρνηση της ταυτότητάς τους.

Επιπλέον, η χρήση ενός κόμικ, το οποίο στην αυθεντική του μορφή αναφέρεται στις σχέσεις Μεξικού και Η.Π.Α. και σχολιάζει με τον ίδιο τρόπο τη μετακίνηση των Μεξικανών στην Αμερική, μπορεί να σχετίζεται ιδεολογικά, καθώς ο/η χρήστης/τρια στο λεκτικό κομμάτι του tweet του/της αναφέρθηκε σε εκτοπισμό όποιων θέλουν να μάθουν τα αλβανικά. Κατά αυτό τον τρόπο, μπορεί να ειπωθεί ότι ο/η χρήστης/τρια, συνειδητά χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο κόμικ, αν αναλογιστούμε τις μαζικές απελάσεις Μεξικανών από τις Η.Π.Α. (βλ. για παράδειγμα, Wang, 2024¹⁵, Bianco, 2024¹⁶).

Τα tw_7 και tw_49 εκφράζουν τη θέση ότι «οι ίδιοι οι ‘Αλβανοί’ δεν επιθυμούν τα αλβανικά» (Μοτίβο 4) κάτι που υπονοεί ότι η αλβανική γλώσσα δεν έχει επαρκή αξία ούτε για τους/τις ίδιους/ες τους/τις ομιλητές/τριές της. Η ρητορική αυτή αμφισβητεί έμμεσα την ανάγκη εισαγωγής της γλώσσας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και παρουσιάζει την πρόταση ως περιττή.

tw_7 «εντωμεταξύ τα αλβανικά έχουν σταματήσει να τα μιλάνε οι περισσότεροι αλβανοί»

Πιο συγκεκριμένα, στο tw_49, αναπαράγονται διάφορα στερεότυπα γύρω από την ταυτότητα των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών στην Ελλάδα, κυρίως όσον αφορά στη γλώσσα και την ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία. Αρχικά, ο/η χρήστης/τρια διατυπώνει τη θέση ότι «Αλβανοί 35αρηδες έχουν γεννηθεί εδώ» και «μιλούν ελληνικά όπως και τα παιδιά τους», κάτι που υπονοεί ότι η ελληνική γλώσσα έχει ήδη εδραιωθεί ως βασικό στοιχείο της ταυτότητάς τους. Μέσω αυτής της παραδοχής, δημιουργείται η αίσθηση ότι η εκμάθηση αλβανικών δε θα είναι χρήσιμη, καθώς οι Αλβανοί/ίδες δεύτερης και τρίτης γενιάς έχουν ήδη προσαρμοστεί ή μάλλον αφομοιωθεί πλήρως, στον ελληνικό πολιτισμό και τον κυρίαρχο γλωσσικό κώδικα.

¹⁵ “Millions of Mexican Americans were deported in the 1930s. Are we about to repeat this ‘ethnic cleansing?’”, The Guardian.

¹⁶ “The US Has Deported Immigrants En Masse Before. Here’s What Happened. Donald Trump has promised to deport millions on “Day One.” He wouldn’t be the first president to round up undocumented immigrants en masse.”, Politico.

tw_49 «Αλβανοί 35αρησες έχουν γεννηθεί εδώ.Λογικά μιλούν ελληνικά όπως κ τα παιδιά τους που πηγαίνουν σε ελληνικά σχολεία.Οι περισσότεροι αρνούνται την καταγωγή τους,ούτε ξέρουν #αλβανικά ούτε θέλουν να μάθουν.Ποια η σημασία τότε της πρότασης του #ΣΥΡΙΖΑ για αλβανικά στα σχολεία; []»

Αυτό το επιχείρημα ενισχύεται και από τη δήλωση ότι «οι περισσότεροι αρνούνται την καταγωγή τους» και «ούτε ξέρουν #αλβανικά ούτε θέλουν να μάθουν». Η δήλωση αυτή παρουσιάζει τους Αλβανούς μετανάστες ως άτομα τα οποία δεν επιθυμούν να διατηρήσουν τη γλωσσική και πολιτισμική τους κληρονομιά, ενισχύοντας έτσι την ιδέα ότι η εκμάθηση των αλβανικών στα ελληνικά σχολεία είναι ανούσια. Αυτή η θέση, όμως, συχνά στηρίζεται σε στερεότυπα που προσπαθούν να μειώνουν τη σημασία διατήρησης της πολιτισμικής ταυτότητας των μειονοτικών ομάδων, υποδηλώνοντας ότι οι όποιες γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές θα πρέπει να εξαλείφονται για να επιτευχθεί η πλήρης ενσωμάτωση. Με τον τρόπο αυτό, το συγκεκριμένο tweet συμβάλλει σε μια μορφή θεσμικού ρατσισμού, σύμφωνα με την οποία η γλώσσα και η καταγωγή δεν τυγχάνουν θεσμικής υποστήριξης, εάν ήδη δεν τυγχάνουν αποδοχής από τα ίδια τα μέλη της κυρίαρχης εθνικής ομάδας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο tweet, αποτελεί ένα ανάμεσα σε πολλά, στο οποία παρατηρήθηκε ότι οι χρήστες/τριες στον λόγο τους, δεν συμπεριλάμβαναν τις «Αλβανίδες». Αν και έχει μελετηθεί η χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας στο Χ (Twitter), αναδεικνύοντας το ως ένα εύφορο περιβάλλον που μπορεί να βοηθήσει στη διάδοση συμπεριληπτικών πρακτικών λόγου (Núñez-Román, et al., 2023· Johnson, 2024), εντούτοις κάτι τέτοιο δεν έχει μελετηθεί στο ελληνικό Χ (Twitter). Με βάση τα παραπάνω, οι χρήστες/τριες χρησιμοποιώντας μόνο το αρσενικό γένος για να αναφερθούν στους/στις Αλβανούς/ίδες, όπως «Αλβανοί 35ηδες» «οι περισσότεροι Αλβανοί» «Αυτοί», ενισχύουν παράλληλα και την ιδέα ότι οι Αλβανοί μετανάστες στην Ελλάδα, ως οικονομικοί κυρίως μετανάστες, επέλεξαν χειρωνακτικές εργασίες και στην πλειονότητά τους ταυτίστηκαν με εργάτες και όχι εργάτριες, αφήνοντας «πίσω» τις Αλβανίδες. Παράλληλα, ο/η χρήστης/τρια ομαδοποιεί αδιακρίτως άτομα που γεννήθηκαν στην Ελλάδα ως 'Αλβανούς' και ταυτόχρονα θεωρεί ότι αρνούνται την καταγωγή τους.

Τέλος, θέτοντας το ερώτημα «ποια η σημασία τότε της πρότασης του #ΣΥΡΙΖΑ για αλβανικά στα σχολεία;» υποδηλώνει μια αμφισβήτηση των πολιτικών που προωθούν τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς των Αλβανών/ίδων. Αυτή η ρητορική στοιχειοθετείται από τη λογική ότι οι μειονοτικές γλώσσες δεν είναι αναγκαίο να προάγονται, αφού οι ίδιοι/ες οι ομιλητές/τριές τους τις απορρίπτουν (Triandafyllidou & Gropas, 2007). Η άποψη αυτή, όμως, αποκρύπτει τον ρόλο του θεσμικού ρατσισμού και της κοινωνικής πίεσης για ενσωμάτωση, τα οποία και μπορούν να επηρεάσουν την επιλογή των ατόμων να διατηρήσουν ή μη, τη μητρική τους γλώσσα. Οι παραπάνω αντιλήψεις όπως φαίνεται από την ανάλυση του tweet, δημιουργούν

ένα κλίμα αμφισβήτησης της αξίας της πολυπολιτισμικότητας στα σχολεία και της προώθησης των αλβανικών ως γλώσσας επιλογής, γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί και ένας από τους λόγους της μη ένταξής τους στο ελληνικό σχολείο, αλλά και απόρροια αυτής.

Μία ακόμη διάσταση της σύνδεσης της πρότασης Κασσελάκη με την ταυτότητα των Αλβανών/ίδων αποτυπώνεται και στο Μοτίβο 5, όπου το tw_42, κάνει ρητή νύξη στα «σπαστά» ελληνικά των δίγλωσσων αλβανικής καταγωγής.

tw_42 «Η φάση από εχθές μετά την πρόταση Κασελ για τ Αλβανικά

“Καμυσε τα” [🤔🤔🤔]»

Η ειρωνεία στη φράση «Καμυσε τα» προέρχεται από την υποτιθέμενη αδυναμία των δίγλωσσων αλβανικής καταγωγής να μιλήσουν άπταιστα ελληνικά. Αυτό αντανakλά μια συγκεκριμένη γλωσσική ιδεολογία που θεωρεί την άριστη γνώση των ελληνικών ως απαραίτητο στοιχείο ένταξης των μεταναστών/τριών. Σε αντίθετη περίπτωση η οποιαδήποτε απόκλιση από τον πρότυπο τρόπο ομοίας της ελληνικής εκλαμβάνεται ως στοιχείο προδίδει το μεταναστευτικό υπόβαθρο των ατόμων, νομιμοποιώντας έτσι ρατσιστικές συμπεριφορές μέσω του λόγου (Blommaert, 2010). Ο/Η χρήστης/τρια, έχει τοποθετήσει σε εισαγωγή τη φράση «Καμυσε τα», η οποία δεν είναι άλλη από τη φράση «Γάμησε τα» με μη πρότυπη ορθογραφία, δηλαδή με αντικατάσταση του γράμματος «Γ» με το «Κ» και «υ» αντί «η», προκειμένου να υπονοηθεί ότι ο/η χρήστης/τρια «τεκνοθετεί» μια προφορά στο λόγο του που παραπέμπει σε ορισμένους/ες δίγλωσσους/ες αλβανικής καταγωγής. Σε συνδυασμό μάλιστα με τα εικονίδια (emoji) που γελούν 😂 αποτυπώνεται η ειρωνική και χλευαστική διάθεση του/της χρήστη/τριας να σχολιάσει αρνητικά την πρόταση Κασσελάκη, αναφερόμενος στη γλωσσική «ανεπάρκεια» των Αλβανών/ίδων στην ελληνική γλώσσα.

Σε συνδυασμό με άλλα tweets που υποστηρίζουν ότι οι Αλβανοί/ίδες «δεν ξέρουν ούτε θέλουν να μάθουν αλβανικά» ακριβώς επειδή «είναι γεννημένοι στην Ελλάδα», τίθεται το ερώτημα για τη γλωσσική και πολιτισμική τους ταυτότητα: αν τελικά «ούτε ελληνικά» μιλούν τέλεια (tw_42) , τότε ποια γλώσσα μιλούν αυτά τα άτομα;

Ο χλευασμός της γλωσσικής ικανότητας των δίγλωσσων, παράλληλα με την αμφισβήτηση της γλωσσικής τους ταυτότητας, αποκαλύπτει έντονα στοιχεία αντι-μεταναστευτικού λόγου. Ο/Η χρήστης/τρια εν προκειμένω, χρησιμοποιεί τη γλωσσική απόκλιση ως εργαλείο αποκλεισμού, υπονοώντας ότι οι αλβανικής καταγωγής μετανάστες/τριες δεν ανήκουν ούτε γλωσσικά ούτε πολιτισμικά στην Ελλάδα. Με αυτό τον τρόπο, η γλώσσα γίνεται μέσο κοινωνικής ιεράρχησης (van Dijk, 1992), ενώ τα «σπαστά ελληνικά» λειτουργούν ως «σύμβολο» της μη ενσωμάτωσης στον ελληνικό πολιτισμό.

ΘΥΚ3.2 Σε σχέση με το κράτος (αλβανικά-Αλβανία)

Στη ΘΥΚ3.2, η αξία εκμάθησης της αλβανικής γλώσσας έγκειται στις αντιλήψεις που υπάρχουν γύρω από την αναπτυξιακή θέση της Αλβανίας ως κράτος. Οι χρήστες/τριες στα tweets τους επικεντρώθηκαν στην υπόσταση του αλβανικού κράτους και την οικονομική της ανάπτυξη, προκειμένου να εξηγήσουν και να αποδείξουν ταυτόχρονα την αντίστοιχη θέση της αλβανικής γλώσσας. Στο tw_10, παρατηρείται η προσπάθεια του χρήστη/τριας να καταγράψει τι θα απαντούσε η βουλευτρια του ΣΥ.ΡΙΖ.Α Θ. Τζάκρη στις δηλώσεις του Στ. Κασσελάκη για την αλβανική γλώσσα, αποτυπώνοντας με αυτόν τον τρόπο και την προσωπική του/της άποψη επί του θέματος. Ο/Η χρήστης/τρια στη συγκεκριμένη περίπτωση χρησιμοποιεί την εικόνα ως το μέσο μετάδοσης του μηνύματός του/της. Στο Χ (Twitter) εξάλλου, οι εικόνες/φωτογραφίες είναι ένας από τους συχνότερους τρόπους ανάρτησης περιεχομένου (Ott, 2017), το οποίο είναι άμεσο, περιεκτικό και καταναλώνεται εύκολα από τους/τις χρήστες/τριες. Εδώ ο/η χρήστης/τρια επιλέγει μια φωτογραφία της Θ. Τζάκρη, βουλευτριας του ΣΥ.ΡΙΖ.Α.

Τα «Louboutin» αποτελούν μια ακριβή μάρκα υποδημάτων, τα οποία και υπονοείται από τον χρήστη ότι η κα Τζάκρη, δε θα ήταν διατεθειμένη να χρησιμοποιήσει για να βρεθεί στο «Αργυρόκαστρο» Μέσω αυτής της φράσης, εγείρεται ένα ταξικό ζήτημα μεταξύ της ακριβής γόβας και της φτωχής χώρας. Το κύρος που εκπέμπει το ακριβό ντύσιμό της δε συνάδει με το χαμηλό κύρος της Αλβανίας.

*tw_10 «Όχι αγάπη μου...δεν θα πάω εγώ με τις Louboutin στο Αργυρόκαστρο!!!
Αλβανικά [Εικόνα: Απεικονίζεται η κ. Τζάκρη, βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ να ακούει
από το ακουστικό της κάτι και να απαντά «Τι;; Εκτοθ από PowerPoint... να τους
πω να μάθουν και αλβανικά;;;» να έχει τοποθετηθεί ως λεζάντα στην εικόνα σαν
να την λέει η ίδια]»*

Ο σχολιασμός αυτός υπονοεί ότι η αλβανική γλώσσα δεν έχει θέση στην ελληνική παιδεία, σε ένα πλαίσιο όπου το αλβανικό κράτος θεωρείται κατώτερο ή αδιάφορο για τα ελληνικά συμφέροντα.

Η συστηματική αναπαραγωγή αυτών των μοτίβων στον λόγο των χρηστών/τριών, υπογραμμίζει την ύπαρξη βαθιά ριζωμένων στερεοτύπων και τον φόβο απώλειας της ελληνικής εθνικής ταυτότητας μέσω της «εισβολής» μιας άλλης εθνικής γλώσσας. Οι αντιδράσεις των χρηστών/τριών φαίνεται να μεταφέρουν τα στερεότυπα περί κατωτερότητας, εγκληματικότητας και εθνικής «απειλής» από τη φυσική στην ψηφιακή σφαίρα, υποδεικνύοντας ότι ο δημόσιος λόγος που διαμορφώνεται στο Twitter αντικατοπτρίζει ευρύτερες κοινωνικές αντιλήψεις (Murthy, 2012).

ΘΥΚ4 Τα αλβανικά ως πολιτική πρόταση

Η ΘΚ4 επικεντρώνεται στις απόψεις των χρηστών/τριών του Χ (Twitter) που αντιλαμβάνονται την πρόταση Κασσελάκη για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία ως έναυσμα για σύνδεσή της με την πολιτική σκηνή, και τοποθετώντας τη σε συγκεκριμένες κομματικές προσεγγίσεις. Οι πέντε υποκατηγορίες που ακολουθούν αναδεικνύουν ακριβώς αυτές διαφορετικές πτυχές της πολιτικής διάστασης που πήρε η πρόταση στο Χ (Twitter).

ΘΥΚ4.1 Τα αλβανικά και οι σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας

Σε αυτή την υποκατηγορία, οι χρήστες/τριες σχολιάζουν την πρόταση με βάση τις διακρατικές σχέσεις Ελλάδας και Αλβανίας, επικαλούμενοι/ες την ένταση που χαρακτηρίζει την ιστορική και πολιτική σχέση των δύο χωρών. Στα συγκεκριμένα tweets επικρατεί έντονα η άποψη ότι η δήλωση περί αλβανικών στα ελληνικά σχολεία, ισούται με **προδοσία των εθνικών συμφερόντων** (Μοτίβο 1).

tw_31 «Και φυσικά να απεμπολίσουμε κάθε δίκαιο αίτημα της Ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία ώστε να έρθουμε ακόμα πιο κοντά στη γείτονα. Είναι πολλές οι ψήφοι #Κασσελακη . Μήπως να ετοιμαζόμαστε και για εισαγωγή του Κορανίου ως υποχρεωτικό μάθημα να παναγαμηθεί?»

Για παράδειγμα, στο tw_31 ο/η χρήστης/τρια κάνει χρήση συναισθηματικά φορτισμένης γλώσσας με έντονη πολιτική και ιδεολογική κριτική. Με τη φράση «Και φυσικά να απεμπολίσουμε κάθε δίκαιο αίτημα της Ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία», φανερώνεται η αντίληψη του/της χρήστη/τριας, ότι η πρόταση για τα αλβανικά στα ελληνικά σχολεία ενδέχεται να οδηγήσει σε υποχωρήσεις όσον αφορά τα δικαιώματα της ελληνικής μειονότητας που ζει στην Αλβανία. Η διατύπωση αυτή αποκαλύπτει έναν φόβο για ανισορροπία στις σχέσεις των δύο κρατών. Η σύνδεση των αλβανικών με την απειλή κατά της ελληνικής μειονότητας αντικατοπτρίζει τη λογική της διατήρησης της εθνικής κυριαρχίας μέσω της γλωσσικής ομοιογένειας (van Dijk, 1997). Ήδη, λοιπόν, από την πρώτη κιόλας φράση, ο/η χρήστης/τρια δείχνει τη στάση του απέναντι σε πολιτικές που θεωρεί ότι θυσιάζουν τα εθνικά συμφέροντα στο βωμό της υποτιθέμενης βελτίωσης των σχέσεων με την Αλβανία («ώστε να έρθουμε ακόμα πιο κοντά στη γείτονα»).

Με τη φράση «Είναι πολλές οι ψήφοι #Κασσελακη» κατηγορεί τον Στέφανο Κασσελάκη ότι στόχος του είναι η εξυπηρέτηση εκλογικών σκοπιμοτήτων, καθώς το ποσοστό των Αλβανών/ίδων στην Ελλάδα είναι μεγάλο. Αυτή η δήλωση υπονοεί ότι η πρόταση δεν έχει εκπαιδευτική ή κοινωνική βάση, αλλά αποτελεί πολιτικό ελιγμό για προσέλκυση ψήφων, υποβαθμίζοντας έτσι τη σοβαρότητα της πρότασης και

κατηγορώντας συνάμα τον Κασσελάκη ότι προβαίνει σε τέτοιου είδους δηλώσεις με γνώμονα το πολιτικό κέρδος.

Συνεχίζοντας τη συλλογιστική του, ο/η χρήστης/τρια αναφέρεται στο «Κοράνι» και την πιθανή υποχρεωτική του εισαγωγή στα ελληνικά σχολεία, κάνοντας επίκληση στο φόβο ενδεχόμενων θρησκευτικών επιρροών, λόγω των νέων προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών. Η πρόταση «Μήπως να ετοιμαζόμαστε και για εισαγωγή του Κορανίου ως υποχρεωτικό μάθημα να παναγαμηθεί?» περιέχει ωστόσο δύο βασικές συνδηλώσεις:

1. **Σύνδεση με το Ισλάμ:** Συσχετίζει τα αλβανικά με το Κοράνι, παρόλο που δεν υπάρχει άμεση σύνδεση. Αυτό δείχνει την ευρύτερη τάση ορισμένων χρηστών/τριών να συνδέουν κάθε πολιτική πρόταση που αφορά μειονότητες με θρησκευτικές ή πολιτισμικές απειλές, ενισχύοντας την αφήγηση περί «αλλοίωσης της εθνικής ταυτότητας». Το παραπάνω αποτελεί παράλληλα και στοιχείο ισλαμοφοβικού λόγου, καθώς ο/η χρήστης/τρια χρησιμοποιεί το Κοράνι με σκοπό να ενισχύσει το κλίμα φόβου και απειλής από μία πιθανή εξέλιξη των πραγμάτων.
2. **Υβριστικός λόγος:** Η φράση «να παναγαμηθεί» εκφράζει αγανάκτηση και οργή, ενισχύοντας την αρνητική στάση του/της χρήστη/τριας απέναντι τόσο στην πρόταση καθαυτή όσο και στο πρόσωπο που την εξέφρασε.

Η χρήση τέτοιων φράσεων συνδέεται με τον εθνικιστικό και αντι-μεταναστευτικό λόγο που προβάλλει τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας ως υπέρτατη αξία (Wodak, 2015). Οι αντιδράσεις των χρηστών/τριών εντάσσονται στο γενικότερο αφήγημα της απειλής από τον «Άλλο», μια ρητορική που συχνά αξιοποιείται από λαϊκιστικούς κύκλους και ενισχύεται από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Khosravinik, 2017) και ειδικότερα από το X (Twitter) (Ott, 2017).

ΘΥΚ4.2 Ως στοιχείο αριστερής πολιτικής ιδεολογίας

Πολλά tweets τοποθετούν την πρόταση Κασσελάκη στο πλαίσιο μιας αριστερής πολιτικής ατζέντας, αποδίδοντάς της κομματικό πρόσημο. Κατά αυτό τον τρόπο παρατηρείται το **μοτίβο της ανικανότητας της αριστερής παράταξης, με έντονη επίκληση στο ΣΥ.ΡΙΖ.Α.** (Μοτίβο 1) και την **ανθελληνική στάση** του (Μοτίβο 2).

tw_35 «Ο άλλος προτείνει δεύτερη γλώσσα τα Αλβανικά στα Ελληνικά σχολεία και ψάχνει φαντάσματα που «κυνηγούν» το τσίρκο #ΣΥΡΙΖΑ. Λεβέντη μου, δεν χρειάζεται κάποιος άλλος για να κάνει αυτός που εσύ πράττεις στην εντέλεια. #Σύριζα_εκδρομη»

Για παράδειγμα, στο tw_35, παρατηρήθηκε ότι η πρόταση για τα αλβανικά δεν αξιολογείται καθαυτή, αλλά γίνεται «όχημα» για να σχολιαστούν αρνητικά τα πολιτικά πρόσωπα που τη στηρίζουν. Αρχικά, η φράση «*δεύτερη γλώσσα τα Αλβανικά στα Ελληνικά σχολεία*» προβάλλει την πρόταση Κασσελάκη με έναν τρόπο που δεν αντικατοπτρίζει την πλήρη πολιτική της σημασία. Η υπεραπλούστευση αυτή, ενισχύει την αντίληψη ότι η πρόταση είναι επιφανειακή, και αποτελεί στρατηγική που συναντάται συχνά στον αντιπολιτευτικό λόγο για να προκαλέσει άμεσες συναισθηματικές αντιδράσεις, περαιτέρω ανάλυση των γεγονότων (van Dijk, 1997). Ο/η χρήστης/τρια, μάλιστα, χρησιμοποιώντας τον χαρακτηρισμό «*τσίρκο*» για τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α, επιχειρεί να αποδομήσει την οποιαδήποτε πολιτική σοβαρότητα του κόμματος. Σύμφωνα με τον van Dijk (1997), ο αντι-μεταναστευτικός λόγος και η απαξίωση σχετικών πολιτικών συχνά βασίζονται σε στρατηγικές διασύνδεσης με προϋπάρχουσες αρνητικές αντιλήψεις που αφορούν τις εκάστοτε πολιτικές ομάδες εν γένει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η πρόταση χρησιμοποιείται για να αποδείξει την ανικανότητα του ΣΥ.ΡΙΖ.Α και των εκπροσώπων του (Κασσελάκης) να προτείνει «σοβαρές» πολιτικές.

Ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α περνάει μια εσωκομματική, αλλά και εξωκομματική κρίση, καθώς μετά τις εθνικές εκλογές φάνηκε να έχασε ένα μεγάλο ποσοστό των ψηφοφόρων του και σύμφωνα με τον/την χρήστη/τρια αυτό οφείλεται εν μέρει και στη δήλωση του Κασσελάκη. Ο/Η χρήστης/τρια, μάλιστα, επιλέγει να αναφερθεί στον Κασσελάκη ως «Ο άλλος» και «*Λεβέντη μου*», *χαρακτηρισμοί οι οποίοι συνοδευόμενοι από την ειρωνική διατύπωση «δεν χρειάζεται κάποιος άλλος για να κάνει αυτός που εσύ πράττεις στην εντέλεια»*, ενισχύουν την προσωπική επίθεση και την άποψη ότι ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α. βιώνει μια κρίση εμπιστοσύνης. Αυτό εναρμονίζεται με τη ρητορική που περιγράφει η Wodak (2015), ότι δηλαδή η αποδόμηση πολιτικών ιδεολογιών αντίθετες με τον/την πομπό, γίνεται μέσω συναισθηματικά φορτισμένης και προσωπικής γλώσσας.

Η ανάλυση τέτοιων σχολίων αποκαλύπτει την ταύτιση της αριστερής πολιτικής με έννοιες όπως η πολυπολιτισμικότητα, η οποία από τους/τις χρήστες/τριες αντιλαμβάνεται ως απειλή για την εθνική ομοιογένεια (Triandafyllidou, 2018· Wal, 2002) και προδοσία των εθνικών συμφερόντων.

ΘΥΚ4.3 Ως στοιχείο χλευασμού της δεξιάς

Στον αντίποδα, ορισμένα tweets χρησιμοποιούν την πρόταση ως αφορμή για να χλευάσουν τη στάση των ατόμων που τάσσονται με τη δεξιά ιδεολογία, αξιοποιώντας το **μοτίβο της υποκρισίας**. Τα συγκεκριμένα tweets, ωστόσο αν και σχολιάζουν επικριτικά την αγανάκτηση άλλων χρηστών/τριών, επιλέγουν να μη σχολιάσουν οι ίδιοι/ες το θέμα των αλβανικών. Ενδεικτικά, στο tw_9, ο/η χρήστης/τρια επιθυμεί να αναδείξει την πολιτική αντίφαση της Δεξιάς. Τα tweets που κωδικοποιήθηκαν στη

συγκεκριμένη ΘΥΚ, αναδεικνύουν πώς οι χρήστες/τριες του Χ (Twitter), χρησιμοποιούν την ειρωνεία και τις εικόνες για να ασκήσουν κριτική στην πολιτική επικαιρότητα, ενώ συνάμα οι ίδιοι/ες οδηγούνται σε υποσυνείδητες παραδοχές για την αλβανική γλώσσα.

tw_9 «Θύμωσαν οι δεξιόι για τα Αλβανικά. Ναι. Οι Δεξιόι. Οι ίδιοι που έκαναν τα στραβά μάτια σε αυτό. [Εικόνα: Από την τουριστική καμπάνια της Τουρκίας, η οποία κατοχύρωσε τη χρήση του εμπορικού σήματος “Turkaegean” για διαφημιστικούς σκοπούς, προκαλώντας τις αντιδράσεις της Ελλάδας]»

Ο/η χρήστης/τρια φαίνεται να επικρίνει τις αντιδράσεις γύρω από τις δηλώσεις του Στ. Κασσελάκη, θεωρώντας «υποκρισία» την έντονη αντίδρασή ορισμένων χρηστών/τριών. Οι επικριτές μάλιστα, φέρεται να ανήκουν σύμφωνα με τον/την χρήστη/τρια σε μια συγκεκριμένη ιδεολογική/πολιτική ομάδα, «δεξιόι» οι οποίοι σύμφωνα με τον συντάκτη/τρια του tweet δεν αντέδρασαν στον ίδιο βαθμό στο θέμα της «Turkaegean». Με τη φράση «Οι Δεξιόι. Οι ίδιοι που έκαναν τα στραβά μάτια σε αυτό.» παρατηρείται η χρήση της στρατηγικής της αποδόμησης, όπου η κριτική που ασκεί ο/η χρήστης/τρια, αποσκοπεί στο να εκθέσει τις αντιφάσεις του πολιτικού λόγου (Fairclough, 1995).

Η χρήση του συγκεκριμένου παραδείγματος από την/τον χρήστρια/στη οδηγεί στο συλλογισμό ότι, όπως η Τουρκία με την κίνησή της να χρησιμοποιήσει για τουριστικούς σκοπούς τη λέξη «Aegean» η οποία έχει ταυτιστεί με την Ελλάδα και μάλιστα στο στυλ γραφής της γνωστής ελληνικής αεροπορικής εταιρείας, θεωρήθηκε από πολλούς ότι είναι σαν να «παίρνει» και να αλλοιώνει ένα ελληνικό στοιχείο, δεδομένου μάλιστα και των τεταμένων σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας. Με τη σύγκριση αυτή, αφήνεται να εννοηθεί ότι οι «δεξιόι» θα έπρεπε να είχαν παρόμοιες αντιδράσεις στα δύο αυτά θέματα, καθώς και τα αλβανικά «προσβάλλουν» την Ελλάδα ως χώρα.

Η σύνδεση της πρότασης Κασσελάκη με την τουριστική καμπάνια «Turkaegean», αναδεικνύει την υποκρισία που αποδίδει ο/η χρήστης/τρια στη Δεξιά, η οποία και κατηγορείται ότι δίνει έμφαση σε λιγότερο σημαντικά θέματα (τα αλβανικά), ενώ αγνοεί εθνικά ζητήματα (κατοχύρωση του Turkaegean). Η χρήση μάλιστα της εικόνας που αποτυπώνει ακριβώς την προαναφερθείσα τουριστική καμπάνια της Τουρκίας, λειτουργεί για τον/την χρήστη/τρια ως ένα οπτικό επιχείρημα, δίνοντάς του/της τη δυνατότητα να ενισχύσει τη πειθώ στο λόγο του/της και να προκαλέσει εντονότερες αντιδράσεις (Wodak, 2015).

ΘΥΚ4.4 Υπό το πρίσμα της διαφορετικής πολιτικής ιδεολογίας

Αρκετά tweets σχολιάζουν την πρόταση βάζοντας στο επίκεντρο της επιχειρηματολογίας τους τον Κασσελάκη, χρησιμοποιώντας κατά κύριο λόγο υβριστικό λόγο ως στρατηγική ανάδειξης της αντίθεσής τους με την δήλωση για την αλβανική γλώσσα στα ελληνικά σχολεία. Ορισμένα tweets, λοιπόν, που κωδικοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη ΘΥΚ κάνουν είτε προσωπική επίθεση στο πρόσωπο του Κασσελάκη (Μοτίβο 1), είτε προχωρούν στην ισοπέδωση των πολιτικών παρατάξεων, αριστερής και δεξιάς ιδεολογίας (Μοτίβο 3).

tw_36 «Κασσελάκης: “Τα αλβανικά να γίνουν γλώσσα επιλογής στα Ελληνικά σχολεία & τα Ελληνικά στην Αλβανία”! Πήγαινε γαμήσου σε καμία νεροχύτα με τον συζυγό σου ρε ανθελληνικό σκουπίδι του Σύριζα. Αλβανικά δεν έκαναν ούτε με τον Χοτζα στην ΒορειοΉπειρο και ηρθατε εσεις τα σκουπίδια να κάνετε την αλλαγή. Ανθελληνικές λέρες της πίσω πόρτας...»

Για παράδειγμα στο tw_36, η φράση «Πήγαινε γαμήσου σε καμία νεροχύτα με τον συζυγό σου» αποτελεί μια ωμή προσωπική επίθεση κατά του Στέφανου Κασσελάκη, η οποία δεν εστιάζει σε πολιτικά επιχειρήματα, αλλά χρησιμοποιεί προσωπική ζωή του για να αναλωθεί σε ομοφοβικές αναφορές («με τον συζυγό σου», «της πίσω πόρτας») με σκοπό να υποτιμήσει τον Κασσελάκη, λόγω της δημόσιας σχέσης του με έναν άνδρα. Με αυτό τον τρόπο, η προσωπική ζωή του ατόμου γίνεται αντικείμενο χλευασμού και επιχειρηματολογίας κατά μιας πολιτικής πρότασης. Μετατοπίζοντας τη συζήτηση στον Κασσελάκη και την προσωπική του ζωή, ο/η χρήστης/τρια, επιχειρεί να υποβαθμίσει τη δήλωση γενικότερα.

Ο χαρακτηρισμός του Κασσελάκη ως «ανθελληνικό σκουπίδι» και «ανθελληνικές λέρες» αντικατοπτρίζει την ιδέα ότι η πρότασή του απειλεί την εθνική ταυτότητα της Ελλάδας. Η έννοια του «ανθελληνισμού» χρησιμοποιείται εδώ ως εργαλείο για την εδραίωση μιας εθνοκεντρικής ιδεολογίας. Ο όρος «ανθελληνικό σκουπίδι» επίσης, υποδηλώνει ότι ο Κασσελάκης παρουσιάζεται ως εχθρός της Ελλάδας και άρα υποδεικνύει ότι ο/η χρήστης/τρια, αντιλαμβάνεται την πρόταση για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας ως πράξη προδοσίας ή απειλής της ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Χρησιμοποιώντας παράλληλα και τον πληθυντικό αριθμό («ήρθατε εσείς τα σκουπίδια να κάνετε την αλλαγή») εκφράζει μια συνολική απόρριψη της πρότασης που συνδέεται με τη συνολική απόρριψη των πολιτικών του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. Στο συγκεκριμένο tweet μάλιστα, οι διατυπώσεις του/της χρήστη/τριας φαίνεται να αποτελούν ρητορική μίσους, καθώς η ακραία υβριστική φρασεολογία η οποία και είναι διάχυτη σε ένα κατά τα άλλα μικρό κείμενο, διαδίδει και κανονικοποιεί διάφορες μορφές βίας (Arcila-Calderón, 2020). Παράλληλα, στο Χ (Twitter), η απλοϊκότητα στον λόγο που «επιβάλλεται» συχνά από τον αλγόριθμο (Murthy, 2012), προάγει τη λεκτική επίθεση και την ακραία και δραματική παρουσίαση της

πραγματικότητας ή/και ποικίλων πραγματικοτήτων με σκοπό να σοκάρει και εισχωρήσει στα Δημοφιλή (trending) του Χ (Twitter) (Matamoros-Fernandez, 2017· Brown, 2017).

Επιπλέον, με τη φράση «Αλβανικά δεν έκαναν ούτε με τον Χότζα στη Βόρειο Ήπειρο», ο/η χρήστης/τρια προσπαθεί να χρησιμοποιήσει ιστορικά επιχειρήματα για να υποστηρίξει τη θέση του/της. Ο Ενβέρ Χότζα ήταν δικτάτορας της Αλβανίας και η αναφορά της/του χρήστριας/στη σε αυτόν, υπονοεί ότι ακόμα και σε καθεστώς αυταρχισμού, η ελληνική μειονότητα δεν υπέστη τέτοια καταπίεση προκειμένου να μάθει αλβανικά. Ωστόσο, αυτό το επιχείρημα είναι παραπλανητικό, καθώς η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος δεν μπορεί να συγκριθεί με καταστάσεις καταπίεσης σε καθεστώτα, όπως εκείνο του Χότζα.

ΘΥΚ4.5 Τα αλβανικά ως δευτερεύον πολιτικό ζήτημα

Σε αυτή την υποκατηγορία, κωδικοποιήθηκαν tweets τα οποία αν και αναφέρονται στα αλβανικά, επιλέγουν να προσθέσουν στη «συζήτηση» ένα άλλο θέμα, το οποίο- σύμφωνα με τους/τις ίδιους/ες- είναι μεγαλύτερης σημασίας, σε μια προσπάθεια να μετατοπίσουν τη συζήτηση περί αλβανικών. Κατά αυτό τον τρόπο, υποβαθμίζουν τη σημασία της πρότασης, θεωρώντας τη λιγότερο σημαντική από άλλα εθνικά ή κοινωνικά προβλήματα. Το **μοτίβο της υποβάθμισης** (Μοτίβο 1) αποτυπώνεται για παράδειγμα στο παρακάτω tweet.

tw_23 «Εσείς τα εχετε αυτά στην Ελλάδα για σωματικά υγρά η είστε τίποτε πλεμπαιοι; #Κασσελακης άσε τα #Αλβανικά και κανόνισε να τα φέρουμε Ελλάδα. [Φωτογραφία: Προϊόν επωνυμίας Purrel με ονομασία Body fluid spill kit το οποίο δεν πωλείται στην Ελλάδα]»

Το συγκεκριμένο tweet φέρει σαρκαστικό και ειρωνικό τόνο, αποτυπώνοντας έναν συνδυασμό κοινωνικής κριτικής και χλευασμού της πρότασης Κασσελάκη για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία. Εστιάζοντας σε ένα φαινομενικά άσχετο προϊόν (το «Body fluid spill kit») το οποίο όπως αναφέρει δεν πωλείται στην Ελλάδα, ο/η χρήστης/τρια αναδεικνύει ένα υπόρρητο επιχείρημα, την αντίληψη πως υπάρχουν άλλες, πιο σημαντικές προτεραιότητες για τη χώρα. Παράλληλα, μέσω της φράσης «ή είστε τίποτε πλεμπαιοι», ο/η χρήστης/τρια παρομοιάζει με έναν τρόπο το προϊόν για τα σωματικά υγρά με την αλβανική γλώσσα. Για τον/την χρήστη/τρια, τα δύο παραπάνω αποτελούν ξένα προϊόντα που δεν «πωλούνται» στην Ελλάδα. Ωστόσο, το προϊόν για τα σωματικά υγρά εάν «εισαχθεί», έχει τη δύναμη να βγάλει την ελληνική κοινωνία από το status του «πλεμπαιού» όπως αναφέρει ο/η χρήστης/τρια, ενώ στον αντίποδα, η «εισαγωγή» της αλβανικής δεν

δύναται να προσφέρει κάτι αντίστοιχο και συνεπώς θα πρέπει να παραγκωνιστεί, όπως και οι ομιλητές/τριές της.

Η εισαγωγή ενός προϊόντος στο tweet, λειτουργεί ως αντιπαραβολή ανάμεσα σε αυτό που θεωρείται από τον/την χρήστη/τρια «πραγματική ανάγκη» για την ελληνική κοινωνία και στην πρόταση για τα αλβανικά. Η χρήση του προϊόντος, που αφορά τη διαχείριση σωματικών υγρών, αποπνέει υπερβολική ειρωνεία και υπονοεί ότι ακόμα και τέτοιου είδους θέματα είναι πιο σημαντικά από την εκμάθηση μιας γλώσσας που συνδέεται με τη μεταναστευτική κοινότητα. Η υποβάθμιση τέτοιων θεμάτων αντικατοπτρίζει μια ευρύτερη ρητορική που συναντάται στον ψηφιακό χώρο, όπου ζητήματα που προκαλούν δημόσια διαφωνία απορρίπτονται ως «περιττές ανησυχίες» (Murthy, 2012).

Η αναφορά στον Κασσελάκη («#Κασσελακης άσε τα #Αλβανικά και κανόνισε να τα φέρουμε Ελλάδα») δείχνει την απόρριψη της πρότασης για τα αλβανικά, υποβαθμίζοντάς τη σε ένα δευτερεύον ζήτημα. Το tweet καταδεικνύει την άποψη ότι η πρόταση για τα αλβανικά είναι ασύμβατη με τις «πραγματικές ανάγκες» της ελληνικής κοινωνίας, σε ένα πλαίσιο επισκίασης και μετατόπισης οποιουδήποτε διαλόγου για την αλβανική γλώσσα. Παρόλο που δε γίνεται άμεση αναφορά στους/στις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες, η απαξίωση της γλώσσας τους, υποδηλώνεται μέσα από την αναγωγή του θέματος σε ασήμαντο ή λιγότερο σημαντικό. Ο λόγος περί μεταναστών/τριών, ακόμα και όταν δεν είναι διακριτά αντι-μεταναστευτικός, περιλαμβάνει συχνά μοτίβα απαξίωσης μέσω έμμεσης αναφοράς ή έλλειψης σοβαρής αντιμετώπισης του ίδιου του θέματος (van Dijk, 1999).

4.4 Περιορισμοί της έρευνας

Το εθνοτικό και γλωσσικό υπόβαθρο της ερευνήτριας αποτελεί σημαντική διάσταση της παρούσας έρευνας και φίλτρο μέσα από το οποίο οφείλει να διαβάσει το κείμενο αυτό η αναγνώστρια/ο αναγνώστης, καθώς η διαπολιτισμική της ταυτότητα συνδέεται άμεσα με το αντικείμενο μελέτης. Ενώ η προσωπική της ταυτότητα εμπλούτισε την ανάλυση με μια «εκ των έσω» ανάγνωση των κειμένων και πολιτισμική ευαισθησία, ταυτόχρονα ήταν μεγάλη πρόκληση η προσπάθεια αποστασιοποίησης λόγω της ταύτισής της με την κοινότητα που μελετά. Καθώς η συντριπτική πλειονότητα των συλλεχθέντων tweets αντλούσε άμεσα από τον ρατσιστικό και τον αντι-μεταναστευτικό λόγο και χρησιμοποιούσαν πολλές φορές έντονα επιθετική φρασεολογία, η ερευνήτρια υιοθέτησε στρατηγικές που στόχευαν στη διασφάλιση της επιστημονικής εγκυρότητας, αλλά και της αυτοαναστοχαστικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, προκείμενου να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω προκλήσεις, ένα σημαντικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε, ήταν η συγγραφή ενός **ερευνητικού ημερολογίου**, στο οποίο κατέγραφε τις σκέψεις της που δυνητικά θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ερμηνεία των δεδομένων. Το ημερολόγιο αυτό επέτρεψε την αναγνώριση των σημείων όπου ενδέχεται να υπεισέλθει η υποκειμενικότητα και η ταύτιση και συνέβαλε στην αποστασιοποίηση από προσωπικές εμπειρίες κατά τη διάρκεια της ανάλυσης. Παράλληλα, οι συζητήσεις με οικεία πρόσωπα, κριτικές φίλες, συμπεριλαμβανομένου άτομα που ταυτίζονται ή μη με την αλβανική κοινότητα, καθώς επίσης και την επόπτηρά μου, συνέβαλαν σημαντικά στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μπορεί να προσληφθούν τα ερευνητικά δεδομένα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η διαδικασία αυτή λειτούργησε ως ένας μηχανισμός αντιμετώπισης ορισμένων συναισθημάτων που προκλήθηκαν κατά τη διάρκεια ερμηνείας των δεδομένων, ενισχύοντας την προσπάθεια αποφυγής της μεροληψίας και την τήρηση απόστασης από τα δεδομένα. Κατά αυτό τον τρόπο η αυτοαναστοχαστικότητα μέσω του ερευνητικού ημερολογίου και οι συζητήσεις με φιλικά πρόσωπα, διασφάλισαν ότι οι προσωπικές εμπειρίες της ερευνήτριας αξιοποιούνται ως εργαλείο κατανόησης, χωρίς να υπονομεύεται η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Επιπλέον, ένα βασικό περιορισμό, αποτελεί η αδυναμία γνώσης της ταυτότητας των χρηστών/τριών και άρα σε ορισμένες περιπτώσεις δεν καθίσταται ασφαλές το συμπέρασμα ότι ο εκφερόμενος ρατσιστικός λόγος προέρχεται από χρήστες/τριες που δεν ανήκουν στην αλβανική κοινότητα ή αν αντίθετα προέρχεται από αλβανόφωνους/ες χρήστες/τριες και άρα σε αυτή την περίπτωση η τεκνοθέτηση των κυρίαρχων αντι-μεταναστευτικών και ρατσιστικών αφηγημάτων θα ερμηνευόταν ως εσωτερικευμένος ρατσισμός.

Επιπρόσθετα, τα δεδομένα προέρχονται αποκλειστικά από ένα ψηφιακό μέσο που χρησιμοποιείται από συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες με ψηφιακό γραμματισμό και πρόσβαση σε ψηφιακούς πόρους. Αυτό σημαίνει ότι οι απόψεις

που εκφράζονται εκεί δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις γενικότερες αντιλήψεις της κοινωνίας. Οι χρήστες/τριες του Χ (Twitter), τείνουν να είναι πιο επιθετικοί, ιδιαίτερα σε θέματα που εμπλέκουν εθνοτικές ομάδες και πολιτικές αποφάσεις (Pitropakis et al., 2020· Ott, 2017). Επιπλέον, ο δημόσιος λόγος για την αλβανική γλώσσα και τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες, συχνά επικεντρώνεται στα αρνητικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το μέσο κοινωνικής δικτύωσης Χ (Twitter) από το οποίο αντλήθηκαν τα δεδομένα, καθώς και το γεγονός ότι συμπεριλήφθηκε στο corpus δεδομένων ένας ενδεικτικός αριθμός tweets (50), που εμφανίζονταν σε συγκεκριμένη ημέρα και ώρα και όχι το σύνολο όσων εμφανίζονταν κάτω από τη λέξη «αλβανικά», ενδεχομένως να ενίσχυσε τη δυσκολία εύρεσης θετικών αφηγήσεων, που ίσως είναι λιγότερο εμφανείς ή λιγότερο καταγεγραμμένες στον δημόσιο λόγο. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει μια μονομερή εικόνα της κατάστασης, αποκλείοντας τη δυνατότητα να παρουσιαστούν θετικά παραδείγματα ενσωμάτωσης και αποδοχής. Ωστόσο τα 50 tweets που επιλέχτηκαν, αποτελούσαν τα κορυφαία με βάση τον αλγόριθμο του Χ (Twitter) φανερώνοντας μια κυρίαρχη τάση, χωρίς να αποκλείονται φυσικά και άλλες στάσεις που ίσως να τοποθετήθηκαν υπέρ της πρότασης του Κασσελάκη.

4.5 Ηθική και Δεοντολογία

Η παρούσα έρευνα αντιμετωπίζει ένα κρίσιμο ηθικό δίλημμα που αφορά την πιθανότητα αναπαραγωγής της βίας μέσω των δεδομένων που παρουσιάζονται. Η ανάλυση των tweets, ειδικά όταν περιλαμβάνει βίαιες ή/και ρατσιστικές αφηγήσεις, ενέχει τον κίνδυνο πρόκλησης έντονων συναισθημάτων στους/στις αναγνώστες/τριες. Για να αποφευχθεί ή έστω ελαχιστοποιηθεί αυτό, τοποθετήθηκε προειδοποιητικό μήνυμα στην αρχή της έρευνας, το οποίο ενημερώνει για τη φύση των δεδομένων και παρέχει τη δυνατότητα στους/στις αναγνώστες/τριες να προετοιμαστούν ψυχολογικά. Η πρακτική αυτή συνάδει με την ηθική υποχρέωση των ερευνητών/τριών να προστατεύουν το κοινό από περιττό ψυχικό βάρος, εξισορροπώντας την ανάγκη ανάδειξης του ζητήματος με τη συναισθηματική ευημερία των συμμετεχόντων/ουσών σε αυτό τον διάλογο.

Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα ηθικής, αφορά τη μεταγραφή των tweets. Στην παρούσα έρευνα, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της ανωνυμίας των χρηστών/τριών, καθώς ο **στόχος δεν είναι να αποκαλυφθούν τα άτομα πίσω από την οθόνη**, αλλά να αναδειχθούν οι ρατσιστικές και βίαιες αφηγήσεις ως ένα κοινωνικό φαινόμενο. Αυτή η προσέγγιση, προστατεύει την ιδιωτικότητα των χρηστών/τριών, ακόμα και όταν το περιεχόμενό τους είναι δημόσιο, και στόχο έχει να επικεντρώσει τη συζήτηση στο πρόβλημα της αναπαραγωγής ρατσιστικών ιδεολογιών. Με τον τρόπο αυτό, η έρευνα προσφέρει μια πιο ολιστική οπτική για τη σύνδεση αυτών των αφηγήσεων στο Χ (Twitter) με μακροχρόνιες κοινωνικές παθογένειες.

5. Συμπεράσματα-Συζήτηση

Η πρόταση του Στέφανου Κασσελάκη για την εισαγωγή της αλβανικής ως γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία, αποτέλεσε αφορμή για έναν έντονο ψηφιακό «διάλογο», κυρίως στο X (Twitter). Η δήλωση αυτή, δεν αντιμετωπίστηκε απλώς ως μια πρόταση για μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, αλλά προκάλεσε ένα κύμα έντονων αντιδράσεων που φανερώνουν βαθύτερες κοινωνικές αντιλήψεις για τη γλώσσα, την ταυτότητα και τη θέση των Αλβανών/ίδων στην ελληνική κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, τα tweets που αναλύθηκαν αντανakλούν στάσεις που κυμαίνονται από τη συνειδητή ή μη αναγνώριση της πολυγλωσσίας, μέχρι και τη ρατσιστική επίθεση στους/στις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες και τη γλώσσα τους.

Μέσα από τα δεδομένα της έρευνας, αναδεικνύεται η σύνδεση των αλβανικών με λόγους (discourses) που αναπαράγουν ιεραρχικές αντιλήψεις για τις γλώσσες και τις κοινότητες που τις ομιλούν. Σε μεγάλο βαθμό, οι χρήστες/τριες του X (Twitter), παρουσιάζουν τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού κύρους, υποδεέστερη για να αξίζει να «βρίσκεται» στο ελληνικό σχολείο, ακόμα και απειλητική για την «εθνική καθαρότητα» (Wal, 2002). Οι χρήστες/τριες προκειμένου να αναδείξουν το χαμηλό κύρος της αλβανικής γλώσσας, επιλέγουν να τη συγκρίνουν με άλλες γλώσσες χαμηλού κύρους («πακιστανικά», τούρκικα, αραβικά) ή ακόμη και με μουσικά είδη (τραπ) να οποία θεωρούν εξίσου χαμηλού κύρους.

Παράλληλα, οι Αλβανοί/ίδες μετανάστες/τριες κατασκευάζονται στο X (Twitter) μέσα από στερεοτυπικές και ρατσιστικές εκφράσεις. Στα δεδομένα της έρευνας, οι Αλβανοί/ίδες εμφανίζονται ως φορείς κοινωνικών προβλημάτων, όπως η εγκληματικότητα, η πολιτισμική και θρησκευτική «μόλυνση» (van Dijk, 1997). Αυτές οι αναπαραστάσεις συνδέονται με μακροχρόνιες προκαταλήψεις που έχουν διαμορφωθεί στην ελληνική κοινωνία, συνδέοντας τη μετανάστευση με την απειλή στην εθνική ασφάλεια και συνοχή. Ταυτόχρονα, η έντονη χρήση του χλευαστικού και υποτιμητικού λόγου για τη γλωσσική επάρκεια των Αλβανών/ίδων, είτε στην ελληνική είτε στη δική τους γλώσσα, κατασκευάζει μια αφήγηση διπλής περιθωριοποίησης. Οι Αλβανοί/ίδες μεταναστευτικής καταγωγής εμφανίζονται ως «άτοποι» τόσο στην Ελλάδα, λόγω της πολιτισμικής και γλωσσικής τους διαφοράς, όσο και στη χώρα προέλευσής τους, λόγω της αφομοίωσης τους. Μέσα από τον λόγο των χρηστών/τριών του X (Twitter), οι Αλβανοί/ίδες μετανάστες/τριες κατασκευάζονται ως μια ομοιογενής ομάδα, η οποία δεν ανήκει στην ελληνική κοινωνία. Τα tweets χαρακτηρίζονται από την αντίθεση «Εμείς» και «Αυτοί» συνδυαστικά με το «εδώ» και «εκεί», όπου η αλβανική γλώσσα και οι Αλβανοί/ίδες τοποθετούνται εκτός του «εδώ» (δηλαδή της Ελλάδας), λόγω της «κατωτερότητάς» τους, ακόμα και αν πολλοί/ές έχουν γεννηθεί σε αυτό το «εδώ» (Wodak, 2015).

Η δήλωση του Κασσελάκη ανέδειξε επίσης, το πόσο ισχυρή μπορεί να είναι μια πολιτική δήλωση, ανακινώντας ένα τεράστιο κύμα αναπαραγωγής ρατσιστικού λόγου. Συγκεκριμένα, η πρόταση για τα αλβανικά, κινητοποίησε λόγους που

υπερβαίνουν το ζήτημα της γλωσσικής πολιτικής, φέρνοντας στην επιφάνεια βαθύτερες κοινωνικές διακρίσεις, όπως ο ρατσιστικός και ο αντι-μεταναστευτικός λόγος, αλλά και παγιωμένες αντιλήψεις για το «ποιος» ανήκει στην ελληνική κοινωνία. Όπως άλλωστε επισημαίνουν και οι Arcila-Calderon, et al. (2020), οι οποίοι εντόπισαν αντι-μεταναστευτικές αφηγήσεις στο ισπανικό X (Twitter) κατά την περίοδο ανόδου του ακροδεξιού κόμματος Vox, οι απόψεις πολιτικών προσώπων τείνουν να αποτελούν την κινητήρια δύναμη έναρξης έντονων αντιπαραθέσεων μεταξύ των χρηστών/τριών του μέσου, με το X (Twitter) να αποτυπώνει άμεσα την πόλωση που παρατηρείται εντός της κοινωνίας.

Η πρόταση για την αλβανική γλώσσα στα σχολεία, αποτέλεσε έναυσμα για την έκφραση αντι-μεταναστευτικών στάσεων, οι οποίες παρουσιάζουν τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες ως απειλή για την ελληνική κοινωνία και τα εθνικά συμφέροντα. Πολλοί/ές χρήστες/τριες, έκαναν χρήση εθνικιστικής ρητορικής, υποστηρίζοντας ότι η εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στα σχολεία θα οδηγήσει σε παράλληλη υπονόμευση της ελληνικής γλώσσας και κουλτούρας. Ο εθνικιστικός λόγος που κυριάρχησε σε ορισμένες αντιδράσεις, αναπαρήγαγε την ιδέα ότι η ελληνική ταυτότητα πρέπει να προστατευτεί από ξένες επιρροές, με την αλβανική γλώσσα να διατηρεί πρωταρχική θέση στην απειλή αυτή. Ενδεικτικά, hashtags και λέξεις-κλειδιά όπως «#ανθελληνισμός» και «προδότες» που χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορα tweets, φανερώνουν μια σύνδεση μεταξύ γλωσσικής πολιτικής και εθνικής ιδεολογίας. Παράλληλα, μέσα από την ειρωνεία, τη λεκτική βία και τη χρήση στερεοτύπων, κατασκευάζεται ένας λόγος που τοποθετεί τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες στο περιθώριο, ενισχύοντας το αντι-μεταναστευτικό αφήγημα (Jones et al., 2020).

Συγκεκριμένα, οι χρήστες του X (Twitter), τεκνοθετούν στρατηγικές λόγου που περιλαμβάνουν τη χρήση απαξιωτικής γλώσσας, τη σύγκριση των μεταναστών/τριών με «εισβολείς» ή «ιούς» και την καλλιέργεια φόβου μέσα από την υπερβολική προβολή αρνητικών στερεοτύπων (Arcila-Calderon et al., 2020). Τα ευρήματα αυτά μπορούν να συσχετιστούν με τη ρητορική μίσους στην ελληνική κοινωνία, όπως εκδηλώνεται στα tweets για την εισαγωγή της αλβανικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο. Τα αλβανικά γίνονται αντιληπτά ως σύμβολο της παρουσίας των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών, η οποία χαρακτηρίζεται από ορισμένους/ες χρήστες/τριες ως «απειλή» για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και καθαρότητας (Αρχάκης, 2020). Όπως και στην περίπτωση της Ισπανίας (Arcila-Calderon et al., 2020), τα tweets συχνά ενσωματώνουν στοιχεία ξενοφοβίας και ρατσισμού, με σκοπό την ενίσχυση αντι-μεταναστευτικών αφηγημάτων.

Η ανάλυση της λεκτικής επιθετικότητας στο ελληνικό X (Twitter), υπογραμμίζει πώς ο ρατσισμός κατά των Αλβανών/ίδων εκτείνεται πέρα από τη ρητορική κατά της μετανάστευσης σε ευρύτερες πολιτιστικές και γλωσσικές διακρίσεις. Τα tweets συχνά χλεύαζαν ή απέρριπταν την αλβανική γλώσσα, χρησιμοποιώντας την ως ένδειξη κατωτερότητας και απειλής της ομοιογένειας του κυρίαρχου πολιτισμού (Gogonas &

Michail, 2014). Αυτός ο πολιτιστικός σοβινισμός τροφοδοτήθηκε περαιτέρω από εθνικιστικές συζητήσεις που «γιόρταζαν» την ελληνική ανωτερότητα, ενώ παράλληλα δικαιολογούσαν την κατωτερότητα της αλβανικής ταυτότητας.

Μελέτες που εξέτασαν την ξеноφοβία στο ελληνικό Χ (Twitter) κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (2013-2016) αποκαλύπτουν ότι τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης έγιναν γόνιμο έδαφος για την αναπαραγωγή αντι-μεταναστευτικών αφηγήσεων (Pontiki, et al., 2020). Αυτές οι αφηγήσεις συχνά στόχευαν Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες, οι οποίοι ιστορικά στιγματίζονταν στην ελληνική κοινωνία (Triandafyllidou, 2002). Σύμφωνα με τον Παύλου (2001), χαρακτηριστικό παράδειγμα της δύναμης των ΜΜΕ αποτελεί η αρωγή τους στη διαδικασία μετατροπής της εθνικότητας «Αλβανός» σε ιδιότητα που αποτελεί «τεκμήριο εγκληματικής ή εγκληματογενούς συμπεριφοράς» (Γκολφινόπουλος, 2007). Η απόφαση μιας κοινότητας στο Παλαιό Κεραμίδι Πιερίας τον Μάρτιο του 1998 να απαγορεύσει την κυκλοφορία στους Αλβανούς μετανάστες μετά τη δύση του ηλίου, στηρίχθηκε στην ιδέα ότι είναι οι κύριοι υπαίτιοι για την αύξηση της εγκληματικότητας (Γλενταδάκης, 1998). Το συγκεκριμένο περιστατικό, αποτελεί σημαντική ένδειξη του πώς το αφήγημα της εγκληματικότητας των Αλβανών, οδήγησε τελικά σε πραγματικές πράξεις αποκλεισμού. Μάλιστα αυτή την «εγκληματικότητα» επικαλέστηκαν και χρήστες/τριες του Χ (Twitter), αυτή τη φορά ως επιχείρημα στον αποκλεισμό της αλβανικής γλώσσας. Η λεκτική επιθετικότητα στο Χ (Twitter) χρησιμοποιήθηκε για να απανθρωποποιήσει τους/τις Αλβανούς/ίδες μετανάστες/τριες αναπαράγοντας και διαιωνίζοντας την υποτιθέμενη κλίση στην εγκληματικότητα. Τα tweets τέτοιου περιεχομένου, ενίσχυσαν τις υπάρχουσες προκαταλήψεις, αναδεικνύοντας το υπαρκτό πρόβλημα της συνέχισης (ανα)παραγωγής ρατσιστικών αντιλήψεων για τους/τις Αλβανούς/ίδες. Τέτοιες αφηγήσεις όχι μόνο διαιωνίζουν την ξеноφοβία, αλλά και κανονικοποιούν τη χρήση υποτιμητικής γλώσσας εναντίον μεταναστευτικών ομάδων, όπως οι Αλβανοί/ίδες στην Ελλάδα.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, καταδεικνύουν πως η γλώσσα, και συγκεκριμένα τα αλβανικά, δεν αποτελούν απλώς ένα εργαλείο επικοινωνίας, αλλά γίνονται φορέας κοινωνικών και πολιτικών εντάσεων. Η απόρριψη της αλβανικής γλώσσας από σημαντικό μέρος των χρηστών/τριών του Twitter, φανερώνει βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις και ιεραρχήσεις που καθορίζουν το τι θεωρείται ότι «ανήκει» στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι στάσεις αυτές, που ενισχύονται από ρητορικές περί πολιτισμικής καθαρότητας και μονογλωσσικής ιδεολογίας, αποκαλύπτουν πόσο δύσκολη παραμένει η αποδοχή της γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας σε κοινωνίες με ιστορικά παγιωμένες εθνικές ταυτότητες.

Η θεσμική αδράνεια στην αναγνώριση της γλωσσικής ποικιλίας σε συνδυασμό με τις ρατσιστικές προκαταλήψεις που αναπαράγονται από την κοινωνία, φαίνεται να οδηγούν στη συνέχιση της υποβάθμισης της γλωσσικής και πολιτισμικής

ταυτότητας των Αλβανών/ίδων μεταναστών/τριών, όπως αποτυπώνεται στο Χ (Twitter).

Επιλογικά, θα ήταν πολύ ενδιαφέρον σε μια προέκταση των ευρημάτων αυτής της μελέτης να διερευνηθούν οι απαντήσεις στα κύρια tweets που (ανα)παράγουν ρατσιστικό λόγο, εξετάζοντας τις αντιδράσεις απέναντι σε τέτοιου είδους ρητορικές. Εν προκειμένω, θα μπορούσε να μελετηθεί εάν και πώς η ίδια η αλβανική κοινότητα στην Ελλάδα, τα υποκείμενα δηλαδή αυτής της δημόσιας συζήτησης, τοποθετούνται απέναντι στον λόγο που τους/τις αφορά. Επιπλέον, με το βλέμμα στο μέλλον, θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να εξεταστεί αν η ένταση του ρατσιστικού και αντι-μεταναστευτικού λόγου διαφοροποιείται ανάλογα με τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, καθώς και πώς μεταβάλλονται οι στάσεις των χρηστών/τριών μέσα σε αυτό το συνεχές. Μάλιστα, θα μπορούσε να επεκταθεί στη συγκριτική ανάλυση διαφορετικών Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, όπως το Instagram και το TikTok, προκειμένου να διερευνηθεί εάν και πώς διαφοροποιείται ο λόγος ανάλογα με την κουλτούρα της εκάστοτε πλατφόρμας και τους/τις χρήστες/τριές της.

Η έρευνα αυτή, λοιπόν, αποτελεί μια προσπάθεια να συνεισφέρει στην ομάδα ερευνών που στόχο έχουν την ορατοποίηση των στρατηγικών λόγου που αναπαράγουν ξενοφοβικές και ρατσιστικές συμπεριφορές, προκειμένου να κατανοηθεί η δύναμή τους στην κατασκευή και τη διαίωνιση των διακρίσεων και των ανισοτήτων. Οι λόγοι και η κουλτούρα που αναπτύσσονται στα ΜΚΔ, αποτελεί ανερχόμενο ερευνητικό πεδίο, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα. Εντούτοις, η σημασία τέτοιων ερευνών έγκειται μεταξύ άλλων στην αποδόμηση των μύθων και των προκαταλήψεων γύρω από μειονοτικοποιημένες ομάδες οι οποίες δείχνουν να είναι και οι συνήθεις αποδέκτες/τριες επιθετικών συμπεριφορών στα ΜΚΔ. Το γεγονός ότι, στην παρούσα συγκυρία, ενδέχεται να μη βιώνουμε προσωπικά ρατσιστικές συμπεριφορές ή παραβιάσεις «δεδομένων» δικαιωμάτων, δεν αναιρεί την ηθική και κοινωνική μας ευθύνη να υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματα εκείνων των ομάδων που υπόκεινται σε διακρίσεις και αποκλεισμό. Άλλωστε, η ανοχή απέναντι σε μορφές καταπίεσης, εδραιώνει μηχανισμούς κοινωνικής αδικίας που, δυνητικά, μπορούν να επηρεάσουν ευρύτερες πληθυσμιακές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων και όσων σήμερα βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση.

6. Βιβλιογραφία

- Albadri, H. A. (2023). The Convergence of Traditional Media to the Digital Communicative Environment: The Reality and Gap. *Information Sciences Letters*, 12(4), 1827-1839. <https://digitalcommons.aaru.edu.jo/isl/vol12/iss4/8>
- Αλεξιάς, Γ. (2001). *Η κοινωνική πρόσληψη και μελέτη του φαινομένου της μετανάστευσης – μια εμπειρική μελέτη των διαδικασιών ελέγχου*. Στο Αμίσης, Γ. και Λαζαρίδη, Γ. (Επιμ.), *Νομικές και Κοινωνικοπολιτικές Διαστάσεις της Μετανάστευσης στην Ελλάδα*, (σσ. 281-283). Παπαζήση.
- Anderson, B. (2006). *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* Verso. London. Ανακτήθηκε από: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2013/SOC571E/um/Anderson_B_ImaginedCommunities.pdf
- Arcila-Calderón, C., de la Vega, G., & Blanco-Herrero, D. (2020). Topic Modeling and Characterization of Hate Speech against Immigrants on Twitter around the Emergence of a Far-Right Party in Spain. *Social Sciences*, 9(11), 188. MDPI AG. DOI: 10.3390/socsci9110188
- Αρχάκης, Α. και Τσάκωνα, Β. (2019). *Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση*. Πατάκη.
- Αρχάκης, Α. (2020). *Από τον εθνικό στον μετα-εθνικό λόγο: Μεταναστευτικές ταυτότητες και κριτική εκπαίδευση*. Πατάκη.
- Balibar, É. (1991). *Is there a 'neo-racism'?* In E. Balibar & I. Wallerstein (Eds.), *Race, nation, class: Ambiguous identities*, (pp. 17-28). Verso.
- Bianco, A. (2024, December 29). "The US Has Deported Immigrants En Masse Before. Here's What Happened. Donald Trump has promised to deport millions on "Day One." He wouldn't be the first president to round up undocumented immigrants en masse.". *Politico*. Ανακτήθηκε από: <https://www.politico.com/news/magazine/2024/12/29/mass-deportation-immigration-history-00195729>
- Blommaert, J. (2010). *The Sociolinguistics of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bognár, É. & Szakács, J. (2021). The impact of disinformation campaigns about migrants and minority groups in the EU – In-depth analysis. Think Tank, European Parliament.
- Bonilla-Silva, E. (1997). Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation. *American Sociological Review*, 62(3), 465-480. DOI:10.2307/2657316
- Bonilla-Silva, E. (2021). What Makes Systemic Racism Systemic? *Sociological Inquiry*, 91(3), 513-533. DOI:10.1111/soin.12420
- Brown, A. (2017). What is so special about online (as compared to offline) hate speech? *Ethnicities*, 18(3), 297–326. DOI:10.1177/1468796817709846

- Γεωργάλου, Μ. (2020). Κριτική ανάλυση νεομεταναστευτικού λόγου: «Διακειμενικότητα και ταυτότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης». Στο Μπουκάλα, Σ. & Στάμου, Α. Γ. (επιμ.). *Κριτική ανάλυση λόγου. (Απο)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα*. Νήσος.
- Chatzidaki, A. & Maligkoudi, C. (2013). Family language policies among Albanian immigrants in Greece. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16(6), 675-689, DOI: 10.1080/13670050.2012.709817
- Chrysou, N. (2021). #IStandWithGreece: Applying CDA on 'Evros Crisis' discourses on Twitter. MSc thesis. EAP.
- Γκόβαρης, Χ. (2011). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. ΔΙΑΔΡΑΣΗ.
- Γκολφινόπουλος, Γ. (2007). *Έλληνας ποτέ. Αλβανοί και ελληνικός τύπος τη νύχτα της 4ης Σεπτεμβρίου 2004*. ΙΣΝΑΦΙ.
- Γλενταδάκης, Π. (1998, Μάρτιος 26). Κοινότητα έβγαλε περιπολικό κατά των Αλβανών. *Τα Νέα*. Ανακτήθηκε από: <https://www.tanea.gr/1998/03/26/greece/koinotita-ebgale-peripolo-kata-twn-albanwn/>
- Clown emoji (χ.χ.). Στο Urban Dictionary. Ανακτήθηκε από: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=%F0%9F%A4%A1%20%28Clown%20Emoji%29>
- Conger, K. (2024, March 25). X's Lawsuit Against Anti-Hate Research Group Is Dismissed. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2024/03/25/technology/x-lawsuit-dismissed.html>
- Cottle, S. (2000). *Ethnic Minorities and the Media*. Open University Press.
- Coulmas, F. (2018). *An introduction to multilingualism: Language in a changing world*. Oxford University Press.
- Curran, J., & Seaton, J. (2018). *Power without responsibility: Press, broadcasting and the internet in Britain* (8th ed.). Routledge.
- Δαμανάκης, Μ. (2005). *Η εκπαίδευση των παλιννοστώντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*. Gutenberg.
- Daniels, J. (2013). Race and Racism in Internet Studies: A Review and Critique. *New Media & Society*, 15(5), 695-719. DOI:10.1177/1461444812462849
- Διδασκαλία Αλβανικών στα ελληνικά σχολεία σχεδιάζει το υπουργείο Παιδείας. (2014, Νοέμβριος 22). Ανακτήθηκε από: <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/250919-Didaskalia-Albanikwn-sta-ellhnika-scholeia-schediazai-to-ypourgeio-Paideias>
- van Dijk, T. A. (1992). Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*, 3(1), 87-118.
- van Dijk, T. A. (1997). *Political discourse and racism: Describing others in Western parliaments*. In Riggins, S. H. (Ed.), *The language and politics of exclusion: Others in discourse. Discourse as Social Interaction* (pp. 31-63). Sage.

- van Dijk, T. A. (2000). New(s) Racism: A Discourse Analytical Approach. In S. Cottle (Ed.), *Ethnic Minorities and the Media* (pp. 33–49). Open University Press.
- Documento. (2023, Δεκέμβριος 19). Πακιστανός υπουργός καρφώνει τον Άδωνη Γεωργιάδη: 500.000 οι μετανάστες. Ανακτήθηκε από: <https://www.documentonews.gr/article/pakistanos-ypourgos-karfonei-ton-adoni-georgiadi-500-000-oi-metanastes/>
- Ekman, M. (2019). Anti-immigration and racist discourse in social media. *European Journal of Communication*, 34(6), 606-618. DOI: 10.1177/0267323119886151
- Ελέζι, Ε. (2024, Ιούνιος 01). Η υπόθεση Μπελέρη και οι ελληνοαλβανικές σχέσεις. DW. Ελληνική Λύση για την πρόταση Κασσελάκη να διδάσκονται αλβανικά σε σχολεία: Καλύτερα να επιστρέψει στην Αμερική. (2024, Ιανουάριος 17). Iefimerida. Ανακτήθηκε από: <https://www.iefimerida.gr/politiki/elliniki-lysi-gia-kasselaki-albanika-se-sholeia>
- ΕΘΝΟΣ. (2024, Ιανουάριος 17). Κασσελάκης: «Τα αλβανικά να γίνουν γλώσσα επιλογής στα Ελληνικά σχολεία & τα Ελληνικά στην Αλβανία» [Βίντεο]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Z3PkoVjkMcE>
- EPT A.E. (2024, Ιανουάριος 17). Συνάντηση Στ. Κασσελάκη με εκπροσώπους της αλβανικής κοινότητας | 17/1/2024 | EPT. [Βίντεο]. Youtube. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=HXQ4wod43H4>
- Ζάχος, Δ. (2014). *Επίκαιρα θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης*. Εκδόσεις: Σταμούλη
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Longman. London.
- Fekete, L. (2001). *The Emergence of Xeno-Racism*. *Race & Class*, 43(2), 23-40.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972–1977*. Pantheon.
- Fonseca, A., Pontesa, C., Moro, S., Batista, F., Ribeiro, R., Guerra, R., Carvalho, P., Marques, C. & Silva, C. (2024). Analyzing hate speech dynamics on Twitter/X: Insights from conversational data and the impact of user interaction patterns. *Heliyon*, 10(11). DOI: 10.1016/j.heliyon. 2024.e32246
- García, O. (2009). *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Wiley-Blackwell.
- Gee, J. P. (2005). *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. 2nd Ed. Routledge.
- Gemi, E. (2013). *Albanian irregular migration to Greece: A New Typology of Crisis*. ELIAMEP, IRMA Background Report. Retrieved from: https://www.eliamap.gr/wp-content/uploads/2013/10/IRMA_Background-Report-ALBANIA.pdf
- Georgalou, M. (2015). Small Stories of the Greek Crisis on Facebook. *Social Media + Society*. DOI:10.1177/2056305115605859
- Gogonas, N. (2009). Language shift in second generation Albanian immigrants in Greece. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 30(2), 95-110. DOI: 10.1080/01434630802307908

- Gogonas, N. (2010). *Bilingualism and multiculturalism in Greek education: Investigating ethnic language maintenance among pupils of Albanian and Egyptian origin in Athens*. Cambridge Scholars Publishing.
- Gogonas, N. & Michail, D. (2014). Ethnolinguistic vitality, language use and social integration amongst Albanian immigrants in Greece. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 36(2), 198–211. <https://doi.org/10.1080/01434632.2014.909444>
- Gray E. D. (2021). *Η Ερευνητική Μεθοδολογία στον Πραγματικό Κόσμο*. Εκδόσεις Τζιόλα.
- Λακασάς, Α. (2022, Φεβρουάριος 9). Παιδιά από 94 χώρες στα θρανία των ελληνικών σχολείων. Οι αλλοδαποί μαθητές που μαθαίνουν γράμματα στα ελληνικά σχολεία και οι δυσκολίες που καλούνται να ξεπεράσουν. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. Ανακτήθηκε από: <https://www.kathimerini.gr/society/561704602/paidia-apo-94-chores-sta-thrania-ton-ellinikon-scholeion/>
- Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (2024, Ιανουάριος 17). *Κασσελάκης: Γλώσσα επιλογής τα αλβανικά στην Ελλάδα και τα ελληνικά στην Αλβανία*. <https://www.kathimerini.gr/politics/562834852/kasselakis-glossa-epilogis-ta-alvanika-stin-ellada-kai-ta-ellinika-stin-alvania/>
- Harlow, S. (2011). Social Media and Social Movements: A Comparative Study of Two Case Studies. *International Journal of Communication*, 5, 564–588. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1027>
- Halikiopoulou D. & Vlandas T. (2019). What is new and what is nationalist about Europe's new nationalism? Explaining the rise of the far right in Europe, *Nations and Nationalism*, 25(2), 409–434. DOI: <https://doi.org/10.1111/nana.12515>.
- Igartua Perosanz, J. J., Ortega Mohedano, F., Barrios Vicente, I. M., et al. (2011). La imagen de la inmigración en la ficción televisiva de prime time. Un estudio de análisis de contenido. En F. J. García Castaño y N. Kressova. (Coords.). *Actas del I Congreso Internacional sobre Migraciones en Andalucía* (pp. 219–228). Granada: Instituto de Migraciones. ISBN: 978-84-921390-3-3
- Iosifides, T., Lavrentiadou, M., Petraco, E. & Kontis, A. (2007). Forms of Social Capital and the Incorporation of Albanian Immigrants in Greece. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(8), 1343–1361.
- Jones, R., Chik, A. & Hafner, C. A. (2015). «Introduction: Discourse Analysis and Digital Practices». Στο Jones, R., Chik, A. & Hafner, C. A (επιμ.), *Discourse and Digital Practices: Doing Discourse Analysis in the Digital Age*. 1–17. Routledge.
- Johnson, P. (2024). (Re)contextualizing the ‘anti-woke’ discourse: Attitudes towards gender-inclusive language in English and French on X (formerly Twitter). *Journal of Language Aggression and Conflict*. DOI: 10.1075/jlac.00114.joh
- Κακριδή-Φερράρι, Μ. (2007). Στάσεις απέναντι στη γλώσσα. *Ελληνικά Γράμματα*.
- Καρκούλη, Α. (2016). *Οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (2006–2015): Ένταση και χαρακτηριστικά των παράτυπα εισερχόμενων και αιτούντων άσυλο*.

- [Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας]. DOI: 10.13140/RG.2.1.3329.8804
- Keane, R. (2024). *Elon Musk's Purchase of Twitter and its Effect on Hate Speech Impressions*. The National High School Journal of Science.
- Keipi, T., Matti, N., Atte, O., & Pekka, R. (2017). Online hate and harmful content: Cross national perspectives. London: Routledge. https://www.researchgate.net/publication/311587458_Online_Hate_and_Harmful_Content_Cross-National_Perspectives
- KhosraviNik, M. (2017). Social media critical discourse studies (SM-CDS). In Flowerdew, J. & Richardson, J. E. (Eds.), *Handbook of Critical Discourse Analysis* (pp. 582-596). Routledge.
- Kokkali, I. (2015). Albanian Immigrants in the Greek City: Spatial 'Invisibility' and Identity Management as a Strategy of Adaptation. In: Vermeulen, H., Baldwin-Edwards, M., Boeschoten, R. (eds) *Migration in the Southern Balkans*. IMISCOE Research Series. Springer, Cham. DOI: 10.1007/978-3-319-13719-3_7
- Κωνσταντινίδου, Χ. (2001). *Κοινωνικές αναπαραστάσεις του εγκλήματος. Η εγκληματικότητα των Αλβανών μεταναστών στον αθηναϊκό Τύπο*. Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Lippi-Green, R. (1997). *English with an accent: Language, ideology and discrimination in the United States*. Routledge.
- Μαλιγκούδη, Χ. (2010). *Η γλωσσική εκπαίδευση των Αλβανών μαθητών στην Ελλάδα: Κυβερνητικές πολιτικές και οικογενειακές στρατηγικές (Διδακτορική διατριβή)*. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.
- Μαλιγκούδη, Χ. (2014). *Τμήματα διδασκαλίας εθνοτικών γλωσσών στην Ελλάδα*. Στο: Μ. Δαμανάκης, Σ. Κωνσταντινίδης και Α. Τάμης (Επιμ.), *Νέα Μετανάστευση από και προς την Ελλάδα* (σσ. 299-324). Πανεπιστήμιο Κρήτης: Κ.Ε.ΜΕ.
- Μαλιγκούδη, Χ. & Κοντούρι, Α. (2018). Θέματα γλωσσικής πολιτικής σε αλβανικά κοινοτικά σχολεία. Στο Α. Χατζηδάκη, Π. Θώμου, Δ. Κοντογιάννη, Θ. Μιχελακάκη, & Μ. Αργυρούδη (Επιμ.), *Πρακτικά 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου «Σταυροδρόμι Γλωσσών και Πολιτισμών: Γλώσσες και πολιτισμοί στο Σχολείο και στο Σπίτι»* (σσ. 464-472). Πολύδρομο/Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Μαλιγκούδη, Χ. και Χατζηδάκη Α. (2019). *Τα κοινοτικά σχολεία ως «ασφαλείς χώροι»: η ανάπτυξη πολυγλωσσικών και μαθησιακών ταυτοτήτων μέσα από την καλλιέργεια της γλώσσας της χώρας καταγωγής*. Στο Ανδρούσου, Α., Σφυρόερα, Μ., Βελλοπούλου, Μ., Δέλη, Σ., Διδάχου, Ε., Κατσικονούρη, Ε. και Σαϊτη, Σ. (Επιμ.), *«Από εδώ και παντού: εκπαιδευτικές αλλαγές και παιδαγωγικές πρακτικές για ένα ανοιχτό σχολείο»*, Πρακτικά 11ου Πανελλήνιου Συνεδρίου ΟΜΕΡ-ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ. Ανακτήθηκε από: <http://www.omep.gr/συνέδρια/241-11ο-συνέδριο.html>

- Μαλιγκούδη, Χ. και Αραβαντινού-Λιανού, Μ. (2021). Αντιλήψεις γονέων δίγλωσσων παιδιών προσχολικής ηλικίας απέναντι στη διατήρηση της εθνοτικής τους γλώσσας. *Περιοδικό Προσχολική και Σχολική Εκπαίδευση*, Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Μαλλιός, Α. (2024, Φεβρουάριος 13). Υπόθεση Μπελέρη: Η ανατομία ενός καφκικού δράματος. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Ανακτήθηκε από: <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/562876951/ypothesi-mpeleri-i-anatomia-enos-kafkikoy-dramatos/>
- Maroukis, T. (2009). Undocumented Migration: Greece. Report for the CLANDESTINO EC. Retrieved, 17/01/2025: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2017/12/clandestino_report_greece_final_3.pdf
- Μάστορας, Ν. (2024, Ιανουάριος 10). Ο βασιλιάς είναι γυμνός: Πώς υποβάθμισαν τα δημόσια ΑΕΙ ώστε να βρεθεί «χώρος» για τα ιδιωτικά. Ανακτήθηκε από: https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/436639_o-basilias-einai-gymnos-pos-ypobathmisan-ta-dimosia-aei-oste-na-brethei-horos-gia
- Matamoros-Fernández, A. (2017). Platformed racism: The mediation and circulation of an Australian race-based controversy on Twitter, Facebook, and YouTube. *Information, Communication & Society*, 20(6), 930–946. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1293130>
- Mattheoudakis, M., Chatzidaki, A. & Maligkoudi, C. (2020). Heritage language classes and bilingual competence: the case of Albanian immigrant children in Greece, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 23:8, 1019-1035, DOI: 10.1080/13670050.2017.1384447
- Μαυρομμάτης, Γ. & Τσιτσελίκης, Κ. (2004). *Η εκπαίδευση των μεταναστών στην Ελλάδα (1990-2003): Πολιτικές και πρακτικές*. Στο Παύλου, Μ. & Χριστόπουλος, Δ. (Επιμ.), *Η Ελλάδα της μετανάστευσης: Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη* (σσ. 121-140). Εκδόσεις Κριτική.
- McNamara, H. (2020, January 8). *Four problems with Twitter's irresponsible policy on pornography*. National Center on Sexual Exploitation. Ανακτήθηκε Ιανουάριο 14, 2025 από: <https://endsexualexploitation.org/articles/four-problems-with-twitthers-irresponsible-policy-on-pornography/>
- Μελέτης, Ν. (2024, Ιανουάριος 18). Η σύγχυση του Στ. Κασσελάκη και η αλβανική γλώσσα στα ελληνικά σχολεία. *Liberal Markets*. Ανακτήθηκε από: <https://www.liberal.gr/politiki/i-syghysi-toy-st-kasselaki-kai-i-albaniki-glossa-sta-ellinika-sholeia>
- Μπουκάλα, Σ. & Στάμου, Α. Γ. (επιμ.). (2020). *Κριτική ανάλυση λόγου. (Απο)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα*. Νήσος.
- Murthy, D. (2012). Towards a sociological understanding of social media: Theorizing Twitter. *Sociology*, 46(6), 1059-1073. DOI: 10.1177/0038038511422
- Nasuto, A. & Rowe, F. (2024). Understanding anti-immigration sentiment spreading on Twitter. *PLoS ONE*, 19(9). DOI: 10.1371/journal.pone.0307917

- Νόμος 2413/1996, Η ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 124/Α/17-06-1996). Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr>
- Νόμος 4415/2016, Ρυθμίσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 159/Α/06-09-2016). Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr>
- Núñez-Román, F., Gómez-Camacho, A. & Hunt-Gómez, C. I. (2023). Gender-inclusive textisms: How Spanish-speaking educational communities promote linguistic innovations on Twitter. *Linguistics and Education*, 76, DOI: 10.1016/j.linged.2023.101191
- Ott, B. L. (2017). The age of Twitter: Donald J. Trump and the politics of debasement. *Critical Studies in Media Communication*, 34(1), 59-68. DOI: 10.1080/15295036.2016.1266686
- Παπαδόπουλος, Θ. (2004). Ρατσισμός, ξενοφοβία και ΜΜΕ. Στο Π. Χαραμής (Επιμ.), *ΜΜΕ και ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ* (σσ. 63-68). Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης. ΟΛΜΕ.
- Παπαδόπουλος, Ι. (2020). Ο Πολιτικός Λόγος στο Twitter: μία διδακτική πρόταση. (Διπλωματική Εργασία). ΕΑΠ.
- Pitropakis, N., Kokot, K., Gkatzia, D., Ludwiniak, R., Mylonas, A., & Kandias, M. (2020). Monitoring Users' Behavior: Anti-Immigration Speech Detection on Twitter. *Machine Learning and Knowledge Extraction*, 2(3), 192–215. MDPI AG. DOI: 10.3390/make2030011
- Pontiki, M., Gavriilidou, M., Gkoumas, D. & Piperidis, S. (2020). Verbal Aggression as an Indicator of Xenophobic Attitudes in Greek Twitter during and after the Financial Crisis. In *Proceedings of the Workshop about Language Resources for the SSH Cloud*, pages 19–26, Marseille, France. European Language Resources Association.
- Πρώτο Θέμα. (2024, Ιανουάριος 17). *Στέφανος Κασσελάκης: Πρότεινε να γίνουν τα αλβανικά γλώσσα επιλογής στα σχολεία και τα ελληνικά στην Αλβανία - Δείτε βίντεο*. Ανακτήθηκε από: <https://www.protothema.gr/politics/article/1456715/stefanos-kasselakis-proteine-na-ginoun-ta-alvanika-glossa-epilogis-sta-sholeia-deite-video/>
- Reny, T. T. & Barreto, M. A. (2020). Xenophobia in the time of pandemic: othering, anti-Asian attitudes, and COVID-19. *Politics, Groups, and Identities*, 10(2), 209-232. <https://doi.org/10.1080/21565503.2020.1769693>
- Rovira, L. C. (2008). THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDENTITY. THE USE OF THE HOME LANGUAGE AS A HUMAN RIGHT OF THE IMMIGRANT. REMHU - Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana, 16(31), 63-81.
- Σέλλα-Μάζη Ε. (2016). *Διγλωσσία, εθνική ταυτότητα και μειονοτικές γλώσσες*. Λειμών.

- Serafini, F. (2011). Expanding Perspectives for Comprehending Visual Images in Multimodal Texts. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 54(5), 342-350. DOI: 10.2307/41038867
- Σηφιανού, Μ. (2020). Ανάλυση Λόγου: Χαρτογραφώντας το πεδίο. Στο: Μπουκάλα, Σ. & Στάμου, Α. Γ. (επιμ.). *Κριτική ανάλυση λόγου. (Απο)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα*. Νήσος.
- Smith, A. D. (1991). *National Identity*. Penguin. Harmondsworth.
- Σπύρου, Σ. (2022). *Η ρητορική μίσους στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων* (Διπλωματική εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης). Ανακτήθηκε από: https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/14988/1/SpyrouS_2022.pdf
- Στασινού, Ν. (2024, Φεβρουάριος 23). ΣΥΡΙΖΑ: Το χρονικό της κρίσης – Από την παραίτηση Τσίπρα στον Κασσελάκη και ξανά στη βάση. *Η Ναυτεμπορική*. Ανακτήθηκε από: <https://www.naftemporiki.gr/politics/1598035/syriza-to-chroniko-tis-krisis-apo-tin-paraitisi-tsipra-ston-kasselaki-kai-xana-sti-vasi/>
- Statista. (2024, July 10). *Most popular social networks worldwide as of April 2024, ranked by number of monthly active users*. <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- Stempel, J. (2024, March 26). Musk's X Corp loses lawsuit against hate speech watchdog. *Reuters*. Ανακτήθηκε από: <https://www.reuters.com/technology/musks-x-corp-loses-lawsuit-against-hate-speech-watchdog-2024-03-25/>
- Τεφάλ. (χ.χ.). Στο *SlangWiki*. Ανακτήθηκε από: <https://slang.fandom.com/el/wiki/%CE%A4%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BB>
- Τηγανοκέφαλος. (χ.χ.). Στο *Βικιλεξικό*. Ανακτήθηκε από: <https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%AD%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CF%82>
- Triandafyllidou, A. (2002). GREECE (EL). Στο: Wal, J. *Racism and Cultural Diversity in the Mass Media. An Overview of Research and Examples of Good Practice in the EU Member States, 1995-2000*. Vienna: European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia.
- Triandafyllidou, A. & Gropas, R. (2007). Greek Migration Policy and the Challenge of Migration in the 21st Century. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(9), 1593-1610.
- Tsaliki, L. (2011). Mediations of Europe's 'Others': representations of Albanian immigrants in the Greek media. In: Sarikakis, K. and Lodge, J. (eds) *Communication, Mediation and Culture in the Making Europe*. Bologna: Il Mulino, pp. 82–105.

- Τσοκαλίδου, Ρ. (2005). Η αφανής διγλωσσία στο ελληνικό σχολείο: Δεδομένα επιτόπιας έρευνας. Επιστήμες της Αγωγής (Δίγλωσσοι Μαθητές στα ελληνικά σχολεία: Διδακτικές Προσεγγίσεις και Θεωρητικά ζητήματα), Θεματικό τεύχος 2005.
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2012). Χώρος για δύο Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2014) Συνάντηση γλωσσών και πολιτισμών στο ελληνικό σχολείο: μια διερευνητική και διαδραστική προσέγγιση. Στο Κυρίδης, Α. (επιμ.) Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και δια βίου μάθηση, (σσ. 261-279), Αθήνα: Gutenberg.
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2016) Μεταφράζοντας την Οφέλια. Πολύδρομο, 9: 12-17.
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2017). ΣίDaYes: Πέρα από τη Διγλωσσία στη Διαγλωσσικότητα: Beyond Bilingualism to Translanguaging. Αθήνα: Gutenberg.
- Wang, C. (2024, December 3). "Millions of Mexican Americans were deported in the 1930s. Are we about to repeat this 'ethnic cleansing?'". *The Guardian*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theguardian.com/us-news/2024/dec/03/trump-mass-deportation-plan-1930s-repatriation-program>
- Warzel, C. (2024, November 5). X IS A WHITE-SUPREMACIST SITE; Elon Musk has made one of Twitter's most glaring problems into a core feature on X. *The Atlantic*. Ανακτήθηκε από: https://www.theatlantic.com/technology/archive/2024/11/x-white-supremacist-site/680538/?utm_source=chatgpt.com
- Williams, Z. (2024, September 5). Racism, misogyny, lies: how did X become so full of hatred? And is it ethical to keep using it? *The Guardian*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theguardian.com/technology/article/2024/sep/05/racism-misogyny-lies-how-did-x-become-so-full-of-hatred-and-is-it-ethical-to-keep-using-it>
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. SAGE Publications.
- Wodak, R. & Meyers, M. (2015). *Methods of Discourse Studies* (3rd ed.). Sage Publications.
- Waqas, A., Bader, A., Nadeem, M., & Niazi, M. (2019). Hate Speech on Social Media: A Survey of the Literature. *Computers in Human Behavior*, 95, 203–216. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.01.024>
- Φραγκουδάκη, Α. (1987). Γλώσσα και Ιδεολογία. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Χατζηδάκη Α., & Μαλιγκούδη Χ. (2023). Η ανάπτυξη της γλώσσας της κοινότητας σε παιδιά από μειονοτικές ομάδες: Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. DOI: 10.57713/kallipos-359

Παράρτημα Α: Θεματικές Κατηγορίες

Θεματικές Κατηγορίες
ΘΚ1 Τα αλβανικά ως αντικείμενο διδασκαλίας & εκμάθησης
ΘΥΚ1.1 Σε σχέση με τους/τις Ελληνόφωνους/ες Μοτίβο 1. Μη χρησιμότητα για τα «παιδιά μας» Μοτίβο 2. Υποβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
ΘΥΚ1.2 Σε σχέση με τους/τις Αλβανούς/ίδες Μοτίβο 1. Άρνηση εκμάθησης από τους/τις Αλβανούς/ίδες
Παραδείγματα tw16 «Για να διδάξεις αγγλικά, γαλλικά ή γερμανικά σε ελληνικό σχολείο πρέπει να έχεις τελειώσει την αντίστοιχη φιλολογία. Τα αλβανικά ποιος θα τα διδάξει; Θα δημιουργήσουμε τμήματα αλβανικής φιλολογίας στα ελληνικά πανεπιστήμια; Τι άλλο θα ακούσουμε πια;» tw19 «Ρε Στεφανουα πάλι την πέταξες την Παπάτζα. Για ποιο λόγο τα Αλβανικά να γίνουν μάθημα επιλογής στα σχολεία;;; Υπάρχει λόγος;; Θα βρεθούν στη ζωή τους τα ελληνικά σε μια περίπτωση να μιλήσουν στην καθημερινότητά τους Αλβανικά ;;; Κόψε τις μ... γιατί με αυτά φαίνεται πόσο άσχετος είσαι» tw25 «Ουσιαστική για την αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης, η πρόταση να αποτελέσουν τα αλβανικά δεύτερη γλώσσα στα σχολεία! Να επεκταθεί και στα ΑΕΙ. “Κουμπώνει” στο πνεύμα καταλήψεων κ βανδαλισμών που γίνονται στο όνομα της μη υποβάθμισης του δημόσιου χαρακτήρα της, από τα Ιδιωτικά.» tw37 «Τι τα θέλουν τα Αλβανικά οι μετέχοντες της Ελληνικής παιδείας βρε ανόητε; δεν ντρέπεσαι; »
ΘΚ2 Τα αλβανικά ως γλώσσα χαμηλού κύρους
ΘΥΚ2.1 Σύγκριση με γλώσσες υψηλού κύρους Μοτίβο 1. Χρησιμότητα στο σχολείο Μοτίβο 2. Χρησιμότητα για επαγγελματική αποκατάσταση/ κοινωνική κινητικότητα Μοτίβο 3. Αλβανικά σε σύγκριση με γαλλικά, γερμανικά, αγγλικά Μοτίβο 4. Αλβανικά και η μη παγκόσμια χρήση τους
ΘΥΚ2.2 Σύγκριση αλβανικών με την τραπ μουσική (Γλώσσα-μουσική χαμηλού κύρους)
ΘΥΚ2.3 Σύγκριση αλβανικών με άλλες γλώσσες χαμηλού κύρους Μοτίβο 1. αλβανικά-«πακιστανικά» Μοτίβο 2. αλβανικά-μακεδονικά Μοτίβο 3. αλβανικά-τουρκικά Μοτίβο 4. αλβανικά-αραβικά
ΘΥΚ2.4 Συσχέτιση αλβανικών με status Αλβανίας (γλώσσα-κράτος)

Παραδείγματα

tw1 «Θα έχει να επιλέξει ο μαθητής ανάμεσα σε αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά & αλβανικά. Και θα επιλέγει αλβανικά. Ρηξικέλευθη πρόταση [🤔]»

tw2 «Δεν μας εφτανε η εμετική Αλβανική τραπ, τώρα θα έχουμε και Τεφαλ να διδασκονται στα παιδια μας.»

tw14 «για να βρει εργασία σε Αλβανική πολυεθνική υψηλής τεχνολογίας»

tw15 «μεγαλωμένη με αλβανικά και πιάνο»

tw18 «Εμένα δε μου κάνει εντύπωση που ο Κασσελακης ζήτησε να είναι 2^η γλώσσα στα Ελληνικά σχολεία τα **Αλβανικά**.Μου κάνει εντύπωση που δε ζήτησε να είναι 1^η γλώσσα τα Αραβικά η τα Πακιστανικά. Δεν ανησυχώ όμως, είναι ζήτημα χρόνου χάρη στις εισαγωγές που κάνει ο [@AdonisGeorgiadj](#)»

tw20 «Τώρα δηλαδή ο κασσελακης θεώρησε υπερδύναμη την Αλβανία και θέλει να μάθουν τα παιδιά μας Αλβανικά;;; ΤΙ ΝΑ ΠΩ ΉΧΙ ΤΙ ΝΑ ΠΩ.»

tw29 «Ο [#Κασσελάκης](#) προτείνει τα **Αλβανικά** για γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Σε λίγο ετοιμάζει ρελάνς ο [#Γεωργιάδης](#) με πακιστανικά.»

tw40 «Για τον Κασσελακη τα Αλβανικά τα μιλάει ο μισός πλανήτης.. Θα πηγαίνεις Αμερική, Ευρώπη ,Ιαπωνία, Κίνα κλπ μόλις θα μιλάς Αλβανικά όλοι θα υποκλίνονται στις γνώσεις σου στις ξένες γλώσσες...»

ΘΚ3 Τα αλβανικά ως στοιχείο ταυτότητας

ΘΥΚ3.1 Συσχέτιση γλώσσας και λαού (αλβανικά/γλώσσα-Αλβανοί/λαός)

Μοτίβο 1. Ως γλώσσα «των ληστών»

Μοτίβο 2. Τα αλβανικά ως γλώσσα «όσων μόλυναν την Ελλάδα»

Μοτίβο 3. Τα αλβανικά ως γλώσσα που δεν ανήκει «εδώ»

Μοτίβο 4. Το επιχείρημα οι 'Αλβανοί' δεν θέλουν τα αλβανικά

Μοτίβο5. Τα «σπαστά ελληνικά» των δίγλωσσων Αλβανών

ΘΥΚ3.2 Σε σχέση με το κράτος (πολιτική οντότητα)

Παραδείγματα

tw4 «Ψηλά τα χέρια, ληστεία»

tw7 «εντωμεταξύ τα **αλβανικά** έχουν σταματήσει να τα μιλάνε οι περισσότεροι αλβανοί»

tw3 «Όποιος θέλει να μάθει αλβανικά να πάει στο Ελμπασάν.»

tw10 «Όχι αγάπη μου...δεν θα πάω εγώ με τις Louboutin στο Αργυρόκαστρο!!! **Αλβανικα**»

tw20 «Τώρα δηλαδή ο κασσελακης θεώρησε υπερδύναμη την Αλβανία και θέλει να μάθουν τα παιδιά μας **Αλβανικά**;;; ΤΙ ΝΑ ΠΩ ΉΧΙ ΤΙ ΝΑ ΠΩ.»

tw26 «Ούτε οι Αλβανοί που γεννήθηκαν στη Ελλάδα δεν μαθαίνουν αλβανικά , και ο Κασσελάκης θέλει να τα βάλει ως δεύτερη ξένη γλώσσα επιλογής στα σχολεία... [🤔]»

tw30 «Στο μεταξύ ούτε οι Αλβανοί δεν θέλουν να μάθουν **Αλβανικά**! [😂😂😂😂😂]»

tw42 «Η φάση από εχθές μετα την προταση Κασελ για τ Αλβανικα “Καμυσε τα” [😂😂😂]»

tw49 «Αλβανοί 35αρησες έχουν γεννηθεί εδώ.Λογικά μιλούν ελληνικά όπως κ τα παιδιά τους που πηγαίνουν σε ελληνικά σχολεία.Οι περισσότεροι αρνούνται την καταγωγή

τους,ούτε ξέρουν #αλβανικά ούτε θέλουν να μάθουν.Ποια η σημασία τότε της πρότασης του #ΣΥΡΙΖΑ για αλβανικά στα σχολεία; [🤔]»

ΘΚ4 Τα αλβανικά ως πολιτική πρόταση

ΘΥΚ4.1 Τα αλβανικά και οι σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας

ΘΥΚ4.2 Ως στοιχείο αριστερής πολιτικής ιδεολογίας

Μοτίβο 1. Ανικανότητα ΣΥ.ΡΙΖ.Α-αντιπολίτευσης

Μοτίβο 2. Ανθελληνική στάση και προδοσία εθνικών συμφερόντων-αναφορά στο «μακεδονικό»

Μοτίβο 3. Τα αλβανικά «του Κασσελάκη»

ΘΥΚ4.3 Ως στοιχείο χλευασμού της δεξιάς

Μοτίβο 1. Υποκρισία «δεξιών»

ΘΥΚ4.4 Υπό το πρίσμα διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων

Μοτίβο 1. Εξύβριση Στ. Κασσελάκη

Μοτίβο 2. Ρατσιστικά σχόλια Βελόπουλου

Μοτίβο 3. Ισοπέδωση αριστερής (ΣΥ.ΡΙΖ.Α.) και δεξιάς (Νέας Δημοκρατίας) ιδεολογίας

ΘΥΚ4.5 Τα αλβανικά ως δευτερεύον κοινωνικό ζήτημα

Μοτίβο 1. Υποβάθμιση της σημασίας των αλβανικών-επισκίαση του θέματος με ένα άλλο

Παραδείγματα

tw5 «Εκτός τόπου και χρόνου ο Στέφανος Κασσελάκης προτείνει να διδάσκονται σε Ελληνικά σχολεία τα **αλβανικά**! Μήπως να εντάξουμε στα δημοτικά μας και τα σουαχίλι για να μη μας πούνε ξενοφοβικούς; Λίγη σοβαρότητα δεν βλέπτε!»

tw8 «Τα **αλβανικά** ως γλώσσα επιλογής προτείνει ο Κασσελακης και τα δεξιά ζωντοβολα ξεσηκώθηκαν.Δεν ξεσηκώθηκε κανείς όταν τους έφερε ο Σαμαράς.Δεν ξεσηκώθηκε κανείς για το Turkaegean.Θα φάτε καλά φασιστομουτρα, λίγη υπομονή. Ta qift zoti nanen. [#koulis trap](#)»

tw9 «Θύμωσαν οι δεξιοί για τα **Αλβανικά**. Ναι. Οι Δεξιοί. Οι ίδιοι που έκαναν τα στραβά μάτια σε αυτό. [Εικόνα: Από την τουριστική καμπάνια της Τουρκίας, η οποία κατοχύρωσε τη χρήση του εμπορικού σήματος “Turkaegean” για διαφημιστικούς σκοπούς, προκαλώντας τις αντιδράσεις της Ελλάδας]»

tw12 «Εκτός τόπου και χρόνου ο [#Κασσελακης](#) ζήτησε να διδάσκονται Αλβανικά(!) στα ελληνικά σχολεία. Την ώρα που ελληνικά σχολεία κλείνουν σε ολόκληρη την υφήλιο παρά τις παρακλήσεις και την αγωνία των Ελλήνων ομογενών, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης εισηγείται την διδασχή της αλβανικής γλώσσας στην Ελλάδα! Πρώτα με την Τουρκία, τώρα με την Αλβανία, καλύτερα ας επιστρέψει ο άνθρωπος στην Αμερική, διότι έτσι όπως πάει θα ζητήσει και την κατάργηση των ελληνικών από τα ελληνικά σχολεία...»

tw13 «Σε λίγο θα προτείνει τα **Αλβανικά** για πρώτη γλώσσα και για δεύτερη τα αραβικά. Ενσωμάτωση από την ανάποδη. Τόσο πατριωτική αριστερά [🤔]»

tw17 «Ο διανοητικά ανάπηρος Κασσελακης που προτείνεται **αλβανικά** νομίζει οτι ζει στις ΗΠΑ και όχι Ελλάδα όπου η μειονότητα μας καταπιέζεται στην Αλβανία και ο Μπελέρης είναι ακόμα φυλακή.Ας ενημερώσει τον Πρεσπατζή κάποιος από τους ανίκανους συμβούλους του και για την Μεγάλη Αλβανία.»

tw19 «Ρε Στεφανουα πάλι την πέταξες την Παπάτζα. Για ποιο λόγο τα Αλβανικά να γίνουν μάθημα επιλογής στα σχολεία;;; Υπάρχει λόγος;;;Θα βρεθούν στη ζωή τους τα ελληνικά σε μια περίπτωση να μιλήσουν στην καθημερινότητά τους **Αλβανικά**;;; Κόψε τις μ... γιατί με αυτά φαίνεται πόσο άσχετος είσαι»

tw22 «Κασσελάκης: "Να μπουν στα σχολεία τα **Αλβανικά** ως γλώσσα επιλογής" Εντάξει τελειωμένοι ! Κάποιος να τους το πεί με τρόπο γιατί δεν το έχουν πάρει χαμπάρι»

tw23 «Εσείς τα έχετε αυτά στην Ελλάδα για σωματικά υγρά η είστε τίποτε πλεμπαιοι; [#Κασσελακης](#) άσε τα [#Αλβανικά](#) και κανόνισε να τα φέρουμε Ελλάδα. [Φωτογραφία: Προϊόν επωνυμίας Purrel με ονομασία Body fluid spill kit το οποίο δεν πωλείται στην Ελλάδα]»

tw24 «Και [#αλβανικα](#) και αραβικά και [#γαμος_ομοφυλων](#) θα σας φέρει η [#ΝΔ_ξεφτυλες](#). Απλά η αριστερά τα προτείνει, γιατί τί [#Κασσελακης](#) τί [#Μητσοτακης](#) !»

tw27 «Ο Κασσελάκης πρότεινε να μπουν στα σχολεία τα Αλβανικά ως γλώσσα επιλογής....Και είναι μόνο η αρχή. Σε δεύτερη φάση θα προτείνει Μακεδονική και Τουρκική γλώσσα. Ακόμη και ο Αλέξης φαντάζει τετραπέρατος μπροστά σ αυτόν τον μ@λακα»

tw28 «Δώσατε το δικαίωμα να θεωρούν μια σλαβοβουλγαρική γλώσσα ως Μακεδονική οι Σκοπιανοί ακυρώνοντας την ελληνικότητα της βρωμοσυριζαίοι τώρα μου θέλετε και τα **αλβανικά** ως επιλογή δεύτερης γλώσσας στα σχολεία. Δεν θα ξαναδείτε ποτέ εξουσία.»

tw31 «Και φυσικά να απεμπολίσουμε κάθε δίκαιο αίτημα της Ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία ώστε να έρθουμε ακόμα πιο κοντά στη γείτονα. Είναι πολλές οι ψήφοι [#Κασσελακη](#). Μήπως να ετοιμαζόμαστε και για εισαγωγή του Κορανίου ως υποχρεωτικό μάθημα να παναγαμηθεί?»

tw32 «Κασσελάκης: Να μπουν τα **αλβανικά** ως δεύτερη γλώσσα στα σχολεία. Ένα πολιτικό πουθενά που προβάλλει ένα πολιτικό τίποτα!»

tw33 «Είπε ο Κασσελάκης να διδάσκονται τα **αλβανικά** στην Ελλάδα και τα ελληνικά στην Αλβανία. Οι ηλίθιοι αλλά και τα τρολ κράτησαν μόνο το πρώτο μισό της πρότασης. Είναι οι ίδιοι που τότε δεν έβγαλαν κουβέντα όταν ο τότε υποψήφιος π/θ πρότεινε να διδάσκονται τούρκικα.»

tw34 «Να βάλουμε τα **αλβανικά** ως δεύτερη γλώσσα επιλογής στην Ελλάδα, πρότεινε ο Χαζελάκης, και αντιστοίχως η Αλβανία τα ελληνικά σε όλη της την επικράτεια. Μιλάμε για περίπτωση σοβαρής σουργελίασης, όχι αστεία. [🤔] [😂]»

tw35 «Ο άλλος προτείνει δεύτερη γλώσσα τα **Αλβανικά** στα Ελληνικά σχολεία και ψάχνει φαντάσματα που «κυνηγούν» το τσίρκο [#ΣΥΡΙΖΑ](#). Λεβέντη μου, δεν χρειάζεται κάποιος άλλος για να κάνει αυτός που εσύ πράττεις στην εντέλεια. [#Σύριζα_εκδρομη](#)»

tw36 «Κασσελάκης: «Τα αλβανικά να γίνουν γλώσσα επιλογής στα Ελληνικά σχολεία & τα Ελληνικά στην Αλβανία»! Πήγαινε γαμήσου σε καμία νεροχύτα με τον συζυγό σου ρε ανθελληνικό σκουπίδι του Σύριζα. Αλβανικά δεν έκαναν ούτε με τον Χοτζα στην Βορειο Ήπειρο και ηρθατε εσεις τα σκουπίδια να κάνετε την αλλαγή. Ανθελληνικές λέρες της πίσω πόρτας...»

tw38 «Τα **αλβανικά** ως γλώσσα επιλογής στα σχολεία προτείνει ο Κασσελάκης. Εχει άδικο ο Μητσοτάκης όταν μιλάει για «κενό»;;;

tw39 «Ο Κασσελάκης θέλει τα **Αλβανικά** στα σχολεία. Και τρίτο κόμμα που τον βγάζετε, πολύ του είναι. Όλα τα βλαμμένα στην αριστερά.

tw43 «Σε αυτά τα μουντοπανα,την 5η φάλαγγα , θέλει να κάνει χατήρια ο [@skasselakis](#) κ ο [@syriza_gr](#). Ενα κομμα δεν πρεπει να ψηφίζει Ελληνας. Τον ΣΥΡΙΖΑ. Πάντα με τους εχθρους οι προδότες»

tw45 «Δεν μας φτάνουν όλα τ'άλλα έχουμε κι αυτόν τον πούστη»
tw47 «Δεν έχω κανένα θέμα με την πρόταση του Κασσελάκη για **αλβανικά**. Όμως η χώρα έχει να λύσει πολύ σοβαρότερα θέματα. Θέματα δημοκρατίας και επιβίωσης...»
tw48 «Παράνοια Κασσελάκη: Να γίνουν τα **αλβανικά** γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία. Τελικά ο τύπος είναι η βλάκας η μαλάκας. Μεγάλος όμως.»
tw46 «Ποσο ακόμα ηλίθιος;;;»

Παράρτημα Β: Απόσπασμα από τον Πίνακα κωδικοποίησης των 50 Κορυφαίων tweets

Κορυφαία tweets με σειρά εμφάνισης	Κωδ/ση	Μεταγραφή	Λέξεις-κλειδιά	Περιγραφή/Ερμηνεία
	tw_1	«Ο Κασσελάκης συναντήθηκε με εκπροσώπους της αλβανικής κοινότητας & πρότεινε να μπουν τα αλβανικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία. Θα έχει να επιλέξει ο μαθητής ανάμεσα σε αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά & αλβανικά. Και θα επιλέγει αλβανικά. Ρηξικέλευθη πρόταση [👉] [Βίντεο: Οι δηλώσεις του Κασσελάκη]» 151R 100RT 632L 41.000V	- Κασσελάκης - Αλβανική κοινότητα - Ελληνικά σχολεία - μαθητής - Συνάντηση με εκπροσώπους αλβανικής κοινότητας - Πρόταση Κασσελάκη - Αλβανικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα επιλογής στα ελληνικά σχολεία - Επιλογές μαθητών - Γλώσσες επιλογής στο ελληνικό σχολείο - Αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, αλβανικά - Ρηξικέλευθη πρόταση - Χρήση κλόουν emoji	- Περιγραφή γεγονότος: συνάντηση Κασσελάκη-αλβανικής κοινότητας και πρόταση - Σχολιασμός πρότασης ως ρηξικέλευθης (Ειρωνεία, λόγω του κλόουν emoji) με αναφορά στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα- ποιες γλώσσες προσφέρονται ήδη και ποια νέα επιλογή θα έχει ο μαθητής - Στη φράση «Και θα επιλέγει αλβανικά» ο/η χρήστης/τρια θέτει ένα θέμα σύγκρισης των επιλογών που έχει ο μαθητής και υπονοεί το χαμηλό κύρος της αλβανικής σε σχέση με τις άλλες προσφερόμενες γλώσσες που είναι υψηλού κύρους. Έμμεσα δείχνει ότι είναι απίθανη ή λιγότερο πιθανή μια τέτοια επιλογή από τον μαθητή. Η αμφισβήτηση της πρότασης του Κασσελάκη εδώ έγκειται στη ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΓΛΩΣΣΩΝ ΧΑΜΗΛΟΥ και ΥΨΗΛΟΥ κύρους
	tw_2	«Η [εικονίδιο σημαίας των Η.Π.Α.] [εικονίδιο σημαίας των ΛΟΑΤΚΙ+] Κασσελάκης προτείνει να διδασκονται Αλβανικά στα Ελληνικά σχολεία. Δεν μας εφτανε η εμετική Αλβανική τραπ, τώρα θα εχουμε και Τεφαλ να διδασκονται στα παιδιά μας . Εγω προτεινω δημοσια να διδασκεται	- Σημαία των Η.Π.Α. και σημαία των ΛΟΑΤΚΙ+ πριν το «Κασσελάκης» - Κασσελάκης - Ελληνικά σχολεία - Αλβανική τραπ - Τεφαλ - Τα παιδιά μας	- Αγανάκτηση για την αλβανική τραπ - Επιθετικός σχολιασμός: εμετική τραπ - Τεφαλ (παραπέμπει στο τηγανοκέφαλος) – ρατσιστικός χαρακτηρισμός για τα αλβανικά; - Ειρωνική δημόσια αντιπρόταση του/της χρήστη/τριας

		Γερμανική Τραπ στα σχολεία. Είναι πιο πορωτική θεωρώ. Τι λετε? [Βίντεο: Remix από ένα τραγουδι Γερμανών αλεξιπτωτιστών του Β'ΠΠ]» 14R 3RT 50L 3.000V	• Γερμανική τραπ • Σχολεία • Πρόταση Κασσελάκη • Διδασκαλία αλβανικών στα ελληνικά σχολεία • Είδος μουσικής – δημοφιλής κουλτούρα • Αντιπρόταση για διδασκαλία γερμανικής τραπ στα σχολεία • Σύγκριση αλβανικής και γερμανικής τραπ • Ερώτηση προς τους χρήστες	• Σχολιασμός γερμανικής τραπ: πορωτική – σύγκριση με αλβανική (μάλλον σχετίζεται και το βίντεο που έχει βάλει για να δείξει πόσο πορωτική είναι η γερμανική τραπ και πόσο γελοία θα ήταν η διδασκαλία της στο σχολείο. • Η διδασκαλία της αλβανικής στο ελληνικό σχολείο παρομοιάζεται με την πορωτική γερμανική τραπ. Η τραπ θεωρείται χαμηλού κύρους μουσική ποικιλία και συνεπώς θέλει να δείξει την εξίσου χαμηλού κύρους γλώσσα των αλβανικών με αυτή την αναλογία.
	tw_3 «Όποιος θέλει να μάθει αλβανικά να πάει στο Ελμπασάν. #Κασσελάκης [Εικόνα-κόμικ: Διασκευή κόμικ το οποίο σατιρίζει τη μετανάστευση Μεξικανών στις Η.Π.Α. Πρώτο καρέ: ΤΙ; ΔΕ ΓΟΥΣΤΑΡΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΛΒΑΝΟΥΣ; ΡΑΤΣΙΣΤΗΣ ΕΙΣΑΙ; Στο επόμενο καρέ φαίνεται ένας σερίφης να τον κοιτάζει χωρίς να σχολιάζει. Στο τρίτο καρέ φαίνεται εκείνος που είπε ρατσιστή τον σερίφη να έχει πίσω του 2 ταμπέλες, στη μία αναγράφεται «Ελλάδα» και στην άλλη «Αλβανία» και ανάμεσά τους να υπάρχει ένα τοίχος δείχνοντάς τον να πηγαίνει προς την Ελλάδα. Στο επόμενο καρέ ο σερίφης λέει: ΕΣΥ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΓΟΥΣΤΑΡΕΙΣ...]» 1R 3RT 23L 626V	• Όποιος θέλει να μάθει αλβανικά • Υπόδειξη για εξορισμό EIKONA-KOMIK • Ελλάδα • Αλβανία • Δε γουστάρεις τους Αλβανούς; • Ρατσιστής • Μετανάστευση	• Δεν υπάρχει χώρος εδώ για όποιον θέλει να μάθει αλβανικά • Αλβανικά έξω από εδώ • Εκτοπισμός αλβανικών/επιθυμίας εκμάθησης της αλβανικής και κατ' επέκταση όποιου/ας θέλει να μάθει τα αλβανικά, καθώς δεν «ανήκουν» εδώ: Ελλάδα. • Περαιτέρω: θίγει το αίσθημα του ποιος/α μπορεί να ανήκει σε ένα μέρος βάση της γλώσσας που ομιλεί ή επιθυμεί να ομιλεί → αλλαγή ταυτότητας προκειμένου να ενταχθεί και γίνει αποδεκτός/ή από τα μέλη μια συγκεκριμένης ομάδας. (π.χ. φόβος ομιλίας μιας των αλβανικών σε δημόσιους χώρους, παρότρυνση εκπαιδευτικών να μην ομιλούν οι γονείς στα παιδιά τους την αλβανική) • EIKONA-KOMIK • Προκειμένου να ενισχύσει την άποψή του, ο χρήστης/τρια μέσω του κόμικ, προσπαθεί να αποτυπώσει την αλβανική μετανάστευση στην Ελλάδα. • Δεν είναι ρατσιστές όσοι/ες «δεν γουστάρουν τους Αλβανούς» →Οι ίδιοι οι Αλβανοί φεύγουν από την Αλβανία και έρχονται στην Ελλάδα, γεγονός που για τον χρήστη εκλαμβάνεται ως άρνηση της ταυτότητάς τους.	

				Χρήση ενός κόμικ, το οποίο στην αυθεντική του μορφή αναφέρεται στο Μεξικό και τις Η.Π.Α. και σχολιάζει με τον ίδιο τρόπο τη μετακίνηση των Μεξικανών. → ο/η χρήστης/τρια στο λεκτικό κομμάτι του tweet του/της αναφέρθηκε σε εκτοπισμό όποιων θέλουν να μάθουν αλβανικά → Συνειδητή χρήση του συγκεκριμένου κόμικ αν αναλογιστούμε τις πολλές περιπτώσεις απελάσεων Μεξικανών από τις Η.Π.Α.
	tw_4	«Τα αλβανικά γλώσσα επιλογής στα σχολεία. Μάθημα πρώτο: "Ψηλά τα χέρια, ληστεία"» 7R 10RT 66L 1.000V	- Αλβανικά ως γλώσσα επιλογής στο σχολείο - Ψηλά τα χέρια, ληστεία	- Χρήση στερεοτυπικής απεικόνισης των Αλβανών ως κλέφτες - Ο/η χρήστης/τρια φαντάζεται ήδη πώς θα είναι το πρώτο μάθημα αλβανικής γλώσσας → τα παιδιά θα μάθουν πώς να κάνουν μια ληστεία, υπονοώντας ότι οι Αλβανοί είναι κλέφτες και έτσι και η εκπαίδευση των παιδιών τους θα είναι αντίστοιχη. - Οι Αλβανοί είναι ληστές – Η εκμάθηση αλβανικών σημαίνει εκμάθηση δεξιοτήτων για ληστεία. - Η φράση «Ψηλά τα χέρια, ληστεία» προωθεί και αναπαράγει ένα αρνητικό στερεότυπο που συνδέει την αλβανική κοινότητα με την εγκληματικότητα. - Αν και η φράση θα μπορούσε να θεωρηθεί χιουμοριστική από κάποιους, στην πραγματικότητα ενισχύει ξενοφοβικές και ρατσιστικές αντιλήψεις, προάγοντας και κανονικοποιώντας μια αρνητική εικόνα για μια ολόκληρη εθνική ομάδα.

Παράρτημα Γ: Σύμβολα μεταγραφμένων tweets

Σύμβολα	Σημασία
@	Όνομα χρήστη
«»	Περιέχεται αυτούσιο το περιεχόμενο του tweet
[Εικόνα- σύντομη περιγραφή περιεχομένου-]	Εικόνα --
[Φωτογραφία- σύντομη περιγραφή περιεχομένου-]	Φωτογραφία --
[Στιγμιότυπο- σύντομη περιγραφή περιεχομένου ή τίτλος]	Στιγμιότυπο -.....-
[Βίντεο-σύντομη περιγραφή περιεχομένου ή τίτλος-]	Βίντεο -.....-
[🤔🤔]	(«κλόουν» emoji)
[😂😂]	(emoji που γελά με δάκρυα στα μάτια)
[🤔🤔]	(emoji που σκέφτεται)
[🔵🔵]	(μπλε τικ/σύμβολο επαληθευμένου λογαριασμού)
[🇺🇸🇺🇸]	εικονίδιο σημαίας των Η.Π.Α.
[🇪🇺🇪🇺]	εικονίδιο σημαίας των ΛΟΑΤΚΙ+
[🇬🇷🇬🇷]	εικονίδιο σημαίας της Ελλάδας
[site/ιστοσελίδα]	Διακειμενική αναφορά
R	Replies (= Απαντήσεις)
RT	Retweets (= Αναδημοσιεύσεις)
L	Likes (= Επιδοκιμασία)
V	Views (= Προβολές)

Παράρτημα Δ: Fairclough's three-dimensional framework

